

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MALİYE ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SERVET VERGİLERİNİN GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: İSKANDINAV
ÜLKELERİ İÇİN KONYA PANEL NEDENSELLİK ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ezginur ÇINAR

ARALIK - 2024

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MALİYE ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SERVET VERGİLERİNİN GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: İSKANDİNAV
ÜLKELERİ İÇİN KONYA PANEL NEDENSELLİK ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ezginur ÇINAR

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Levent Yahya ESER

ARALIK - 2024

TRABZON

ONAY

Ezginur ÇINAR tarafından hazırlanan “Servet Vergilerinin Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkisi: İskandinav Ülkeleri İçin Konya Panel Nedensellik Analizi” adlı bu Çalışma 19.12.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Maliye Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Birol KARAKURT	Başkan	☐	☐	
Prof. Dr. Levent Yahya ESER	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Nazlı KEYİFLİ ŞENTÜRK	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Haydar AKYAZI
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ-Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Ezginur ÇINAR
02.12.2024

ÖNSÖZ

Gelir ve servet eşitsizliği; sürekli ele alınan, araştırılan ve güncelliğini koruyan bir konu olmakla birlikte günümüzde dünya genelinde meydana gelen artış ile daha fazla ilgi odağı haline gelmiştir. Yapılan çalışmalar, dünya genelinde son yirmi yılda gelir ve servet eşitsizliğinde ciddi bir artış olduğunu göstermektedir.

Servet vergileri, vergilerin asli görevi olan gelir sağlama amacından ziyade gelir ve servet eşitsizliğini azaltmak amacıyla alınmaktadır. Çünkü servet vergileri aracılığıyla yüksek gelirli kesimden düşük gelirli kesime gelir akışının sağlanması mümkündür. Bu durumda yüksek gelirli kesimin kullanılabilir gelirini azaltmak, düşük gelirli kesimin ise gelirinde ve refahında artış meydana getirmek suretiyle aradaki eşitsizlik farkının azalması sağlanabilmektedir. Tüm bunların ışığında eşitsizlik konusu araştırılması gereken önemli bir konu olmakla birlikte çözüm için en iyi alternatiflerden birinin servet vergisi olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada, ekonomik göstergelerinin (işsizlik, enflasyon oranı vs.) ve gelir dağılımının iyi olması, refah düzeyi ve yaşam standartlarının yüksek olması dikkate alınarak örneklem olarak İskandinav ülkeleri ele alınmış ve Konya Panel Nedensellik Analizi yapılarak servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Bu çalışmada planlama aşamasından yazım aşamasına tüm süreçte deneyim ve bilgilerinden faydalandığım ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Levent Yahya ESER'e, analiz hakkında tecrübelerinden ve bilgi birikiminden yararlandığım hocam Doç. Dr. Nazlı KEYİFLİ ŞENTÜRK'e, tezin kalitesine artırmak için vermiş olduğu tavsiyeler için sayın hocam Prof. Dr. Birol KARAKURT'a teşekkür ederim.

Aralık, 2024

Ezginur ÇINAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	IX
GRAFİKLER LİSTESİ	XI
HARİTALAR LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIII
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SERVET VERGİSİ VE GELİR DAĞILIMINA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4-26
1.1. Servet ve Servet Vergisinin Tanımı	4
1.1.1. Servet Vergisinin Tarihsel Süreci	6
1.1.2. Servet Vergisinin Sınıflandırılması.....	8
1.1.2.1. Servet- Servet Transferi-Servet Artış Vergileri	8
1.1.2.2. Genel-Özel Servet Vergileri	8
1.1.2.3. İtibari-Gerçek (Görünürde-Gerçekte) Servet Vergileri	8
1.1.2.4. Objektif-Subjektif Servet Vergileri	9
1.1.2.5. Olağan-Olağanüstü (Sürekli-Geçici) Servet Vergileri.....	9
1.1.3. Servet Vergisinin Koyulma Nedenleri	9
1.1.3.1. Gelir ve Servet Dağılımında Adaletin Sağlanması	10
1.1.3.2. Yatay ve Dikey Vergi Eşitliğinin Sağlanması	11
1.1.3.3. Kapsayıcı Büyümenin Desteklenmesi	11
1.1.3.4. Ekonomik Etkinliğin Sağlanması	12
1.1.3.5. Bütçeye Gelir Sağlanması.....	12
1.1.4. Servet Vergilerinin Vergi Sistemleri İçindeki Yeri	13
1.1.5. 21.YY’da Servet Vergisi ve Servet Eşitsizliği Tartışması	16
1.2. Gelir Dağılımı Kavramı	19

1.2.1. Gelir Dağılımı Ölçüm Yöntemleri	21
1.2.1.1. Lorenz Eğrisi.....	21
1.2.1.2. Gini Katsayısı.....	22
1.2.1.3. Kutnetz Ters “U” Hipotezi.....	22
1.2.1.5. Pareto Katsayısı	24
1.2.1.6. Yüzde Paylar Analizi	24
1.3. Servet Vergisi ve Gelir Dağılımı Arasındaki İlişki	24

İKİNCİ BÖLÜM

2. İSKANDİNAV ÜLKELERİNDE SERVET VERGİSİ UYGULAMASI	27-42
2.1. Danimarka.....	28
2.2. Norveç.....	31
2.3. İsveç	35
2.4. Finlandiya.....	37
2.5. İzlanda.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SERVET VERGİLERİNİN GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	43-62
3.1. Ampirik Literatür	43
3.2. Veri Seti ve Araştırma Yöntemi.....	48
3.2.1. Veri Seti	48
3.2.2. Araştırma Yöntemi ve Model	49
3.3. Yatay Kesit Bağımlılığı ve Homojenlik Testi Sonuçları	51
3.3.1. Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları	51
3.3.2. Homojenlik Test Sonuçları	52
3.4. Panel Granger Nedensellik Test Sonuçları.....	52
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	63
KAYNAKÇA	66
ÖZGEÇMİŞ.....	77

ÖZET

Vergi, esasen mali amaca hizmet etmek için alınsa da zamanla farklı (sosyal, siyasi ve iktisadi) amaçlar için de kullanılmıştır. Verginin sosyal amacı, gelir ve servet dağılımındaki eşitsizliğin azaltılmasıdır. Servet vergileri, verginin sosyal amacına yönelik alınmakta ve yüksek gelirli kesimden düşük gelirli kesime gelir akışı sağlayarak gelir ve servet eşitsizliğinin azalmasını sağlamaktadır.

Çalışmanın amacı, servet vergilerinin gelir dağılımı üzerinde yarattığı etkiyi ortaya koymaktır. Örneklem olarak İskandinav ülkeleri seçilmiş ve bu ülkelerin 1995-2021 dönemi verilerinden yararlanarak Konya Panel Nedensellik Analizi yapılmıştır. Analiz ile İskandinav ülkelerindeki servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkili olup olmadığı araştırılmıştır.

İskandinav ülkelerinin seçilmesinde bu ülkelerin gelir dağılımının iyi olması ve zamanla geldikleri ekonomik durum itibarıyla rol model oluşturması etken olmuştur. Veri aralığı ise örneklem için elde edilen en geniş zaman aralığını oluşturduğu için tercih edilmiştir. Çalışmada, OECD sınıflandırmasında yer alan servet vergileri, bağımsız değişken; Gini katsayısı, bağımlı değişken olarak kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda, İskandinav ülkelerinde farklı bulgular elde edilmiştir. Genel olarak ele alındığında Danimarka, Finlandiya, İzlanda için sonuçlar anlamsız, Norveç ve İsveç'te ise anlamlı çıkmıştır. Genel olarak Norveç'te pozitif bir etki (vergide artış olduğunda gelir dağılımı eşitsizliğinin artması), İsveç'te ise negatif bir etki (vergide artış olduğunda gelir dağılımı eşitsizliğinin azalması) elde edilmiştir. Analizde kullanılan değişkenler üzerinden yapılan ekonometrik çalışma ile karşılaşılmamıştır ve bundan ötürü çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Servet Vergileri, Gelir Dağılımı, Konya Panel Nedensellik Analizi, İskandinav Ülkeleri

ABSTRACT

Although taxes are primarily collected to serve a financial purpose, they have also been used for different purposes (social, political and economic) over time. The social purpose of taxes is to reduce inequality in the distribution of income and wealth. Wealth taxes are collected for the social purpose of taxes and provide income flow from high-income groups to low-income groups, thus reducing income and wealth inequality.

The aim of the study is to reveal the impact of wealth taxes on income distribution. Scandinavian countries were selected as a sample and Kónya Panel Causality Analysis was conducted using the data of these countries for the period 1995-2021. The analysis investigated whether wealth taxes in Scandinavian countries had an impact on income distribution.

The selection of Scandinavian countries was influenced by the fact that these countries have good income distribution and that they have become role models in terms of their economic situation over time. The data range was chosen because it constitutes the widest time range obtained for the sample. In the study, wealth taxes in the OECD classification were used as the independent variable and the Gini coefficient was used as the dependent variable.

As a result of the study, different findings were obtained in Scandinavian countries. Generally speaking, the results were insignificant for Denmark, Finland, Iceland, and significant for Norway and Sweden. In general, a positive effect was obtained in Norway (increase in income distribution inequality when there is an increase in tax), and a negative effect was obtained in Sweden (decrease in income distribution inequality when there is an increase in tax). No econometric study was encountered on the variables used in the analysis, and therefore it is thought that the study will contribute to the literature.

Keywords: Wealth Taxes, Income Distribution, Kónya Panel Causality Analysis, Scandinavian Countries

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	OECD Ülkelerinde Toplam Servet Vergilerinin GSYH'ya Oranı (2022).....	15
2	OECD Ülkelerinde Toplam Servet Vergilerinin Toplam Vergi Gelirine Oranı (2022).....	15
3	Gelir Dağılımı.....	21
4	İskandinav Ülkelerine Ait Göstergeler (2023).....	27
5	Danimarka'da Servet Vergisi Uygulaması	30
6	Danimarka Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021)	31
7	Danimarka Servet Vergilerinin GSYH'ya Oranı (1995-2021).....	31
8	Norveç'te Servet Vergisi Uygulaması (2024)	33
9	Norveç Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021)	34
10	Norveç Servet Vergilerinin GSYH'ya Oranı (1995-2021).....	34
11	İsveç'te Servet Vergisi Uygulaması	36
12	İsveç Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021).....	37
13	İsveç Servet Vergilerinin GSYH'ya Oranı (1995-2021)	37
14	Finlandiya Veraset Vergisi Oranları (2024)	38
15	Finlandiya İntikal Vergisi Oranları (2024)	38
16	Finlandiya Servet Vergisi Uygulaması (2024)	39
17	Finlandiya Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021).....	39
18	Finlandiya Servet Vergilerinin GSYH'ya Oranı (1995-2021).....	40
19	İzlanda Servet Vergisi Uygulaması (2024).....	41
20	İzlanda Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021)	42
21	İzlanda Servet Vergilerinin GSYH'ya Oranı (1995-2021).....	42
22	Veri Seti.....	48
23	Yatay Kesit Bağımlılığı ve Homojenlik Testi Sonuçları	51
24	Gelir Eşitsizliği ile Toplam Servet Vergileri Arasındaki Panel Nedensellik Model I)	52
25	Gelir Eşitsizliği ile Taşınmaz Mallar Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergiler Arasındaki Panel Nedensellik (Model II)	54
26	Gelir Eşitsizliği ile Net Servet Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergiler Arasındaki Panel Nedensellik (Model III).....	56

27	Gelir Eşitsizliği ile Emlak, Veraset ve İntikal Vergileri Arasındaki Panel Nedensellik (Model IV).....	58
28	Gelir Eşitsizliği ile Mali ve Sermaye İşlemleri Üzerinden Alınan Vergiler Arasındaki Panel Nedensellik (Model V).....	60
29	Analiz Sonuçları	62

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik Nr.	Grafik Adı	Sayfa Nr.
1	2023 Küresel Servet Piramidi.....	18
2	Lorenz Eğrisi	21
3	Kutnetz Eğrisi	23
4	Dalton-Atkinson Eşitsizlik Ölçütü.....	23

HARİTALAR LİSTESİ

Harita Nr.	Harita Adı	Sayfa Nr.
1	Net Servet Vergilerinin Tarihi (1880-2020)	7

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EMU	: Ekonomik ve Parasal Birlik
GSYH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
HSBC	: Hong Kong ve Şanghay Bankacılık Şirketi
IMF	: Uluslararası Para Fonu
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

GİRİŞ

Vergiler insanlık tarihi kadar eskilere dayanmaktadır. İnsanlık ile birlikte zamanla devletler kurulmuş, devletlerin kurulması ile birlikte vergi uygulanmaya başlanmıştır. Çünkü devletler kamusal hizmetleri finanse edebilmek için bir kaynak arayışına girmişlerdir. Vergiler, ilk zamanlarda her ne kadar kamusal ihtiyaçları temin etmek için alınmış olsa da zamanla vergilere farklı görevler yüklenmiştir. Bu bağlamda mali ve iktisadi yapıların yanında sosyo-politik toplumsal ilişkilerin çözümlenmesini de kapsayan vergi devleti kavramı gün yüzüne çıkmıştır (Schmidt, 2003: 348). 15.yy.da “mülk devleti” inden “vergi devleti” ne geçiş gerçekleşmiştir (Gürkan ve Karahanoğulları, 2013: 6).

Günümüzde vergilerin mali amacı dışında sosyal, siyasi ve ekonomik amaçları söz konusudur. Bu amaçlar arasında yer alan sosyal amaç çalışma konusunun temelini oluşturmaktadır. Vergilerin sosyal amacı, gelir ve servet dağılımında adaleti sağlamaktır. Ancak vergilerin hepsi sosyal amaca hizmet etmek için uygun değildir ve bu aşamada vergilerin yapısının önemi ortaya çıkmaktadır.

Servet vergileri, esasen kamusal hizmetlerin finansmanı için değil vergilerin sosyal amacı olan gelir ve servet eşitsizliğini azaltmak için kullanılmaktadır. Çünkü servet vergileri ile yüksek gelirli mükelleflerin gelirlerinde bir azalma meydana getirmek suretiyle söz konusu yüksek gelirli kesimden alınan vergilerin düşük gelirli kesime transferi ile gelir ve servet eşitsizliğini azaltabilmek mümkündür. Bundan dolayı vergilerin asıl amacı gerekli finansman kaynağını sağlamak olsa da servet vergilerinin asıl amacı gelir ve servet eşitsizliğini azaltmaktır.

Servet vergileri, dünya genelinde toplam vergi geliri açısından her zaman için gelir ve harcama vergilerinin gerisinde kalmıştır. Servet vergilerinin toplam vergi gelirine oranı çok düşük düzeyde seyretmektedir. Özellikle harcama ve gelir vergileri ile kıyaslandığında oran olarak etkisi çok azdır. Bundan dolayı bu vergilerin mali amaç önceliğinde alınmadığı aşıkardır. Ancak servet vergileri, başta gelir ve servet eşitsizliğinin azalmasına katkıda bulunan bir vergi olsa da esasen farklı birçok nedenden ötürü tercih edilen bir vergidir. Özellikle olağanüstü dönemlerde acil finansman ihtiyacını karşılaması amacıyla başvurulmuş bir vergidir. Kısaca servet vergileri, olağan dönemde mali amaçlı alınmamakta fakat olağanüstü dönemlerde mali amaç doğrultusunda alınabilmektedir. Servet vergilerinin başka nedenlerden ötürü de günümüzde revaçta olduğunu ve ekonomistlerin ilgisini çeken bir konu olduğunu belirtmek gerekir.

Gelir dağılımı eşitsizliği, her zaman için ekonomistlerin üzerinde durduğu bir konudur. Nitekim gelir dağılımı eşitsizliğinin vatandaşlar ve ekonomi üzerinde farklı olumsuz etkileri mevcuttur ve bu durum konunun önemini ortaya çıkarmaktadır. Gelir ve servet eşitsizliği birbiri ile bağlantılı iki kavramdır. Zira gelir eşitsizliğinin en büyük nedeninin servet eşitsizliği olduğu düşünülmektedir. Bunun için çalışma başlığında gelir dağılımı yer almakta ancak içerik olarak gelir eşitsizliğinin yanında servet eşitsizliğine de değinilmektedir.

Servet eşitsizliğinin günümüzdeki durumu, Credit Suisse'nin yayınlamış olduğu küresel servet raporunda verilmiş bulunmaktadır. Rapora göre servet eşitsizliği küresel bazda incelendiğinde sürekli bir artış eğilimindedir. Özellikle Türkiye, incelenen tüm ülke grubu içerisinde açık ara farkla servet büyümesi oranının en yüksek olduğu ülkedir (Credit Suisse, 2024). Türkiye OECD veri tabanında da üye ülkeler arasında gini katsayısı yüksek olan (yani gelir dağılımının kötü olmasını ifade eder) ülkelerin içerisinde yer almaktadır. Türkiye'de ve dünya genelinde mevcut olan eşitsizlik artışının boyutu ele alındığında bu konunun üzerinde durulması ve çözüm bulunması önem arz etmektedir.

Servet dağılımında meydana gelen farklılıklar, güç eşitsizliği yaratmakta ve bunun sonucunda demokratik sistemlerde istikrarsızlaştırmaya neden olmaktadır. Aynı zamanda servet eşitsizliği, servetin zengin kesimde toplanmasından ötürü düşük gelirli kesimin aleyhine sonuç vermekte ve bu sonucun etkisi olarak ekonomiyi istikrarsızlaştırmakta ve ekonomik krizlere neden olabilmektedir (Öniş ve Özçelik, 2019: 262). Ayrıca gelir ve servet eşitsizliğinin ekonomik etkilerinin yanında bir ülkede devlete olan güveni zedelenmesi gibi bir sürü olumsuz etkisi vardır. Bu olumsuz etkinin ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi için servet vergilerinin oldukça önemli olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü yapısı itibarıyla servet vergileri gelir ve servet eşitsizliği üzerinde en etkili vergilerin başında yer almaktadır.

Tüm bunların ışığında çalışmada, servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma kapsamında örneklem olarak İskandinav ülkeleri ele alınmış 1995-2021 dönemine ait verilerinden yararlanarak Konya Panel Nedensellik Analizi yapılmıştır. İskandinav ülkeleri, hem gelir dağılımının iyi olması hem kendilerine has refah politikalarıyla dikkat çekmeleri hem de iktisadi göstergelerinin diğer ülkelere rol model oluşturacak düzeyde olmasından ötürü tercih edilmiştir. 1995- 2021 dönemi ise ele alınan ülke grubuna ait en geniş veri setini sunan yıl aralığını oluşturmaktadır.

Çalışma, üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde servet vergileri ve gelir dağılımının kavramsal çerçevesi ele alınmış yani servet ve servet vergisinin tanımı, tarihi, koyulma nedenleri, gelir dağılımı ve ölçüm yöntemleri, servet vergileri ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiye değinilmiştir. Bu bölümde tez konusunun temel kavramlarının anlaşılması amaçlanmıştır.

İkinci bölümde, İskandinav ülkelerindeki servet vergisi uygulamaları ele alınmıştır. Bu bölümde, ele alınan ülke grubundaki farklılık ve benzerliklerin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Ülkelerde uygulanan servet vergileri veya uygulama esasları arasındaki farklılıklar değerlendirme veya yorum yapılabilmesi açısından önem arz etmektedir.

Üçüncü bölümde, İskandinav ülkelerinin gelir dağılımı üzerinde etkili olup olmadığını test etmek için 1995-2021 dönemi verilerinden yararlanmak suretiyle Konya Panel Nedensellik Analizi yapılmıştır. Analizde çift yönlü ilişki incelenmiş ve bu bağlamda hem servet vergilerinin gelir dağılımı üzerinde etkili olup olmadığı hem de gelir dağılımının servet vergilerine neden olup olmadığı araştırılmıştır. Aynı zamanda bu bölümde servet vergileri ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi ele alan ampirik literatüre değinilmiş ve ortaya çıkan sonuçlar ışığında servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkisi için genel kanının görülmesi sağlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SERVET VERGİSİ VE GELİR DAĞILIMINA İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Birinci bölümde; servet ve servet vergisi kavramı, servet vergilerinin tarihsel süreci, sınıflandırılması, koyulma nedenleri, vergi sistemleri içindeki yeri, 21. yy.da servet vergisi tartışmaları ve bunlara ek olarak gelir dağılımı ve ölçüm yöntemlerine değinilmiştir. Bölümün sonunda ise servet vergisi ve gelir dağılımı arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bu bölümde, tezin ana konusu olan servet vergileri ve gelir dağılımının kavramsal çerçevesi bulunmaktadır.

1.1. Servet ve Servet Vergisinin Tanımı

Servet, herkes tarafından farklı şekillerde değerlendirilip farklı şekillerde tanımlanmış olan bir kavramdır. Bundan dolayı servetin herkes tarafından kabul edilen ortak bir tanımı olmadığı söylenmektedir (Kızılot, 1983: 445). Servet kavramı birçok kişide mal, mülk ve para terimlerini çağrıştırmaktadır (Keskin, 2018: 33). Ancak genel olarak servet, bir kişinin belirli bir zamanda sahip olduğu mevcut kaynaklar toplamını oluşturan parasal nitelikteki ekonomik değerler olarak tanımlanır (Stephen P. Jenkins, 1990: 333-335).

Servet, varlıklar ile birlikte borçları da içinde barındıran bir kavramdır. Bu yönüyle gelirden ayrılır. Gelir akım değişkenler arasında yer alırken servet stok değişkenler arasında yer almaktadır (Staunton, 2015: 4). Servetin kapsamına sahip olunan ziynet eşyası, nakit para, alacaklar ve her türlü menkul ve gayrimenkul mallar girmektedir (Şen ve Sağbaş, 2015: 199). Credit Suisse'ye göre servet, hisse senetleri ve borç senetlerini içeren mali varlıklar ile gayrimenkul (konut ve arsa) ve küçük işletmeler gibi mali olmayan varlıkların toplamını ifade etmektedir (Yaşar ve Yaşar, 2017: 260). Credit Suisse'ye göre servet aynı zamanda, fırsatları iyi değerlendirmek ve başarılı bir şekilde yönetebilmek için içgörü ve lider zekayı gerekli kılmaktadır (Credit Suisse, 2024: 3).

Ekonomistler serveti, servet dağılımını inceleyebilmek için pazarlanabilir mallar şeklinde tanımlamaktadırlar. Ev, araba, gibi gayrimenkul mallar kolay bir şekilde nakde dönüştürülemediğinden bu mallar ekonomistlerce dikkate alınmamaktadır (Domhoff, 2011: 1). Servet sahibi olmanın bireyler üzerinde güven ve bağımsızlık duygusunun oluşması, bir konuda karar alınması gerektiğinde farklı alternatiflere sahip olunması gibi olumlu etkileri bulunmaktadır (Akdoğan, 2011: 268).

Servet, bir kişinin sahip olduğu malvarlığı (mal, mülk ve finansal varlıklar) toplamını ifade etmektedir. Ancak sahip olunan malvarlığının servet sayılabilmesi için piyasa değerinin bulunması gerekmektedir (Öniş ve Özdilek, 2019: 261). Servet vergileri ise bu malvarlığının piyasa değeri üzerinden alınmaktadır.

Servet vergisi kavramı İngilizce’de “property tax”, Almanca’da “Vermögensteuer”, Fransızca’da ise “Imot sur la fortune” şeklinde ifade edilmektedir. İngiltere’de iktisadi servet kavramı esasen “wealth” kelimesi ile ifade edilirken “property tax” ifadesindeki “property” daha çok emlak anlamına gelmektedir. Fransızca için de benzer durum söz konusudur. Fransızca’da iktisadi servetin karşılığı “richess” olmasına rağmen servet vergisi yerine kullanılan “Imot sur la fortune” ifadesindeki “fortune” kavramı daha çok emlak anlamına gelmektedir. Aynı şekilde Almanya’da da iktisadi servet kavramı için aslında “Reichtum” kelimesi kullanılmakta, “Vermögen” ise mal, mülk, iktidar, kuvvet anlamına gelmektedir. Bu üç dil üzerinden anlaşılacağı üzere “iktisadi servet” ile “servet vergisi”nde kullanılan servet kavramları farklı kelimelerle ifade edilmektedir. Ancak Türkçe’de böyle bir karmaşıklık söz konusu değildir (Tuncer, 2012: 158-159).

Servet vergileri, kısaca servet unsurlarını oluşturan menkul ve gayrimenkuller üzerinden alınan dolaysız vergileri ifade etmektedir (Pehlivan, 2010: 125). Kişilerin sahip olduğu iktisadi varlıklar üzerinden alınan servet vergilerinin konusunu ödeme gücü göstergelerinden biri olan servet oluşturmaktadır (Özyüksel, 1985: 61).

Servet vergilerinin ortak bir niteliği olsa da uygulamada ülkeden ülkeye önemli farklılıklar mevcuttur (Öz vd., 2014: 87). Örneğin; servet vergileri Türkiye’de veraset ve intikal vergisi, emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi ve 2019 yılında uygulamaya koyulan değerli konut vergisi ile birlikte dördü bir ayrıma tabi tutulmaktadır (Ömür ve Gerçek, 2017: 200; Gökçay ve Rençber, 2021: 144). OECD Ülkelerinde ise servet vergileri; net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergiler, taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergiler, mali ve sermaye işlemleri üzerinden alınan vergiler, emlak, veraset ve intikal vergisi, mülkiyet üzerinden alınan tekrarlanmayan vergiler ve diğer servet vergileri şeklinde 6’lı ayrıma tabi tutulmaktadır (OECD, 2018: 116’dan aktaran Çelikkaya, 2020: 241). Bu sınıflandırmada da olduğu gibi servet vergileri belirli bir zamanda bir defaya mahsus (tekrarlamayan) veya belirli aralıklarla düzenli olarak (tekrarlayan) yıllık alınabilmektedir (Arendse ve Stack, 2018: 2). Yıllık alınan servet vergileri sonradan gerçekleşen değişikliklere karşı duyarlı iken, bir defaya mahsus alınan servet vergileri bu değişikliklere karşı duyarsızdır (Advani vd., 2020: 5). Yukarıda verilen örneklerden anlaşıldığı üzere Türkiye’de servet vergileri grubuna giren motorlu taşıtlar vergisi, OECD Ülkeleri’nin servet vergisi sınıflandırmasında yer almamaktadır. OECD Ülkeleri’nde motorlu taşıtlar vergisi, çevre vergisi kapsamında alınmaktadır.

1.1.1. Servet Vergisinin Tarihsel Süreci

Vergilendirme, medeniyetin varlığından bu yana farklı şekillerde her zaman var olmuştur. M.Ö. yaklaşık 6000 yıl öncesine dayanan en eski vergi kayıtları, antik şehir Lagash’ daki kil tabletlerde yer almaktadır (Carlson, 2004: 3). Vergilerin tarihini Türkiye için ele aldığımızda ise Osmanlı İmparatorluğunun kurulmasından tazminata kadar geçen 500 yıllık süre zarfında mali tarihin yazıya dökülmediği görülmektedir. Bundan ötürü bu dönem için vergiler hakkında çok az şey bilinmektedir (Tuncer, 1984: 41-42). Tarihsel açıdan vergiler, ilk zamanlarda ayni olarak toplanmış fakat parasal ekonomiye geçilmesi ile birlikte nakdi olarak toplanmaya başlanmıştır. Örneğin Osmanlı İmparatorluğu ve imparatorluk öncesi İslam devletlerinde alınan aşar vergisi ayni olarak toplanan vergilerin başında gelmektedir (Erol, 2023: 215).

Servet üzerinden alınan vergilerin tarihi, gelir üzerinden alınan vergilere göre daha eskidir. Miras üzerinden vergi alınması fikri ise yüzyıllar öncesine aittir (Akdoğan, 2011: 267). Servet vergilerinin kökeni antik çağlara dayanmaktadır (Kapeller vd., 2021: 7). Ancak modern şekliyle servet vergilerine Avrupa’da eski ve orta çağlarda rastlanılmaktadır. Servet vergisinin Avrupa’dan Amerika’ya intikali ve “The General Property Tax (Genel Servet Vergileri)” adıyla Amerikan tarzında gelişmesi daha sonra gerçekleşmiştir. Servet vergisi ilk olarak kriz ve savaş dönemlerinde “buhran ve harp vergisi” adıyla alınmıştır. Bu dönemlerde gayrimenkul mallar, ziynet eşyası, ev eşyası, madeni para ile birlikte sürü hayvanları ve köleler servet vergisinin konusuna girmektedir (Tuncer, 2012: 166). Servet vergileri, binlerce yıl en yaygın vergiler arasında yer almıştır (Carlson, 2004: 3). İlk kez 12. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan servet vergileri, haçlı seferleri sonrası gerçekleşen mali açığın kapatılması amacıyla alınmıştır. 13. Yüzyılda olası kriz dönemleri için tedbir amaçlı alınmış ve şehirlere yayılmıştır. 15. Yüzyılda ise dünya genelinde uygulanan bir vergi haline gelmiştir (Tuncer, 2003: 333-334).

Servet vergilerinin tarihsel açıdan bakıldığında eski mali sistemler içindeki yeri oldukça geniş ve önemliydi. Fakat zamanla servet vergilerinin vergi sistemleri içindeki bu yeri ve öneminin kaybolduğu görülmektedir (Tuncer, 2012: 157). Örneğin; Birleşik Krallık’ta 1908-1915 yılları arasında veraset vergisi geliri toplam vergi gelirinin %16,1’ini, ABD’de ise 1936 yılında veraset ve intikal vergisi toplam vergi gelirinin %10’unu oluşturmaktaydı. Fakat savaş sonrası bu oranın düştüğü tespit edilmiştir ve günümüzde de aynı şekilde oldukça düşük düzeyde seyretmektedir (Arendse ve Stack, 2018: 5).

Servet konusu hakkında daha çok servet dağılımı üzerinde durulmuş, tarih boyunca araştırılmış ve bilgi edinilmiştir. Fakat servet vergileri incelendiğinde servet varlıklarının doğrudan sistematik bir şekilde vergilendirilmediği görülmektedir. Bu varlıklar genellikle transferleri esnasında ve bilhassa ölüm anında vergilendirilmiştir (Roine ve Waldenström, 2015: 475). Eskiden servetin kaynağını toprak ve toprak üzerinden sağlanan gelir oluşturmaktaydı. Bu zamanlarda parasal sisteme

henüz geçilmediğinden vergiler, elde edilen mahsulün belirli bir oranı şeklinde ödenmekteydi. Servet vergileri kapsamında bulunan emlak vergileri, vergilendirme biçimleri arasında bin yıl boyunca en yaygın kullanılan vergiler arasında yer almıştır (Carlson, 2005: 3).

Harita 1: Net Servet Vergilerinin Tarihi (1880-2020)

Kaynak: Limberg ve Seelkopf, 2022: 673

Kolombiya'nın kişisel net servet vergisini yürürlüğe koyması ile bu sayı tekrar 4'e yükselmiştir (Birinci, 2022: 718).

1.1.2. Servet Vergisinin Sınıflandırılması

Servet vergilerini sınıflandırırken kaynak, kapsam, objektiflik, süreklilik ve nitelik olmak üzere beş bilimsel kriter dikkate alınmaktadır. Servet vergileri kaynağına göre; doğrudan servet, servet transferi ve servet artışı üzerinden alınan vergiler, kapsamına göre; genel ve özel servet vergileri, objektif olup olmamasına göre objektif ve subjektif servet vergileri, sürekli olup olmasına göre; sürekli ve geçici servet vergileri, niteliğine göre gerçekte ve görünürde servet vergileri şeklinde sınıflandırılmaktadır (Şen ve Sağbaş, 2015: 200). Bu sınıflandırmaya ilişkin kısa bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

1.1.2.1. Servet- Servet Transferi-Servet Artış Vergileri

Bu sınıflandırma kaynak kriteri esas alınarak oluşturulmuş ve üç gruba ayrılmıştır. Servet vergileri (bu sınıflandırmaya göre servet üzerinden alınan vergiler), gerçek ve tüzel kişilerin menkul ve gayrimenkul malları üzerinden alınan vergileri ifade etmektedir ve bu gruba emlak vergisi örnek gösterilebilir. Eğer malların alış, veraset ve bağış işlemleri ile bir başkasına transferi veya devri söz konusu ise bu durumda alınan vergi, servet transferi üzerinden alınan vergiler kapsamına girmektedir. Servet transferi üzerinden alınan vergilerin en iyi örneği veraset ve intikal vergisidir. Bir diğer ayrım olan servet artış vergilerinde ise servette meydana gelen artış esas alınmaktadır. Diğer bir ifade ile belli bir dönemin başındaki servet değeri ile dönem sonundaki servet değeri arasındaki fark üzerinden alınmaktadır. Bu vergiler sürekliliği olmayan bir defalık alınan vergilerdir (Şen ve Sağbaş, 2015: 201).

1.1.2.2. Genel-Özel Servet Vergileri

Genel servet vergileri, mükellefin sahip olduğu tüm varlıkları üzerinden belirli ölçütlere göre alınan vergiler şeklinde ifade edilmektedir. Özel servet vergileri ise mükellefin tüm varlıkları üzerinden değil belli varlıkları (bina, arazi, taşıt vb.) üzerinden alınan vergiler olarak tanımlanmaktadır (Susam, 2016: 314). Bu sınıflama yapılırken servet vergilerinin konusunun kapsamı dikkate alınmıştır. Bu sınıflamaya göre genel servet vergilerine veraset ve intikal vergisi, özel servet vergilerine ise emlak vergisi örnek teşkil etmektedir (Şen ve Sağbaş, 2015: 201).

1.1.2.3. İtibari-Gerçek (Görünürde-Gerçekte) Servet Vergileri

İtibari servet vergileri nominal servet vergileri olarak da adlandırılmaktadır. İtibari servet vergilerinde; matrahı servet, kaynağı ise söz konusu servete ait olan iratlar oluşturmaktadır. Bu

özelliklerinden dolayı Prof. Dr. Orhan Dikmen itibari servet vergilerini “şekli servet vergileri” olarak adlandırır. Gerçek servet vergilerinde ise verginin hem konusu hem de kaynağı servettir. Bu vergiler sürekliliği olmayan özellikle savaş gibi olağanüstü dönemlerde bir seferliğine alınan vergilerdir (Tuncer, 2012: 162).

1.1.2.4. Objektif-Subjektif Servet Vergileri

Objektif servet vergileri, mükellefin kişisel durumunun dikkate alınmadığı ve belirli türdeki mal, mülk ve finansal varlıklarına uygulanan vergilerdir. Kişisel durum dikkate alınmadığı için gerçek anlamda servet vergisi olarak görülmezler. Subjektif servet vergileri ise mükellefin kişisel durumunun dikkate alındığı, gerçek ve tüzel kişilerin tüm servetleri üzerinden alınan vergileri ifade etmektedir.

ABD’deki “General Property Tax (Genel Servet Vergisi)” ile İsviçre ve Almanya’nın bazı bölgelerinde uygulanmakta olan “Vermögensteuer” subjektif servet vergisi gruba girmektedir (Tuncer, 2012: 163-164). Türkiye’de ise veraset ve intikal vergisi subjektif servet vergisine örnek gösterilmektedir. Çünkü veraset ve intikal vergisinde dikkate alınan unsurlar bireyin kişisel ve ailevi (akrabalık derecesi gibi) özelliklerinden oluşmaktadır. Fakat motorlu taşıtlar vergisinde dikkate alınan unsur mükellefin kişisel ve ailevi özellikleri olmadığı için bu vergi objektif servet vergileri arasında yer almaktadır. Emlak vergisinde ise hem konutun hem bireyin özelliklerine bağlı değişebilen bir vergi söz konusu olduğundan diğer servet vergilerinden farklı olarak hem objektif hem subjektif nitelik taşımakta ve “yarı şahsi servet vergisi” olarak ifade edilmektedir (Şen ve Sağbaş, 2015: 202).

1.1.2.5. Olağan-Olağanüstü (Sürekli-Geçici) Servet Vergileri

Diğer vergilerde olduğu gibi servet vergileri de sürekli veya geçici olarak alınabilmektedir. Servet vergileri belirli bir dönemde fakat sürekli olarak alınıyorsa sürekli servet vergileri, bir defaya özgü olağanüstü durumlarda alınıyorsa geçici servet vergileri olarak tanımlanmaktadır. Sürekli (olağan) servet vergilerine emlak ve motorlu taşıtlar vergisi, olağanüstü dönemlerde alınan geçici servet vergilerine ise 1942 yılında Türkiye’de uygulanmış olan varlık vergisi örnek oluşturmaktadır (Susam, 2016: 314). Savaş, deprem, salgın gibi olağanüstü dönemlerde ortaya çıkan mali şokları atlatabilmek için servet vergileri ‘acil durum vergisi’ olarak tavsiye edilmektedir (İçmen, 2024: 195).

1.1.3. Servet Vergisinin Koyulma Nedenleri

Servet vergilerinin uygulanması için birçok neden olsa da bu vergiyi savunanlara göre en önemli neden ödeme gücü ilkesidir. Zira servet vergileri ile ödeme gücü bakımından dikkate alınması gereken ve gelir vergisi ile vergilendirilmeyen ekonomik değerlerin vergilendirilmesi mümkün

olmaktadır (Susam, 2015: 313). Servet vergileri aynı zamanda devletin bazı iktisadi amaçlarını gerçekleştirebilmesi için alınmaktadır. Bunlardan bazıları gelir ve servet dağılımında adaletin sağlanması, yatay ve dikey vergi eşitliğinin sağlanması, kaynak tahsisinde etkinlik, gelir elde etmektir (Aksoy, 2011: 399; Öz vd., 2014: 87). Bunlar dışında alt başlık olarak aldığımız kapsayıcı büyümeyi destekleyici özelliği de bir diğer nedenini oluşturmaktadır.

1.1.3.1. Gelir ve Servet Dağılımında Adaletin Sağlanması

Gelir ve servet eşitsizliği arasında şüphesiz pozitif bir ilişki bulunmaktadır (Berman vd., 2016: 13). Başka bir ifade ile gelir ve servet eşitsizliği birbiri ile bağlantılı kavramlardır. Fakat servet, gelire oranla daha az eşit dağılmaktadır (Staunton, 2015: 4). Servet; eşit dağılım konusunda tüketim harcamaları, emek geliri ve toplam para geliri ile kıyaslandığında da daha az eşit dağılmaktadır. Miras yoluyla elde edilen servetin dağılımı ise genel servetin dağılımına göre çok daha eşitsizdir (Davies ve Shorrocks, 2000: 607). Gelir dağılımında eşitsizliğin ortaya çıkması veya artmasının en büyük ve en önemli nedeni servet dağılımı eşitsizliğidir. Çünkü elde edilen servet üzerinden gelir kazancı sağlanabilmektedir (Tokol ve Alper, a.g.e., 124'ten aktaran Acar, 2015: 48-49).

Gelir ve servet eşitsizliğini azaltabilmek için vergilerin kullanılabileceği fikri Adolph Wagner tarafından ortaya atılmıştır (Aksoy, 2011: 174). Gelir dağılımında eşitsizlik, vergi tabanında servetin yer almasını sağlayan temel neden olarak gösterilmektedir. Servet vergilerinin koyulmasındaki asıl amaç vergi yükünün ülkedeki en zengin kesime aktarılmasını sağlamaktır (Scheuer ve Slemrod, 2021: 207).

Gelir dağılımını iyileştirmek için kullanılabilecek en iyi araçlardan biri servet vergileridir. Servet vergilerinin artan oranlı alınması ve asgari servet indiriminin uygulanması bu vergilerin gelir dağılımında daha etkili olmasını sağlamaktadır. Ödeme gücünü dikkate alan servet vergileri gelir vergisinin uygulanamadığı ekonomik değerlere de uygulanabildiği için gelir vergilerinin tamamlayıcısı işlevini görmektedir (Aktan ve Vural, 2002). Çünkü gelir vergisi tüm serveti değil sadece servet artışını vergilendirmektedir (Rudnick ve Gordon, 1996: 5). Aynı zamanda servet vergilerinin günümüzde gelir vergileri üzerinde kontrol görevi bulunmaktadır (Tuncer, 2012: 157). Gelir vergisi matrahının yanında ayrı bir servet vergisi matrahının olması, gerek kaçırma gerekse kaçınma maksadıyla ikinci aşamada toplanamayan vergilerin birinci aşamada tahsil edilmesini sağlamaktadır (Rudnick ve Gordon, 1996: 4).

Gelir ve servet dağılımında mevcut olan eşitsizlik sorununun çözülebilmesi için vergi politikası araçlarından biri olan servet vergilerinin kullanılması fikri ön plana çıkmaktadır. Örneğin, veraset ve intikal vergisi ile karşılıksız olan servet transferleri üzerinden olumlu bir etki yaratılması sağlanabilir (Akkaya ve Oğhan, 2020: 4).

1.1.3.2. Yatay ve Dikey Vergi Eşitliğinin Sağlanması

Yatay ve dikey vergi eşitliği kavramlarından önce vergide eşitlik ilkesine değinilmesinde fayda vardır. Vergide eşitlik ilkesi, vergilendirmenin mükelleflerin ödeme gücü dikkate alınmak suretiyle yapılmasını ifade etmektedir. Bu ilke, vergi yükünün mükelleflerin kişisel ve ekonomik durumları dikkate alınarak eşit bir şekilde dağıtılmasını öngördüğü için vergide adaletin sağlanması bakımından önemli bir fonksiyona sahip olmaktadır. Vergide eşitlik, dikey ve yatay olmak üzere iki alt başlık halinde incelenebilmektedir. Yatay eşitlik, aynı durumda olan mükelleflerin aynı şekilde vergilendirilmesini; dikey eşitlik ise farklı durumda olanların farklı şekilde vergilendirilmesini ifade etmektedir (Akdoğan, 2011: 206-207). Vergilemeden önce yüksek servet eşiklerine sahip olan servet vergileri, eşiklerin üzerinde kademeli bir vergi oranı ile uygulanabilme özelliğine sahiptir (Scheuer ve Slemrod, 2021: 207). Buna göre düşük gelir düzeyine sahip mükellefin yüksek gelir düzeyine sahip mükellefe göre daha az vergi ödemesi sağlanmaktadır. Fakat buna rağmen vergi teşviklerinden oldukça fazla yararlanan yüksek gelirli mükellefler, kendilerinden daha düşük geliri olan mükelleflere göre daha az vergi ödeyebilmektedirler. Bu durum vergi adaleti ile çelişmektedir (Genç ve Yaşar, 2009: 37).

1.1.3.3. Kapsayıcı Büyümenin Desteklenmesi

Birçok ülkede kalkınma yazını ve politika oluşturma hususunda merkezi bir öneme sahip olan kapsayıcı büyüme kavramının birkaç farklı tanımı bulunmaktadır (Ranieri ve Ramos, 2013: 1). Ancak genel olarak kapsayıcı büyüme kavramı nüfusun tümü için refah artışına olanak sağlayan ve aynı zamanda parasal olsun veya olmasın tüm refah faktörlerini toplum içinde eşit bir şekilde dağıtan büyüme olarak ifade edilmektedir (Özütler, 2018: 1456). Bir ülkede büyümenin gerçekleşmesi, o ülkedeki herkese büyümenin eşit dağılacağı anlamına gelmemektedir. Hatta büyüme düşük gelirli es geçerek eşitsizliği daha çok artırabilmektedir. Artan eşitsizlik sonucu ise hem büyüme oranının kendisi hem de bu oranın yoksulluğu azaltma üzerindeki etkisi zayıflamaktadır. Bundan dolayı içinde sosyal refahı da barındıran kapsayıcı büyüme konusuna olan ilgi artış eğilimindedir (Ali ve Son, 2007: 11).

Büyüme; yatırımın yanında inovasyon ve araştırmayı da gerekli kılmaktadır. Aynı zamanda büyüme için sermaye piyasalarının entegre olması ve bankacılık birliğinin sağlanması zorunlu unsurlar olarak görülmektedir. Büyümenin sağladığı faydaların ise toplum içinde adil bir şekilde dağıtılması önem arz etmektedir (Demertzis vd., 2019: 1). Vergilerin; yatırım, istihdam ve dolayısıyla ekonomik büyüme üzerinde önemli etkileri söz konusudur. Bunun yanında sosyal refah üzerinde (örneğin yeniden dağıtımın sağlanmasında) de oldukça önemli rolleri bulunmaktadır (Abdel-Kader ve De Mooij, 2020: 4). Bir ülkede hem büyüme hem de ekonomik refahın sağlanması isteniyorsa o ülkede servet, miras ve sermaye gelirinden vergi alınması önemlidir (Demertzis vd., 2019: 1). Çünkü servet vergilerinin asıl amacı (sosyal amaç) gelir ve servet eşitsizliğini

azaltabilmektir (Öz vd., 2014: 91). Vergi yapısının büyüme ile ilişkisini ele alan hatta bu konunun öncüsü olan Arnold ve arkadaşları (Arnold vd., 2011) çalışmalarında OECD ülkelerini ele almış ve vergilerin büyüme üzerinde yarattığı etkiyi en zararlıdan ez az zararlıya doğru bir sıralama oluşturmuşlardır. Sıralama ise kurumlar vergisi, gelir vergisi, tüketim vergisi ve servet vergisi şeklindedir. Yani bu çalışma ile vergi türleri içinde servet vergilerinin büyüme üzerinde en az olumsuz etki yaratan vergi olduğu saptanmıştır (Efe, 2021: 260). Kısaca servet vergilerinin hem ekonomik büyümeye etkisi hem de gelir dağılımının sağlanması yoluyla refah üzerinde yarattığı etki dikkate alındığında kapsayıcı büyüme için servet vergilerinin rolü ön plana çıkmaktadır. Kapsayıcı büyüme için gerekli olan unsurları sıraladığımızda ve bu unsurları sağlamada yardımcı olacak vergi türlerini incelediğimizde servet vergilerinin ilk sıralarda yer alması gerekmektedir.

1.1.3.4. Ekonomik Etkiliğin Sağlanması

Servet vergilerinin etkisine uzun dönemli bakıldığında bireyleri gelir sağlanamayan servetlerden gelir sağlanabilen servetlere yönlendirdiği görülmektedir. Böylece atıl olan iktisadi değerler üretim sürecine dahil olmaktadır. Eğer gelir elde edilmeyen servet üzerinden servet vergisi ödenirse söz konusu vergi mevcut serveti azaltmak pahasına ödenecektir. Kısaca gelir getirisi olmayan servetin bireye olan maliyeti artacaktır. Bundan ötürü bireyler gelir getirisi olan yani atıl olmayan servet unsurları üzerine yoğunlaşacak ve bunun sonucunda da ülkedeki girişim kapasitesinde bir artış meydana gelecektir (Yaraşlı, 2005: 208).

Servet sahibi bir kişi elindeki servetin tamamını sıfır faizli mevduat hesabında tutuyorsa bile bu kişi servet vergisine tabidir. Çünkü servet vergisine tabi olmak için servet üzerinden getiri elde edilmesi gerekmez. Hatta kişinin servetinde bir azalma meydana gelmişse (servetin getirisi o yıl negatif ise) bile o kişi servet vergisine tabidir. Bu yönüyle servet vergileri etkinlik açısından anlamlı bulunmaktadır (Scheuer ve Slemrod, 2021: 209).

1.1.3.5. Bütçeye Gelir Sağlanması

Vergiler, devletin kamu gelirleri arasında en fazla paya sahip olan ve dolayısıyla oldukça önemli kamu gelirleridir. Maliye politikası araçlarından biri olan vergiler; sosyal, ekonomik, siyasal ve mali amaçları gerçekleştirmek için kullanılmaktadır. Devletin mali amacı, kamu harcamalarını finanse etmek için gerekli olan vergi gelirinin sağlanmasıdır (Yıldırım, 2020: 197).

Servet vergilerinde, verginin mali değil sosyal amacı ön plana çıkmaktadır. Çünkü elinde servet veya servet unsuru bulunan bireylerden vergi alınması suretiyle gelir ve servet eşitsizliğini gidermek mümkündür (Keskin, 2018: 33). Ancak servet vergileri esasen ani şok ve kriz gibi durumlarda “acil durum vergisi” görevini üstlenerek ek gelir sağlamak için de kullanılmaktadır (Limberg ve Seelkopt, 2022: 671). Örneğin Covid-19 salgını ile ortaya çıkan maliyetlerin tek seferlik vergilerle finanse

edilmesi gerektiği öne sürülmüş ve bu tek seferlik verginin ise servet sahibi kişilerden alınması yani servet vergisinin uygulamaya koyulmasının daha uygun olduğu ifade edilmiştir (Klemm vd., 2021: 2). Aynı zamanda iklim değişikliği ile mücadelede acil gerekli olan finansman kaynağı ihtiyacını giderebilmek için servet vergileri bir araç olarak görülmektedir (Kapeller vd, 2021: 3). Yüksek bir servet vergisi ile etkinliğin artırılması sağlanmıyorsa bu durum sadece gelir dağılımında adaletin olumsuz etkilenmesi ile kalmamakta aynı zamanda gelir açıklarının kötüleşmesine yol açmaktadır (OECD, 2024: 13). Anlaşıldığı üzere servet vergileri özü itibarıyla vergilerin sosyal amacını gerçekleştirmek için alınsa da özellikle ani şok, kriz ve salgın gibi olağanüstü dönemlerde acil finansman kaynağı ihtiyacını karşılama görevini üstlenmektedir.

Her ne kadar uygulamada olmasa da teorik olarak bakıldığında artan oranlı bir servet vergisinin gelir potansiyeli çok yüksektir (Tippet vd., 2021: 13). Ancak uygulamada servet vergilerinden elde edilen gelirin özellikle diğer vergilerden elde edilen gelir ile kıyaslandığında her zaman düşük olduğunu söylemek mümkündür (Chatalova ve Evans, 2013: 434-435). Örneğin Polonya’da Covid-19 salgınından sonra gerçekleşen yardım programlarının maliyeti yaklaşık 20 yıllık servet vergisi gelirine tekabül etmektedir (Wronski, 2021: 2). Servet vergilerinden elde edilen gelirin düşük olmasının asıl nedeni ise servet sahiplerinin düşük vergi uygulayan ülkelere göçme veya servetlerini başka ülkelere kaydırma ihtimalinin yüksek bulunmasıdır. Kısaca servet sahiplerinin vergiden kaçınma ve vergi kaçırma işlemlerine başvurma olanağı yüksektir (Çelikkaya, 2022: 1074).

Servet vergilerinden elde edilecek gelir sadece servet düzeyi ve vergi oranlarına bağlı değildir. Çünkü bireylerin mevcut vergi oranlarına karşı vergiye tabi olan servetlerini ayarlayabilme imkanları bulunmaktadır. Örneğin, birey varlıklarını vergiden muaf olan varlıklara kaydırabilir veya gelirini az gösterebilir. Aynı zamanda bireylerin söz konusu vergi ve oranlara vermiş olduğu tepki gelirin verimliliğini etkilemektedir (Advani ve Tarrant, 2021: 509).

1.1.4. Servet Vergilerinin Vergi Sistemleri İçindeki Yeri

Dünya üzerindeki tüm ülkelere bakıldığında vergi türleri içinde gelir ve harcama vergileri toplam vergilerin büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Servet vergileri ise her zaman vergi gelirleri içinde en az paya sahip olup gelir ve harcama vergilerinin oldukça altında kalmıştır (Chatalova ve Evans, 2013: 434-435). Çünkü servet vergilerinin toplanması diğer vergilere göre zordur ve bu zorluğun Avrupa hükümeti ele alındığında iki önemli nedeni vardır. İlk neden hükümetin çok fazla kâr elde etmesi sonucu sermaye oluşumunu zedeleyecek adımlardan kaçınması, ikincisi ise ekonomik faktörle yani sermaye piyasalarındaki uluslararası liberizasyon ve bütünleşme ile ilgilidir (Kessler ve Pestieau, 1991: 311).

Servet vergileri, verimlilik bakımından fazla maliyetli olmasından ötürü diğer vergiler kadar tercih edilmemektedir (Jakobsen vd, 2020: 334). Servet vergilerinin toplama ve tahsilat

maliyetlerinin yüksek olması bu vergilerin eleştirilmesinin bir nedenidir. Ancak bilgi ve iletişim teknolojisinin gelmiş olduğu son nokta itibarıyla bu maliyetlerde düşüş meydana gelmesi gerekir. Bu maliyetlerin azaltılması için Piketty ve arkadaşları yüksek servet sahiplerinden net servet vergisi alınmasını önermişlerdir. Servet vergilerine yapılan diğer bir eleştiri ise bu vergilerin çifte vergilemeye sebebiyet vermesidir. Çünkü hem servetin kendisi hem de servet üzerinden elde edilen gelir vergilendirilmektedir (Krenek ve Schratzenstaller, 2018: 4).

Servet unsurlarının (emlak, arsa, altın, para gibi) piyasa değeri belirlenirken idarenin takdirine bağlı bir değerlendirme yapılmaktadır. Bundan ötürü servet vergisinin matrahını (özellikle haksızlığa yol açmadan) belirlemek oldukça güçtür (Özgün ve Andıç, 2024: 126). Özellikle mücevher ve sanat eseri gibi varlıkların gerçek değerini saptamak zordur (Drometer vd., 2018: 45). Miras yoluyla elde edilmiş bir mülkün veya aile ile işletilen bir işletmenin piyasa değerini yakın düzeyde tahmin etmek de aynı şekilde çok güçtür. Ayrıca servet vergisi alınırken her zaman harcanabilir gelir ile eşleşmesi söz konusu olmadığı için bu vergilerin yıllık ödenmesi likidite sorunlarını da beraberinde getirmektedir (Scheuer ve Slemrod, 2021: 209). Ancak Norveç'te yapılan araştırma kapsamında firma sahiplerinin yüzde 99'unun gelirlerine oranla yüzde 2,5'in altında bir vergi yükü ile karşı karşıya olduğu tespit edilmiştir. Bu örnekten anlaşılacağı üzere firma sahipleri için likidite kısıtlaması olsa da bu kısıtlama önemli düzeyde değildir. Servet vergilerine bu bakış açısıyla bakıldığında firma sahipleri üzerinde özellikle yeni kurulmuş ve gelir elde etmemiş olan firma sahipleri üzerinde olumsuz etki yaratabilmesi bakımından eleştirildiği görülmektedir (Thoresen vd, 2022: 3).

Servet vergileri arasından özellikle veraset ve intikal vergisi, ölüm sonrası yas tutan ailelerin acısını artırmakta, çocuklarına servet bırakmak isteyen ebeveynlerin tasarruf ve yatırım yapma isteğini azaltmakta ve küçük işletmelerin kuşaktan kuşağa geçmesini engellemektedir. Söz konusu nedenlerden dolayı bu verginin adaletsiz olduğunu savunulmakta ve birçok ülkede tartışma konusu olmaktadır (Cremer ve Pestieau, 2003: 2).

Dolaysız vergilerin (gelir, servet ve kurumlar vergisi) ağırlıklı olduğu ülkeler incelendiğinde bu ülkelerin genel itibarıyla gelişmiş ülkeler olduğu görülmektedir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ise öncelikleri sanayileşme ve kalkınmanın sağlanmasıdır. Bunun için bu ülkeler üretimi özendirmek adına servet vergilerine ağırlık vermemektedirler (Ay ve Talaşlı, 2008: 136-152). Türkiye dahil birçok ülkede içinde servet vergilerini de barındıran dolaysız vergilerden dolayı vergilere doğru bir kayma gerçekleşmektedir (Susam ve Oktayer, 2007: 106). Yukarıda bahsi geçen nedenlerin tümü servet vergilerinin toplam vergiler içinde oldukça az paya sahip olmasında etkindir.

Aşağıda servet vergilerinin vergi sistemleri içindeki yerinin daha somut bir şekilde görülmesi için servet vergilerinin GSYH'ya ve toplam vergi gelirine oranı verilmiştir. Veriler, en güncel ve en geniş OECD Ülke grubunun (33 ülke) bulunduğu 2022 yılına aittir.

Tablo 1: OECD Ülkelerinde Toplam Servet Vergilerinin GSYH'ya Oranı (2022)

ÜLKE	ORAN	ÜLKE	ORAN	ÜLKE	ORAN
ABD	2,94	İrlanda	1,02	Macaristan	0,81
Almanya	1,12	İspanya	2,54	Meksika	0,32
Avusturya	0,59	İsveç	0,90	Norveç	1,13
Belçika	3,28	İsviçre	2,24	Polonya	1,15
Birleşik Krallık	3,99	İtalya	2,47	Portekiz	1,53
Çek Cumhuriyeti	0,18	İzlanda	2,01	Slovakya	0,43
Danimarka	1,71	Kanada	3,50	Slovenya	0,61
Estonya	0,16	Kore	3,80	Şili	1,22
Finlandiya	1,44	Letonya	0,76	Türkiye	0,73
Fransa	3,68	Litvanya	0,29	Yeni Zelanda	1,90
Hollanda	1,54	Lüksemburg	3,69	Yunanistan	3,26

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 2: OECD Ülkelerinde Toplam Servet Vergilerinin Toplam Vergi Gelirine Oranı (2022)

ÜLKE	ORAN	ÜLKE	ORAN	ÜLKE	ORAN
ABD	10,61	İrlanda	4,88	Macaristan	2,43
Almanya	2,84	İspanya	6,77	Meksika	1,87
Avusturya	1,37	İsveç	2,18	Norveç	2,54
Belçika	7,72	İsviçre	8,21	Polonya	3,27
Birleşik Krallık	11,31	İtalya	5,74	Portekiz	4,20
Çek Cumhuriyeti	0,54	İzlanda	5,75	Slovakya	1,23
Danimarka	4,08	Kanada	10,52	Slovenya	1,63
Estonya	0,50	Kore	11,87	Şili	5,10
Finlandiya	3,34	Letonya	2,50	Türkiye	3,51
Fransa	7,98	Litvanya	0,91	Yeni Zelanda	5,61
Hollanda	4,06	Lüksemburg	9,57	Yunanistan	7,94

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 1’de, 33 Oecd ülkesi için servet vergilerinin GSYH’ya oranı verilmiştir. Servet vergilerinin GSYH’ya oranı en yüksek olan ülke %3.99 ile Birleşik Krallık’tır. Söz konusu oranın en düşük olduğu ülke ise %0.16 ile Estonya’dır. Tablo 2’de 33 Oecd ülkesine ait servet vergilerinin toplam vergilere oranı gösterilmiştir. Tabloya göre servet vergilerinin toplam vergilere oranının en yüksek olduğu ülke %11.87 ile Kore, en düşük olduğu ülke ise %0.50 ile Estonya’dır. Tablo 1 ve 2’de görüldüğü üzere servet vergilerin payı oldukça düşük düzeyde seyretmektedir.

Servet vergilerinin toplam vergi gelirleri içindeki payı her ne kadar düşük olsa da bu vergilerin koyulmasının asıl amacı devletin mali amacına hizmet etmek değil devletin sosyal amacı olan gelir ve servet eşitsizliğinin azaltılmasını sağlamak olduğu unutulmamalıdır. Bu vergilerin diğer bir

özelliği ise vergi kaçakçılığının önüne geçebilmek için bir sigorta işlevi görebilmesidir (Öz vd, 2014: 91).

1.1.5. 21.YY’da Servet Vergisi ve Servet Eşitsizliği Tartışması

Servet vergisi, 2000’li yıllardan itibaren bazı akademisyenler tarafından tartışılan bir konu olmakla birlikte bilhassa ABD’de Demokrat Partili Başkan adaylarınca Covid-19’dan önce gündeme getirilmiştir (Durmuş, 2021: 98). ABD’de senatör Bernard Sanders ve Elizabeth Warren 2019-2020 demokrat başkan adaylığı yarışında servet vergisi önerilerini sunmuşlardır (Scheuer ve Slemrod, 2021: 208). Aynı şekilde 2010’lu yıllardan sonra servet yoğunlaşmasında ortaya çıkan artış, artan oranlı servet vergilerinin hem avantajları hem de dezavantajları bakımından tekrar tartışma konusu olmasına sebebiyet vermiştir. Servet yoğunlaşması esasen 1970’li yıllardan sonra artış göstermiş fakat özellikle Covid-19 salgını ile daha hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır (Saez ve Zucman, 2020). Covid-19 Salgını ile birlikte hem sağlık harcamalarının finanse edilmesi hem de salgın sonucu ortaya çıkan ekonomik krizin olumsuz etkilerinin azaltılması için gelir kaynağı arayışına girilmiş böylece servet vergileri tekrar gündem konusu olmuştur (Durmuş, 2021: 96).

Servetin vergilendirilmesi hususundaki çağrılar, son zamanlarda çeşitli hedefler doğrultusunda artış göstermiş bulunmaktadır. Hazine gelirinin servet üzerinden sağlanma ihtimali yüksek düzeyde kamu borcu olan EMU (Ekonomik ve Parasal Birlik) üyesi ülkelerin mücadelesi noktasında büyük ilgi görmüştür. Aynı zamanda eşitliğin sağlanmasında önemli bir araç olarak görülmesi de servet vergilerine olan ilgiyi artırmıştır (Lara, 2016: 147). 2012 yılında Berlin merkezli ekonomist Stefan Bach tarafından Avrupa kamu maliyesinde istikrarın sağlanabilmesi için tek seferlik servet vergisini önermiştir. 2016 yılında Merkez Sol Fabian Derneği, vergiden kaçınan mükellefler için daha ağır nitelikte bildirim şartı kılan tek seferlik bir İngiltere servet vergisini önermiştir (O’Donovan, 2021: 582-583). Güney Afrika’da da düşük seviyedeki ekonomik büyüme, artan bütçe açığı ve bununla birlikte ülkenin en eşitsiz toplumlar arasında yer alması servet vergilerine odaklanılmasına sebep olmuştur (Arendse ve Stack, 2018: 1).

Türkiye’deki duruma bakacak olursak Türkiye, 2019 yılında 123,7 milyar TL açık vermiştir. Bu açık bir önceki yıla göre fazla olmakla birlikte bu farka vergi gelirlerindeki artışın bütçe giderlerindeki artıştan daha düşük seviyede gerçekleşmesi neden olmuştur. Bu açığın kapatılması için vergilere büyük rol düşmüş ve 2019 yılında biri “değerli konut vergisi” olmak üzere üç yeni vergi onaylanarak Resmi Gazete ’de yayımlanmıştır. Böylece Türkiye’de uygulanan servet vergilerine bir yenisi eklenmiş ve söz konusu vergilere dair birçok tartışma gündeme oturmuştur (Gökçay ve Rençber, 2021: 144). Servet vergileri aynı zamanda iklim politikalarında kullanılabilecek önemli bir araçtır (Kapeller vd., 2023: 1). Bu durumda günümüzde önemli bir yere sahip olan ve gündemini koruyan iklim politikaları ile birlikte servet vergilerinin de popülaritesinin arttığını söylemek mümkündür.

Servet eşitsizliğinin artmasında önemli bir faktör de küreselleşmedir. Çünkü sermaye faktörleri küreselleşme ile birlikte artış göstermiştir. Yabancı sermayeyi ülkesine çekmek isteyen gelişmekte olan ülkelerde vergi rekabeti ortaya çıkmış, sonuç itibarıyla bu ülkelerde dolaylı vergilerin payı arttırılmıştır. Gelişmiş ülkeler ise net sermaye ihracatçısı oldukları için bu ülkelerin dünya geliri içinde aldıkları pay zamanla artmış bulunmaktadır. Bu durum karşısında en çok tekil ülkeler etkilenmiş, gelir ve servet eşitsizliği artış göstermiştir (Akkaya ve Oğhan, 2020: 4). Thomas Piketty, artan bu eşitsizlik sorununa kaleme almış olduğu ‘21. Yüzyılda Kapital’ adlı kitabında geniş bir şekilde yer vermiş ve ütöpik olduğu kabul ederek artan oranlı küresel bir servet vergisinin getirilmesini önermiştir (Piketty, 2014: 560).

Eşitsizlik için genel olarak kalıcıdır diyebiliriz. Nitekim dağılımın en üst kısmında servet yoğunlaşması artmaya devam etmektedir. Her ne kadar bazı ülkelerde en üstte yer alan servet yoğunlaşmasında bir düşüş meydana gelmiş olsa da ülkelerin çoğunda eşitsizlik artış göstermektedir (OECD, 2024: 9). Başka bir ifade ile servet, dünya genelinde bazı istisnalar hariç istikrarlı bir şekilde artmaktadır. 2000 yılından beri dünyada en düşük servet sahibi bireylerin oranı hemen hemen yarıya düşmüşken, diğer servet dilimlerinde yer alan bireylerin oranı artış göstermiştir (Credit Suisse, 2024: 3).

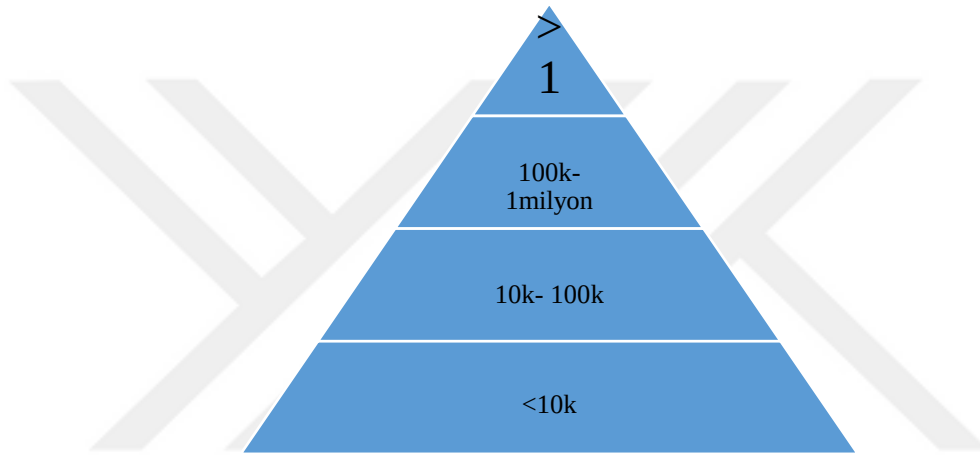
Servet eşitsizliği, 1929 dünya ekonomik buhranı sonrasında (servet dağılımında ortaya çıkan değişiklik sonucu) politika dünyasında büyük bir ilgi görmüştür. Fakat bu ilgiye rağmen ekonomik literatür incelendiğinde servet eşitsizliği konusunda çok az sayıda araştırma girişimi olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise serveti büyük ölçüde vergilendiren ülkelerin sayı olarak çok az olması ve dolayısıyla hane halkı bilançolarına dair servet verilerinin toplanamamasıdır (Lundberg ve Waldenström, 2018: 517). Ayrıca eşitsizlik sorunu, demokratik ülkelerin çoğunda siyasi bölünmelerin ana etkeni konumundadır (Staunton, 2015: 4).

Servet eşitsizliği ülkeden ülkeye değişkenlik göstermektedir. Örneğin, Avustralya gibi geliri yüksek, küresel ortalamaya göre gelir dağılımı adil olan ülkelerde servet dağılımı da daha adil (küresel ortalamaya göre) bir seyir izlemektedir (Yaşar ve Yaşar, 2017: 262). Bu yüzden servet eşitsizliğini araştırırken ülkelerin özelliklerini (ekonomik, demografik vs.) dikkate alarak bir kıyaslama yapılması önem arz etmektedir.

En düşük servet diliminde yer alan bireylerin serveti 10.000 ABD dolarının altında iken, bu bireylerin neredeyse yarısı 10.000 ABD doları ile 100.000 ABD doları arasında bulunan bireylerin olduğu üst gruba geçmiştir. Günümüzde bireylerin sahip olabileceği servetin 1 Milyon ABD dolarını aşma ihtimali üç kat daha yüksektir. Credit Suisse’nin küresel servet raporuna göre 2023 yılında milyoner nüfusun yetişkin nüfusa oranı %1.5’tir. ABD bu oran için toplam nüfusun %38’i (yaklaşık 22 milyon kişi) ile birinci sırada yer almaktadır. Listenin 2. sırasında Çin, 3. sırasında ise birleşik krallık yer almaktadır. Dünya genelinde gerçekleşen servet büyümesi 2022 yılında %3 oranında

düşmüştür. Küresel servetteki büyüme, bu düşüş sayesinde toparlanmıştır. Bu düşüşün nedeni, diğer para birimlerine karşı ABD dolarının değer kazanmasındandır. 2022 yılı dışında Milenyum başlangıcından bu yana küresel servetin azaldığı tek bir örnek mevcuttur. Bu örnek Dot-com balonuyla ilişkili olan 2000-2001 yıllarında ortaya çıkan mali gerileme sırasında gerçekleşmiştir. 2022-2023 yıllarında yetişkin başına düşen servet Türkiye’de %157’nin üzerinde büyüme seyretmiş ve bu şaşırtıcı oranla diğer tüm ülkeleri oldukça geride bırakmıştır. Bu orana en yakın olan ülkeler %20’ye yakın bir oranla Rusya ve Katar’dır (Credit Suisse, 2024). Bu oranlar Türkiye’de gerçekleşen servet büyümesinin ne kadar ciddi seviyede olduğunu göstermektedir.

Grafik 1: 2023 Küresel Servet Piramidi

Kaynak: Credit Suisse, 2024

Grafik 1’de servetin dünyadaki dağılımı gösterilmiştir. Piramidin en üst kısmında nüfus az servet yoğunluğu fazladır. Ayrıca en üst kesimde bulunanların serveti 1 milyon doların üzerindedir. En düşük servet yoğunluğu ise en alt tabanda gösterilmiştir. Bu grupta serveti 10.000 doların altında bulunanlar yer almaktadır. Tabandan yukarıya çıktıkça nüfus azalmakta servet yoğunluğu ise artmaktadır.

Eşitsizlik konusu, özellikle Thomas Piketty’nin kaleme almış olduğu Capital in the Twenty-First Century (Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital) adlı kitabının yayınlanması ile dünya çapında önemli bir tartışma haline gelmiştir. Artan eşitsizlik problemi, ABD Başkanı Barack Obama tarafından “zamanımızın belirleyici sorunu” olarak ifade edilmiştir. Aynı zamanda IMF Başkanı Christine Lagarde, gündeminin ilk sıralarında eşitsizlik probleminin yer aldığını belirtmiştir. Papa ise zenginliğin yoksullara dağıtılması konusunda hükümetlere çağrıda bulunmuştur (Atkinson, 2015: 4).

Sosyal eşitliğe önem vermesi ile bilinen İsveç’te, 21. Yüzyılda benzeri görülmemiş bir servet eşitsizliği ortaya çıkmıştır. 2022 yılında Andreas Cervenka’nın yayınlamış olduğu Girig-Sverige (açgözlü İsveç) adlı kitabı ile birlikte artan servet eşitsizliği, ülkede tekrar tartışma konusu haline

gelmiştir. İsveç'teki servet eşitsizliği düzeyini Credit Suisse'in hazırlamış olduğu veri tabanına ait 2023 yılı son verileri incelenerek nüfusun en zengin kesimi ile geri kalanı arasında meydana gelen büyük fark ile görmek mümkündür (Björk ve Fröderberg, 2024: 6). 2021 yılında İsveç Maliye Bakanı Magdalena Andersson artan servet eşitsizliği için yayınlanan bir makalesinde “toplumun en zengini daha fazla katkıda bulunmayı göze alabilir” demiş ve eşitsizliğin azalmasını sağlamak için Sosyal Demokratlar arasında yer alan parti üyeleri ile beraber milyoner vergisinin uygulamaya koyulmasını önermiştir (Ehres, 2022: 4). Marie Engström, İsveç'te 2007 yılında yürürlükten kaldırılan servet vergilerini değerlendirirken en zengin kesimin toplam gelirin %30 ila %40'ına sahip olduğu İsveç için bu kararın yürek burkucu olduğunu ifade etmiştir (Ehres, 2022: 12).

1.2. Gelir Dağılımı Kavramı

Gelir dağılımı, bir ülkede belirli bir zaman diliminde elde edilen gelirin kişiler, üretim faktörleri ve toplumsal gruplar arasında paylaştırılmasını ifade etmektedir (DPT, 2001: 3). Gelir dağılımı, gelir paylaşımının yapıldığı kıstaslara göre “faktörel (fonksiyonel) gelir dağılımı”, “bölgesel gelir dağılımı”, “sektörel gelir dağılımı” ve “kişisel gelir dağılımı” olmak üzere dört şekilde sınıflandırılmaktadır. Faktörel (fonksiyonel) gelir dağılımı, gelirin gelir sağlayan üretim faktörleri arasındaki paylaşımını; bölgesel gelir dağılımı, gelirin coğrafi bölgeler arasındaki paylaşımını; sektörel gelir dağılımı, gelirin çeşitli sektörler (tarım, hizmet, sanayi veya alt dalları) arasındaki paylaşımını; kişisel gelir dağılımı ise, gelir dağılımı için en çok kullanılan tanım, gelirin bireyler, gelir grupları ve haneler arasındaki paylaşımını ifade etmektedir (Savaşan, 2020: 370). Haneler arasındaki paylaşımı ifade eden hane halkı gelir dağılımında, toplam gelirin farklı gruplar arasındaki dağılımını görebilmek için nüfus düşük gelirli gruptan yüksek gelirli gruba doğru sıralanmakta ve toplam gelire oranlanmaktadır. Hane halkı gelir dağılımından elde edilen sonuçlar gelir dağılımının en önemli göstergesini oluşturmaktadır (Akın, 2015: 10).

Gelir dağılımı, 1950'li yıllara (hatta daha eskiye) dayanan ve iktisadi analiz açısından büyük bir öneme sahip olan bir konudur (Akdağ, 2020: 1). Gelir dağılımının amacı, mevcut gelir farklılıklarını ve bu farklılıkların ekonomi üzerinde yaratmış olduğu sosyal ve ekonomik etkileri saptayabilmektir (Karluk, 2005: 69). Gelir dağılımında meydana gelen eşitsizliğin yalnızca ekonomik değil bununla birlikte siyasi ve sosyal sonuçları bulunmaktadır. Bilhassa gelişmekte olan ülkelerin kalkınma süreci içerisinde yaşadıkları sosyal ve ekonomik sorunların başında gelir eşitsizliği gelmektedir. Bu nedenle gelir eşitsizliği çok boyutlu etkilere neden olan ve hükümetlerce bu eşitsizliğin iyileştirilmesi için dikkate alınması gereken önemli bir konudur (Abdioğlu vd, 2019: 723). Yeniden dağıtım, sosyal politika ve eşitsizlik sorunları yalnızca gelişmekte olan ülkelerin değil aynı zamanda kalkınma konusunda endüstrileşmiş ülkelerin de karşılaştığı ve dolayısıyla tüm ülkeleri ilgilendiren bir sorunu ifade etmektedir (Prasad, 2008: 27).

Bireylerin gelirlerini servet biriktirmek için kullanabilmesi dikkate alındığında gelir eşitsizliğini arttıran faktörler, önemli ölçüde servet eşitsizliği de artıran faktörler olarak ele alınabilmektedir (Pfeffer ve Schoeni, 2016: 14). Bir ekonomide gelir ve servet dağılımı; para yapısı, eğitim durumu, sosyal mobilité, haiz olunan yetenekler, miras hukuku gibi unsurlardan etkilenmekte ve bu unsurlara bağılı değişiklik göstermektedir (Akdoğan, 2011: 26). Piketty, gelir ve servet dağılımında eşitsizliğin yüksek gelir elde edenlere piyasalarda ‘piyasa gücü’ sağlaması ve bu güç ile birlikte kazandıklarını miras vasıtasıyla servet şeklinde aktarmaları ve bunun sonucu ‘lobiler’ aracılığıyla ortaya çıkan siyasal güç ile belirli endüstrilerde oligopolcü yapıların oluşmasına dikkat çekmektedir (Klein, 2006: 335’den aktaran Bocutoğlu, 2016: 33).

Harcama birimleri, bir taraftan sosyal transfer harcamaları ile devletten ve özel kesimden fayda sağlarken diğer taraftan yaptıkları harcamalarla vergi ödemektedirler. Bu durumda sağlanan fayda ile ödenen vergi arasında pozitif veya negatif bir fark ortaya çıkmaktadır. Bu fark bütün harcama birimleri dikkate alındığında sıfır olmaktadır çünkü üretim gelirleri ile tüketim gelirleri birbirine bunlar da milli gelire eşittir. Yeniden dağıtım sonucunda eğer düşük gelirliye sağlanan net pozitif transferler artıyorsa gelirin meydana getirdiği etki (fayda) artar ve gelir bakımından “dikey” yeniden dağılım gerçekleşir. Fakat farklı statüde olup aynı gelir grubu içinde yer alan harcama birimlerine yapılan net pozitif bir gelir akışı söz konusu ise “yatay” yeniden gelir dağılımı gerçekleşir. Yeniden dağıtıma tabi olan gelir her ne kadar çok ise gelirin iktisadi tatmin seviyesi o derece değişir. Örneğin yeniden dağılımda gelirin yüksek gelirliden düşük gelirliye aktarılması sağlanıyorsa bu durumda gelirin tatmin seviyesi artar ve anlam kazanmış olur (Yazgan, 1975: 78-79). Bu nedenle gelir dağılımı eşitsizliğinin azaltılmasında devlet müdahalesinin rolü ön plana çıkmaktadır (Akın, 2015: 17).

Gelir ve servet eşitsizliğinin yüksek olması durumunda; kusurlu kredi piyasalarının oluşması, düşük yatırıma neden olan siyasal ve sosyal istikrarsızlığın ortaya çıkması, orta sınıfın gelirden almış olduğu payın azalması, verimsiz rant arama faaliyetleri gibi etkilerin yanında tüm bunların bir sonucu olarak ekonomik büyümenin yavaşlaması söz konusu olmaktadır (Nissanke ve Thorbecke, 2006: 1342-1343). Covid 19 salgını sonrası John Wildman, bir çalışmasında salgındaki ölüm oranı ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi incelemiş ve gini katsayısında oluşan %1’lik bir artışın, yaklaşık %4’lük bir vaka artışı ve %5’lik bir ölüm artışı ile ilişkili olduğu sonucunu elde etmiştir. Çünkü gelir eşitsizliğinin yüksek olduğu ülkelerde kirlilik, kötü konut, obezite ve sigara kullanımı yaygındır. Ve bu dezavantajlar herhangi bir salgın durumunda ölüm oranında artış olmasına neden olmaktadır (Wildman, 2021: 455). Bu sayılanları bir bütün olarak yorumlanırsa gelir dağılımının servet dağılımı ile ilişkili olduğu ve ekonomi ile sosyal yaşam üzerinde birden fazla etkisinin olduğu sonucu elde edilebilir. Bundan ötürü gelir dağılımı sorunu, üzerinde durulması ve daha fazla araştırılması gereken önemli bir sorundur.

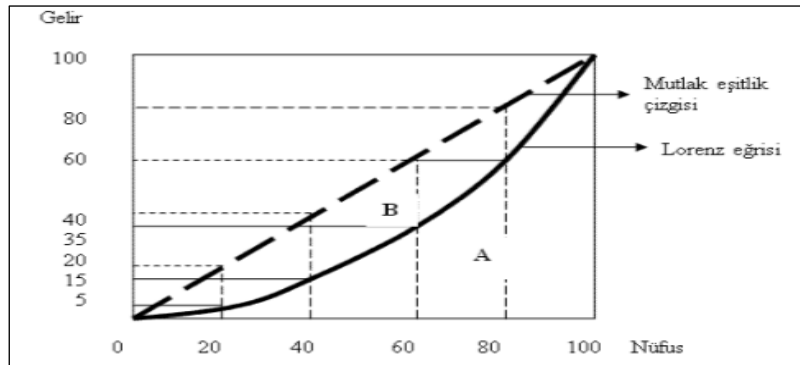
1.2.1. Gelir Dağılımı Ölçüm Yöntemleri

1.2.1.1. Lorenz Eğrisi

Lorenz eğrisi, 1905 yılında Amerikalı iktisatçı Max Otto Lorenz tarafından geliştirilmiş bir grafikdir. Bu grafik nüfusun yüzde kaçının gelirden yüzde kaç pay aldığını göstermektedir. Toplam nüfus yüz üzerinden beşe bölünerek eşit yüzde yirmilik dilimlere ayrılmaktadır. Bu dilimler en fakir %20, ikinci %20, üçüncü %20, dördüncü %20 ve en zengin %20 şeklinde adlandırılmaktadır. Böylece gruplar halinde bulunan nüfusların gelirden aldığı pay hesaplanmak suretiyle gelir dağılımı hakkında yorumda bulunmamız mümkün olmaktadır (Ünsal, 2013: 442).

Lorenz eğrisi, gelir ve servet eşitsizliklerini ortaya koyan bir diyagramdır. Yatay eksen de nüfusun yüzdeleri, dikey eksen de ise milli gelirin yüzdeleri yer almaktadır. İki köşeyi birleştiren ve 45 derecelik olan doğruya eş dağılım eğrisi denilmektedir. Bu doğru üzerinde her noktada gelir dağılımında adaletin tam olarak sağlandığı ideal bir durum söz konusu olmaktadır. Yani bu doğru da her %20'lik nüfusun milli gelirden de %20 pay aldığı gösterilmektedir. Grafik 2'de A ve B alanları arasın kalan eğri ise fiili gelir dağılımını göstermektedir (Tokatlıoğlu ve Selen, 2019: 422). Lorenz eğrisi aşağıdaki tablo ve grafik yardımıyla iki ülke örneği üzerinden açıklanmış bulunmaktadır.

Grafik 2: Lorenz Eğrisi

Kaynak: Kirmanoğlu, 2017: 204

Tablo 3: Gelir Dağılımı

Yüzdelikler	A Ülkesi	B Ülkesi
En Fakir %20	20	5
İkinci %20	20	10
Üçüncü %20	20	21
Dördüncü %20	20	24
En zengin %20	20	40

Kaynak: Ünsal, 2013: 444'ten esinlenerek hazırlanılmıştır.

Tablo 3’te A ve B olmak üzere iki ülke örneği verilmiştir. A ülkesinin nüfusunun %20 lik kısmını ifade eden her grup, üretilen gelirin %20 sini elde etmiş ve dolayısıyla gelir tam eşit bir şekilde paylaştırılmıştır. A ülkesinde gelir dağılımı tam adaletli olup tüm ülkeler için istenilen durumu ifade etmektedir. Yani A ülkesi, Lorenz eğrisinde yer alan eş dağılım eğrisi üzerinde bulunmaktadır. Ancak bu tam eşit gelir dağılımı hiçbir ülkede mevcut değildir ve çok mümkün görünmemektedir. B ülkesinde ise hem grafik hem de tabloda nüfusun en fakir %20’si gelirin %5’ini, nüfusun ikinci %20’si gelirin %10’unu, nüfusun üçüncü %20’si gelirin %21’ini, nüfusun dördüncü %20’si gelirin %24’ünü ve nüfusun en zengin %20’si gelirin %40’ını elde etmiş bulunmaktadır.

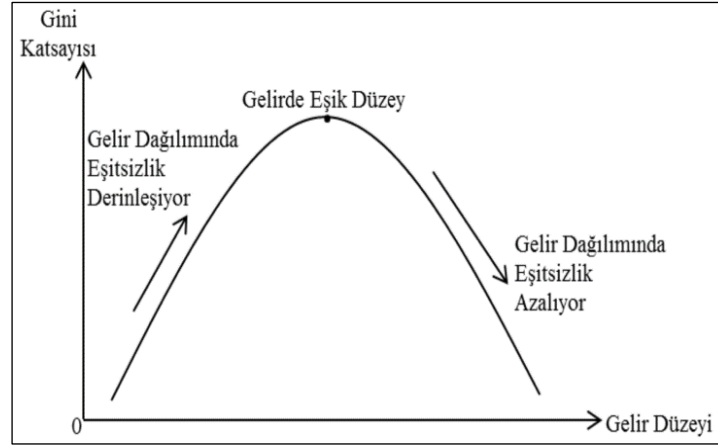
1.2.1.2. Gini Katsayısı

Gini katsayısı, 1992 yılında İtalyan istatistikçi Corrado Gini tarafından geliştirilmiştir (Ünsal, 2013: 444). Gelir dağılımında adaletin ölçülmesinde en çok kullanılan yöntemlerin başında gelmektedir. Lorenz eğrisinden faydalanarak oluşturulan gini katsayısı 0 ile 1 arasında değer almakta olup bu değer 1’e yaklaştıkça gelir dağılımı bozulmakta 0’a yaklaştıkça gelir dağılımı düzeltilmektedir. Bu katsayının 0 olması durumunda gelir dağılımı açısından mutlak eşitlik, 1 olması durumunda ise mutlak adaletsizlik söz konusu olmaktadır (Yar, 2015: 14). Bu durumda söz konusu katsayının 0 veya 0’a yakın olması istenilen durumu, 1 veya 1’e yakın olması istenilmeyen durumu ifade etmektedir. Gini katsayısı lorenz eğrisinde yer alan A ve B alanları üzerinden hesaplanmaktadır. Buna göre $A/(A+B)$ gini katsayısının formülünü oluşturmaktadır.

1.2.1.3. Kutnetz Ters “U” Hipotezi

Kutnetz’in “ters-u” hipotezi, bir ülke gelişim gösterdikçe gelir eşitsizliğinin o ülkede ilk aşamada kötüleşeceğini fakat daha sonra gelişim ve kalkınmanın ilerlemesi ile iyileşme göstereceğini ileri sürmektedir. Kutnetz’e göre bunun asıl nedeni işgücünün bir ülkeden diğer ülkeye yönelmesi olmaktadır (Thornton, 2001: 15). Kutnetz’in bu teorisine göre eşitsizlik, ekonomik kalkınma ve sanayileşme sürecinde önce artış sonra düşüş gösterdiğinden çan eğrisi şeklini almaktadır (Piketty, 2014: 15).

Grafik 3: Kutnetz Eğrisi

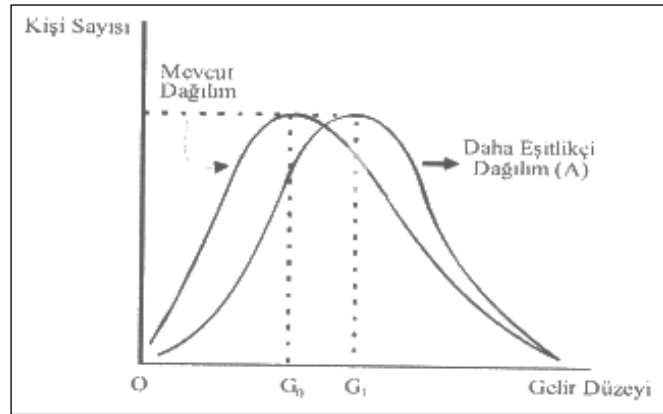

Kaynak: Nişancı vd.,2017:148

1.2.1.4. Dalton-Atkinson Eşitsizlik Ölçütü

Toplumların daha adil bir gelir dağılımı arzu ettiğini ileri süren bu ölçüt, ilk olarak Dalton tarafından önerilmiştir. Söz konusu ölçütü, grafik 4 üzerinden açıklamak mümkündür. Grafik 4'te A dağılımına bakıldığında gelirin büyük kısmının orta bölgede yoğunlaştığı görülmektedir. Bu açıdan A dağılımı, eşitliği daha fazla önemseyen toplumların tercih ettiği dağılımını yansıtmaktadır. Dalton-Atkinson eşitsizlik ölçütü, bir toplumun içinde bulunduğu gelir dağılımından mutlak eşitliği içeren gelir dağılımına geçerken vazgeçmeyi onayladığı geliri ifade etmektedir (Pınar, 2010: 313).

Grafik 4: Dalton-Atkinson Eşitsizlik Ölçütü

Kaynak: Pınar, 2010

Bu yöntemi diğerlerinden farklı kılan şey dağılımın üst ya da alt kısımda yer alan gelir düzeylerine ağırlık veren ağırlıklandırma değişkeninin eklenmesidir (Akdağ, 2020: 34).

1.2.1.5. Pareto Katsayısı

Pareto katsayısı, bireylerin gelir düzeyinin yükselmesi ile bu bireylerin üst gelir gruplarında yer alma ihtimalinin nasıl arttığını gösteren bir ölçü olarak ifade edilebilmektedir (Doğan ve Tek, 2007: 99). Pareto'ya göre toplum için maksimum refah koşulu, iktisadi kaynakların yeniden dağılımı sonrası bir bireyin refahını azaltmadan başka bir bireyin refahını artırmanın mümkün olmamasıdır (Akın, 2015: 14).

1.2.1.6. Yüzde Paylar Analizi

Gelir eşitsizliği ölçütleri arasında kişisel gelir dağılımını ölçmek için kullanılan en açık yöntem yüzde paylar analizidir. Yüzde paylar analizi ile haneler %1'likten 100, %5'likten 20, %10'luktan 10, %20'likten 5 tane olmak üzere gruplara ayrılmakta ve böylece bu grupların toplam gelir üzerinden aldığı paylar kıyaslanabilmektedir. Bu yöntemde haneler toplam kullanılabilir gelirleri esas alınarak küçükten büyüğe sıralanır ve yukarıda ifade edilen yüzde paylar analizinden hangisi yapılacaksa ona göre haneler gruba ayrılır. Hesaplama yapılırken her grubun yüzdelik olarak girdiği kullanılabilir gelir toplam kullanılabilir gelire oranlanır. Gelirin eşit bir şekilde dağılması için grupların ayrı ayrı gelirden almış olduğu payın toplam nüfustan aldığı paya eşit olması gerekmektedir (DPT, 2001: 7).

1.2.1.7. Theil İndeksi

Henri Theil'in 1967 yılında bilgi teorisi hakkında yazmış olduğu kitap eşitsizliğin ölçülmesi konusunda dönüm noktası niteliğinde bir gelişme sağlamıştır (Cowell, 2003: 1). Hem eşitsizliğin dinamiklerini anlamak hem de veri üretebilmek için güçlü bir yöntem olan Theil indeksi 'entropi' kavramı ile bağlantılıdır. Entropi ifadesi iktisatta 'tam eşitlikten sapma' şeklinde ifade edilmektedir. Theil indeksinin değeri 0 ise tam eşitlik, 1 ise tam eşitsizlik söz konusudur (Akdağ, 2020: 35).

Yukarıda bahsi geçen yöntemler yaygın olan yöntemler olmakla birlikte bunlar dışında gelir dağılımı eşitsizliğini ölçmek için kullanılan başka yöntemler mevcuttur. Söz konusu diğer ölçüm yöntemleri; Görelî Ortalama Mutlak Sapma, Logaritmik Standart Sapma, Değişim Katsayısı, Sıklık Fonksiyonu, Değişim Aralığı Yöntemi, Pearson Çarpıklık Katsayısı, Elteto-Frigyes Eşitsizlik Ölçütü, Hareketlilik Matrisi, Görelî Varyans şeklindedir (Aslan, 2023: 76-77).

1.3. Servet Vergisi ve Gelir Dağılımı Arasındaki İlişki

Devlet faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi bakımından büyük bir öneme sahip olan vergiler çeşitli amaçlar doğrultusunda alınmaktadır. Vergilerin başlıca mali, iktisadi ve sosyal olmak üzere üç temel amacı bulunmaktadır. Vergi yoluyla gerçekleştirilmek istenen bu üç amaç, kamu

harcamalarının finansmanını sağlamak (mali amaç), gelir eşitsizliğinin iyileştirilmesi (sosyal amaç) ve ekonomik etkinliğin sağlanması (iktisadi amaç) şeklinde ifade edilmektedir (Ömür ve Gerçek, 2017: 198). Aynı şekilde Musgrave de vergilendirmenin istikrar, tahsis ve dağıtım olmak üzere üç farklı rolü olduğunu ifade etmiştir. İstikrar, ekonomik faaliyeti ve tüketimi düzeltebilmek için devletin üstlenmiş olduğu rolü; tahsis, kamusal malların gerçekleşmesini; dağıtım ise gelirin toplumda daha adil bölüşürülmesini ifade etmektedir (Prasad, 2008: 6).

Bir ülkede gelir dağılımını ölçmek; zengin ve yoksul kesim arasındaki farkı ortaya koymak, gelir dağılımında oluşan değişiklikleri takip etmek, diğer ülkeler ile kıyaslama yapabilmek ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda söz konusu eşitsizliği azaltmak için uygulanacak politikaların belirlenebilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir (Çalışkan, 2010: 97). 1929 yılında gerçekleşen Büyük Dünya Buhranı ile birlikte vergilerin gelir dağılımı üzerinde yarattığı etki dikkat çekmiş ve bu konu hakkında araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Vergilerin gelir dağılımına etkisi bireylerin kullanılabilir gelirinin azaltılması ve elde edilen vergi gelirinin yüksek gelirli kesimden düşük gelirli kesime transferinin gerçekleştirilmesi suretiyle ortaya çıkmaktadır (Eser ve Genç, 2020: 229). Vergi politikası eşitsizliği azaltmak için kullanılabilecek diğer politikalar ile kıyaslandığında erişimin zor olduğu üst kesimdeki yoğunlaşmayı da kapsamına almakta ve dağılım üzerinde etkili olmaktadır (OECD, 2024: 9).

Vergiler, gelir eşitsizliği ile mücadelede kullanılan önemli araçlardan biridir. Ancak vergilerin hepsi gelir dağılımı üzerinde aynı etkiye sahip değildir. Bunun için uygulanan vergi sistemi ile birlikte vergi türünün önemi büyüktür (Tabar, 2023: 69). Örneğin, artan oranlı bir vergi tarifesi uygulandığında artan gelir üzerinde vergi yükü fazla, azalan oranlı bir vergi tarifesi uygulandığında ise artan gelir üzerinde vergi yükü az olmaktadır. Yine vergilerin neyin üzerinden alındığı da önem arz etmektedir. Çünkü, örneğin tüketim harcamalarından alınan vergilere ağırlık verilmişse düşük gelirli kesimin harcamalarının büyük bir kısmı tüketim harcamalarından oluştuğu için bu kesimin vergi yükü yüksek gelirli kesimlere oranla daha fazla olmaktadır (Yalçın vd., 2024: 39). Ancak servet vergileri, gelir dışında kalan fakat gelire kaynaklık eden iktisadi değerleri de vergilendirme özelliğine sahiptir. Servet vergileri bu özelliğinden ötürü gelir dağılımının denkleştirilmesi için kullanılabilecek en önemli vergisel enstrümanlardan biridir (Şen ve Sağbaş, 2015: 413). Servet sahibi kişilerin hem servetlerinin hem de servetten elde edilen gelirlerinin vergilendirilmesi ve bu verginin artan oranlı uygulanması gelir dağılımı açısından önem arz etmektedir. Çünkü servet sahibi bireyler aynı zamanda geliri yüksek olan bireylerdir. Servet vergisi ile yüksek gelirli kesimin sahip olduğu serveti ve geliri azaltılmakla kalmayıp aynı zamanda bu kişilerin servet biriktirme isteği cezalandırılmış olmaktadır.

Lüks tüketim eğilimi fazla olan servet sahibi kişi ve gruplardan alınacak olan etkin bir servet vergisi, bu kişi ve gruplar üzerinde lüks tüketimin kısılmasına ve birikimlerinin artmasına yardımcı olmaktadır. Lüks tüketimin etkin bir servet vergisi ile dizginlenmesi sonucu sermaye birikiminde

artış meydana gelecek ve aynı zamanda servet ve gelir dağılımında adaletin sağlanmasına katkıda bulunacaktır (Şen ve Sağbaş, 2015: 376). Piketty, eşitsizlik konusunda kaleme aldığı ve bu konuda literatüre büyük katkıda bulunduğu “yirmi birinci yüzyılda kapital” adlı kitabında giderek artan bir eşitsizliğin var olduğunu vurgulamış ve bu duruma çözüm olarak küresel ve artan oranlı bir servet vergisi alınması gerektiğini ifade etmiştir (Piketty, 2014: 559).

Gelir düzeyi yüksek olan kişiler elde ettikleri kazanç ile yatırım yapmak suretiyle daha fazla gelir elde etme imkanına sahiptirler. Ancak yüksek gelirlilerin aksine düşük gelirlilerin böyle bir imkanının olmamasından ötürü gelir eşitsizliği artış göstermektedir (Acar, 2015: 49). Son yirmi yılda birçok ülkede gelir eşitsizliğinde bir artış meydana gelmiş ve bu artış özellikle 2008 krizi ve sonrasında oluşan durgunluk ile birlikte daha da hızlanmıştır (Martinez-Vazquez vd., 2012: 2). Servetin paylaşılması sorunu, sadece ekonomistlere, tarihçilere ve sosyologlara bırakılamayacak kadar önemli bir sorundur. Çünkü bu sorun herkesi ilgilendirmektedir (Thomas piketty, 2014).

Servet vergilerinin yoğunlaşan servet dikkate alındığında eşitsizlik üzerindeki etkisi büyüktür. Sermaye gelirinin vergilendirilmesi çoğu ülke için işgücü gelirine oranla daha verimlidir. Ancak servet vergilerini uygularken ve tasarlarken yatırımın ve tasarrufun teşvik edilmesi gibi amaçları dikkate alarak dengelemesi önem arz etmektedir (OECD, 2024: 16). Servet vergisi ile hem ülkedeki gelir ve servet eşitsizliğinin hem de servetin gelecek nesillere aktarılmasının önüne geçilmesi hedeflenmektedir (Lara, 2016: 147). Servet vergilerinin gelir dağılımında adaleti sağlama açısından büyük öneme sahip olması ve aynı zamanda vergi psikolojisi bakımından uygun olması, bu vergilerin her zaman vergi sistemleri içinde yer almasını gerektirmektedir (Erdem vd., 2012: 195). Gelir dağılımını iyileştirmek için kullanılabilecek en iyi araçlardan biri servet vergileridir. Servet vergilerinin artan oranlı alınması ve asgari servet indiriminin uygulanması bu vergilerin gelir dağılımında daha etkili olmasını sağlamaktadır (Aktan ve Vural, 2002).

İKİNCİ BÖLÜM

2. İSKANDİNAV ÜLKELERİNDE SERVET VERGİSİ UYGULAMASI

İskandinavya, Avrupa kıtasının kuzeyinde bulunan coğrafyayı simgelemektedir. Yaklaşık olarak 900.000 m2 yüz ölçümüne haiz olan İskandinavya, çoğu konuda fikir birliği içinde olan ve dolayısıyla benzerlik gösteren ülkelerden meydana gelmektedir. İskandinav ülkeleri; işsizlik ve enflasyon oranının düşük olduğu, ekonomik büyümenin istikrarlı gerçekleştiği, kendilerine has oluşturdukları (sosyal demokrat refah modeli) refah politikaları ile yüksek yaşam standartlarına sahip olmaları, dünya ortalamasının üstünde yer alan kişi başına düşen gelir düzeyleri ile dikkat çeken ülke grubunu oluşturmaktadır (Armağan ve Dikmen, 2015: 68). İskandinav ülkeleri diğer ülkeler ile kıyaslandığında ideale en yakın servet vergisi verilerine erişme imkanı sağladığı için de ön plana çıkmaktadır (Garbinti vd., 2021: 625). Aynı zamanda servet vergileri özelinde bakıldığında net servet vergisi uygulayan ülkeler arasında İskandinav ülkeleri dikkat çekmektedir. Çünkü geçmiş dönem dikkate alındığında net servet vergisi uygulayan ülkelerin çoğu İskandinav ülkeleridir (Silfverberg, 2009: 367). Günümüzde İskandinav ülkeleri arasında net servet vergisi uygulayan tek ülke Norveç'tir. Ancak İskandinav Ülkeleri'nde geçmiş dönemde net servet vergileri uygulanmıştır. Söz konusu özellikler ve tezin içeriğinde yer alan gelir dağılımı konusunda başarılı oldukları dikkate alındığında araştırılması gereken ülke grubu olarak İskandinav ülkeleri tercih edilmiştir. Aşağıda İskandinav ülkelerine ait bazı göstergelere yer verilmiştir.

Tablo 4: İskandinav Ülkelerine Ait Göstergeler (2023)

ÜLKELER	Enflasyon Oranı Yıllık (%)	İşsizlik Oranı (%)	Toplam Nüfus	Kişi Başına Düşen GSYH
Danimarka	3,3	5,1	5.946.952	67.967,4
Norveç	5,5	3,6	5.519.594	87.961,8
İsveç	8,5	7,7	10.536.632	56.305,3
Finlandiya	6,3	7,2	5.584.264	53.755,9
İzlanda	8,7	3,4	393.600	78.811,1

Kaynak: <https://www.oecd.org> ve <https://databank.worldbank.org>

Tablo 4'te İskandinav ülkelerine ait enflasyon ve işsizlik oranları, toplam nüfus, kişi başına düşen GSYH gösterilmektedir. Kişi başına düşen GSYH, Nüfus ve enflasyon oranı Worldbank Data'dan, işsizlik oranı ise OECD Data'dan temin edilmiştir.

2.1. Danimarka

OECD ülkeleri arasında servet vergisi açısından Danimarka ön plana çıkmaktadır. Çünkü Danimarka, hane halkı servetini 1997 yılına kadar gelir dağılımının yaklaşık olarak 98. yüzdalık diliminde yer alan muafiyet eşiğinin üzerinde vergilendirmiş bulunmaktadır. Aynı zamanda 1980'lerin sonuna kadar servete uygulanan marjinal vergi oranı %2.2 olup bu oran servet getirisi açısından oldukça yüksek bir orana tekabül etmektedir. Ancak 1989 yılından itibaren Danimarka'da servet vergilerine dair büyük bir değişikliğe gidilmiştir. Söz konusu değişiklikler arasında; muafiyet eşiğinin (evli çiftler için) iki katına çıkarılması ve marjinal vergi oranının %1'e düşürülmesi yer almaktadır. Daha sonra 1997 yılında Danimarka hükümeti vergiyi kaldırmıştır. Ancak yapılan araştırmalar doğrultusunda servet vergilerinin kaldırılmış olmasına rağmen dağılımın en üst diliminde yer alan servet birikiminin artmadığı (istikrarlı seyrettiği) gözlemlenmiştir (Jakobsen vd, 2020: 330-341). Vergi kaldırılmış olsa da bireylerin belirli yatırımlara dair varlık beyanlarını ve yabancı emeklilik planlarını doldurmaları icap etmektedir (Hoegh-Jensen, 2024).

İskandinav ülkeleri arasında İsveç ve Norveç, vergi idaresinin yapılması bakımından büyük oranda benzerlik gösterirken, Danimarka bu konuda bu ülkelerden ayrılmaktadır. Çünkü vergi başkanlığı İsveç ve Norveç'te Maliye Bakanlığı kapsamında yer alırken Danimarka'da Vergileme Bakanlığı kurulmuştur (Armağan ve Dikmen, 2015: 71). Danimarka'da vergilendirilebilir servet; tahvil, nakit (borçlar hariç), konut, ticari varlıklar, mevduat, büyük dayanıklı mallar ve hisse senetlerinden oluşmaktadır. Diğer bir ifade ile vergilendirilebilir servet, hane halkının toplam net servetine (emeklilik serveti hariç) tekabül etmektedir (Jakobsen vd, 2020: 341).

Danimarka'da borsada işlem gören tahvil ve hisse senetlerinin değeri sigorta şirketleri ve bankalar gibi finansal kuruluşlar; banka mevduatlarının değeri, bankalar; ipoteklerin değeri ipotek kredisi verenler; finansal olmayan varlıklar ise tapu ve gayrimenkul kayıtlarından yararlanmak suretiyle rapor edilmektedir (Jakobsen vd., 2020: 336). Ancak Danimarka'da HSBC (the Hong Kong and Shanghai Banking Corporation)'da mevcut hesap sahiplerinin %90-95'inin hesap üzerinden elde ettikleri geliri ve serveti bildirmediği saptanmıştır (Alstadsaeter vd., 2019: 2078).

Danimarka'da veraset vergisi oranı belirlenirken ölen kişi ile mirasçı arasındaki bağ dikkate alınmaktadır. Bundan dolayı Danimarka'da veraset vergisi için farklı vergi oranları söz konusu olmaktadır. Yakın akrabalar (özellikle eş) için daha düşük vergi oranı uygulanmaktadır. Fakat eğer mirasçı kişi aile üyesi değilse mirasçıya ek bir veraset vergisi uygulanır. Bu durumda hem vergi sınıfları arasında vergi oranlarında hem de ilgili sınıflar arasında kademelilik mevcuttur. Buna ise "çift kademelilik" denilmektedir (Jestl, 2021: 368).

Miras bırakan kişi eğer Danimarka'da ikamet ediyorsa miras kalan kişinin ikamet ettiği ülke fark etmeksizin Danimarka veraset vergisine tabi tutulur. Ancak Danimarka'da ikamet eden bireye

ölüm öncesi Danimarka’da ikamet etmeyen birinden miras kalması durumunda (kalan mirasın Danimarka’da bulunan mal ve varlıklardan oluşan kısmı hariç) Danimarka veraset vergisi uygulanmaz. Ayrıca eğer miras Danimarka mahkemesince karara bağlanırsa muris ve mirasçının ikamet ettiği ülke dikkate alınmaksızın tüm miras Danimarka’da vergiye tabi olmaktadır. Veraset vergisi oranı %15’tir ve bu oran murisin anne ve babası, çocukları ve torunları (üvey öz fark etmez) ve son iki yıl beraber yaşadığı kişi için geçerlidir. Eğer miras eşe kalırsa bu durumda kalan miras vergiden istisnadır. Yukarıda bahsi geçen kişiler haricinde kalanlar için ilk önce %15’lik bir kesinti yapılır daha sonra mal varlığı değeri üzerinden %25’i veraset vergisine tabi tutulur. Söz konusu verginin 2024 yılındaki alt sınırı 333.100 DKK (Danimarka para birimi)’dur. Yani mülkün ilk 333.100 DKK’sı vergiye tabi değildir (Hoegh-Jensen, 2024).

Emlak vergisinde önemli değişiklikler yapan ülkelerin başında Danimarka gelmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri arasında emlak vergilerinin GSYH’ya oranı en yüksek ikinci ülke (1.İngilere) Danimarka’dır. Bununla birlikte Danimarka OECD ülkeleri arasında saf arazi vergisinin uygulandığı 3 ülkeden biridir (Çelikkaya, 2020: 244). Mülk sahibi olan kişiler emlak değer vergisi ödemekle yükümlüdür. Bir mülk sahibinden mülkünün değeri (yıllık) üzerinden 9.200.000 DKK’ya kadar olan kısmının %0.51’i, 9.200.000 DKK’yı aşan kısmı için değerinin %1.4’ü kadar emlak değer vergisi alınmaktadır. Emlak değer vergisi, Danimarka’daki mülklerden alındığı gibi yabancı ülkedeki mülklerden de alınmaktadır. Kiraya verilen bir mülk ise hangi ülkede olursa olsun emlak değer vergisine tabi değildir. Ancak kiralama ile birlikte elde edilen net kar vergiye tabi tutulmaktadır (Hoegh-Jensen, 2024).

2016 yılı kasım ayında “emlak ve arazi değerlendirme sistemi” için anlaşmaya varılmıştır. Akabinde ise Danimarka Hükümeti 2017 yılının mayıs ayında emlak vergisi hususunda anlaşma sağlamıştır. Emlak vergisi; emlak vergisi (arazi vergisi) ve emlak değer vergisi olmak üzere iki farklı vergiden meydana gelmektedir. Bu iki sistemin uygulanması ile vergi yükü artan konut sahiplerinin bu yükünü hafifletmek için vergi iadesi gerçekleştirilecektir. Fakat bu iade ile yapılan indirim ev satıldığı zaman geçerliliğini kaybedecektir. Bununla birlikte dondurma yöntemi de uygulanacaktır. Dondurma yöntemi ile, ev sahibi olanların emlak vergisi artışları, yani satın alım sırasında ödemeleri gereken vergilerden fazlasını ertelemelerine imkan tanınacaktır. Emlak değer vergileri 2001 yılında nominal olarak dondurulmuştur. Buna göre piyasa değerine bağlı olarak artan vergi oranı, fiyatı artışta olan evler için düşmüştür. Sonuç olarak pahalı konutların yer aldığı bölgeler en düşük vergi oranlarından yararlanan bölgeler olmuştur. Çok pahalı olan evlerin haricindeki evler için yeni anlaşma ile sabit oran uygulaması getirilmiştir. Bu uygulama emlak değer vergilerinin bazı evler için artmasına bazı evler için azalmasına neden olmuştur (Denmarks National Bank, 2017: 2). Danimarka’da 2021 yılı itibarıyla yeni emlak vergileri uygulanması kararlaştırılmıştır. Emlak değer vergisi oranı ve arazi vergisi oranı (her belediye için) belirlenirken bu vergilerden sağlanan toplam gelirin 2020’den 2021 yılına kadar değişmemesi dikkate alınacaktır (Denmark National Bank, 2019: 1).

Konut haricinde mülkü olan mükelleflerden yıllık arazi vergisi alınmaktadır. Belediyeler tarafından belirlenen arazi vergisi oranı arazinin değeri üzerinden alınmakta ve %0.31 ile %1.77 arasında değişkenlik göstermektedir. Bunun haricinde belediyeler konut dışı mülkler için arazi değerinin %0.08'i ile %1.8'i arasında özel bir teminat ücreti uygulayabilir (Bjerre ve Hansen, 2024). Emlak ve arazi vergileri, %20'lik bir kesinti sonrası vergiler hesaplanmaktadır. Bir mülk değerlendirilirken oluşabilecek belirsizliklere karşı ihtiyatlılık ilkesi benimsenmiştir. Arazi vergileri 2024 yılından itibaren değerlendirme bildirimi ve ön gelir değerlendirme vasıtası ile ödenecektir. Tüm belediyelerde 1 Ocak 2024 tarihi itibari ile arazi vergisi oranını düşürülmesi kararlaştırılmış ve ortalama olarak %2.7'den %0.74'e kadar düşürülmüştür (Hoegh-Jensen, 2024).

Bağış yapan kişi eğer bağışı soyundan gelen kişilere bağış yapıyorsa 2024 yılı için bağışın ilk 74.100 DKK'sı vergiden muaf olur. Bağış torunlarının eşlerine yapıyor ise bu durumda da bağışın ilk 25.900 DKK'sı (2024 yılı için) vergiden muaf olmaktadır. Bağışçının soyundan gelenlere yaptığı bağışın 74.100 DKK'nın üstünde kalan kısım için %15 oranında intikal vergisi alınmaktadır. Fakat bağışı üvey anne ve babasına ya da üvey büyük anne ve babasına yapmış ise intikal vergisi oranı %36.25 oranında uygulanır. Miras veya bağış akraba olmayan kişiler arasında gerçekleşmişse ve alıcı kişi Danimarka'da tam vergi mükellefi ise söz konusu bırakılan mülk olağan gelir olarak vergilendirilmektedir (Hoegh-Jensen, 2024).

İçinde İskandinav ülkelerinden Norveç ve Finlandiya'nın da bulunduğu bir ülke grubu ve 1995-2021 yılı verileri ele alınarak gelirin en üst %10'unda gerçekleşen yoğunlaşma incelenmiş bulunmaktadır. Buna göre ele alınan ülkeler arasında en yüksek artış Danimarka'da meydana gelmiş ve 1995 yılında %19.8 olan oran 2021 yılına kadar %4 oranında artmıştır (OECD, 2024: 6).

Tablo 5: Danimarka'da Servet Vergisi Uygulaması

Servet Vergileri	Tanım	Uygulama
Net Servet Vergisi	Bir bireyin veya ailenin net varlıklarına yıllık bazda uygulanan vergilerdir.	×
Emlak, Veraset ve İntikal Vergisi	Ölen kişinin mülkü üzerinden alınır ve mülkün kendisi tarafından ödenir. Veraset vergileri yalnızca devredilen varlıkların değeri üzerinden alınır ve mirasçılar tarafından ödenir. İntikal vergileri, mülk devredildiğinde alınır.	✓
Mülkiyet Devir Vergisi	Gayrimenkulün (gayrimenkul, arazi iyileştirmeleri, makineler) bir kişiden veya işletmeden diğerine devrine ilişkin vergilerdir.	✓
Kurumsal Varlık Vergisi	Net varlık vergisine benzer şekilde, varlık vergileri bir işletmenin serveti veya varlıkları üzerinden alınır. Kurumsal varlık vergisi uygulayan çoğu ülke bu vergileri yalnızca banka varlıkları üzerinden alır.	×
Sermaye Vergileri	Sermaye vergileri, hisse senedi ihracına uygulanan vergilerdir ve genellikle çok düşük oranlarda veya küçük, sabit bir ücret olarak alınır.	×
Finansal İşlem Vergisi	Finansal işlem vergisi, bir finansal varlığın satışı veya satın alınması üzerinden alınan bir vergidir.	×

Kaynak: <https://taxfoundation.org>

Tablo 5’te, Danimarka’da uygulanan ve uygulanmayan servet vergileri gösterilmiştir. Buna göre Danimarka’da emlak, veraset ve intikal vergisi ile mülkiyet devir vergisi uygulanmakta; net servet vergisi, kurumsal varlık vergisi, sermaye vergisi, finansal işlem vergisi uygulanmamaktadır.

Tablo 6: Danimarka Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Danimarka	3,58	3,43	3,48	3,73	3,69	3,33	3,55	3,70	3,89	3,86	3,84	3,94	3,91	4,26
OECD Ort.	5,06	5,09	5,15	5,13	5,38	5,31	5,26	5,39	5,46	5,39	5,42	5,46	5,40	5,29
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Danimarka	4,06	4,14	4,22	3,92	3,95	3,77	4,18	4,04	3,94	4,14	4,28	4,16	3,90	
OECD Ort.	5,44	5,40	5,44	5,44	5,56	5,65	5,72	6,47	5,75	5,51	5,55	5,65	5,64	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 7: Danimarka Servet Vergilerinin GSYH’ya Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Danimarka	1,66	1,60	1,62	1,77	1,77	1,56	1,63	1,68	1,78	1,79	1,85	1,83	1,82	1,91
OECD Ort.	1,55	1,59	1,62	1,62	1,69	1,69	1,65	1,65	1,68	1,67	1,72	1,74	1,73	1,64
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Danimarka	1,83	1,85	1,89	1,78	1,81	1,83	1,92	1,84	1,79	1,83	2,0	1,97	1,85	
OECD Ort.	1,64	1,64	1,68	1,71	1,77	1,81	1,83	2,24	1,87	1,81	1,81	1,86	1,90	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 6’da Danimarka servet vergilerinin toplam vergilere oranı 1995-2021 yıl aralığı alınarak gösterilmiş ve OECD ortalamasına da yer verilerek karşılaştırma yapılabilmesi amaçlanmıştır. Buna göre tabloda verilen 27 yıl için Danimarka servet vergilerinin toplam vergilere oranı OECD ortalamasının düzenli olarak altında kalmıştır. Tablo 7’de ise Danimarka’nın 1995-2021 dönemine ait olan servet vergilerinin GSYH’ya oranı ile birlikte OECD ortalamasına yer verilmiştir. Tabloya göre Danimarka’da bu oran verilen 27 yıl için bazen OECD ortalamasının biraz altında bazen ise OECD ortalamasının biraz üstünde bulunmaktadır. Kısaca bu oran için Danimarka’nın OECD ortalamasına çok yakın seyrettiği göze çarpmaktadır.

2.2. Norveç

Norveç, parlamenter demokrasi ile yönetilen 385.252 km² yüzölçümüne sahip bir İskandinav ülkesidir. İnsani gelişmişlik göstergeleri bakımından ilk sıralarda olan Norveç, eğitim ve sağlık sisteminden ekonomik ve siyasi yapısına kadar birçok açıdan dünya ülkelerine örnek oluşturmaktadır (Armağan vd., 2015: 145). Servet vergileri açısından Norveç, geniş bir yelpazeye sahip olması ve geniş bir vergi mükellefini inceleyebilme imkanı sunması açısından önemlidir (Berg ve Hebous,

2021: 2). Norveç vergi teşkilatı, farklı beş ilde yapılandırılmış olup ülkede belediye ve illerin birbirine yakın olmasından yani coğrafi özelliğinden etkilenmiştir (Armağan ve Dikmen, 2015: 71).

Servet vergisi Norveç'te gelir vergisi ile birlikte Gelir ve Servet Vergisi Kanunu'nda düzenlenmiştir. 26 Mart 1999 tarihli bu kanuna göre servet vergileri, devlet ve belediyelere aittir (Çiçek ve Çiçek, 2012: 212). Servet vergisi uygulaması Norveç'te bir asırdan daha fazla zamana dayanmaktadır. Servet vergisi oranı 2020 yılı için %0.85'tir. Servet vergisi oranı, devlet ve belediyeler için farklılık göstermektedir. Ayrıca belediyeler dilerse bu oranı daha düşük seviyede uygulayabilmektedir. Ancak pratikte servet vergisi oranını %0.7'nin altında uygulayan sadece bir belediye mevcuttur. Bu belediyede uygulanan servet vergisi oranı (2020) ise %0.2'dir. Bu ise söz konusu belediye sakinleri için toplam servet vergisinin %0.35 olduğu anlamına gelmektedir (Banoun, 2020: 3).

Norveç'te veraset ve intikal vergisi 1 Ocak 2014 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. Bireyler devlet servet vergisi ve belediye servet vergisi ödemektedirler. Devlet servet vergisi oranı %0.3'tür. Net servet vergisine tabi olan sınırlar bekar olan mükellefler için 1.7 Milyon NOK (Norveç para birimi) ve evli olan mükellefler için 3.4 Milyon NOK'tur. Yani bu sınırın üstü vergilendirilmektedir. Ancak 2022 yılı itibarıyla devlet servet vergisi oranında bir yeniliğe gidilmiştir. Buna göre eğer bekar bir kişinin net serveti 20 Milyon NOK'u, evli bir çiftin ise 40 Milyon NOK'u geçiyorsa bu oran %0.4 olarak uygulanır. Belediye servet vergisi oranı ise %0.7'dir ve devlet servet vergisinde olduğu gibi evli ve bekarlar için vergiye tabi olmayan sınır farklılaşmaktadır. Buna göre bekar bir mükellefin net serveti 1.7 Milyon NOK'u, evli bir çiftin ise 3.4 Milyon NOK'u vergiye tabi değildir. Görüldüğü üzere Norveç'te belediye servet vergisi ile devlet servet vergisinin vergiye tabi olmayan kısmı (alt sınır) evli ve bekar mükellefler için aynıdır. Norveç'te azami servet vergisi oranı ise %1.1'dir (Raknerud vd., 2024). Miras vergisi 2014 yılında yürürlükten kaldırılmış ancak akabinde net servet vergisi uygulanmıştır. Norveç'te son yıllarda servet vergilerinin oranı düşürülmüş, piyasa değerinde ortaya çıkan sapmalar artış göstermiş olsa da iktidarda bulunan merkez sağ koalisyon servet vergilerini desteklemiştir (Thoresen vd., 2022: 7).

Norveç Vergi Yasasına göre servet sahibi kişiler tüm servetleri üzerinden vergi ödemekle yükümlüdür. Mükellefin mali değeri olan malvarlığından toplam borçları çıkarılır ve kalan malvarlığı değeri üzerinden vergi alınır. Başka bir ifade ile mükellefin borcu kadar olan malvarlığı servet vergisine tabi değildir. Değerleme işlemi, değerlendirme yılındaki (1 Ocaktan itibaren) piyasa değeri baz alınarak hesaplama yapılır. Servet vergisi, mükellefin 31 Aralık (yılsonu) 'ta sahip olduğu tüm varlıkları kapsamına almaktadır. Ayrıca servet vergisi için mükellefin sahip olduğu servetin türü ve konumu önemsizdir. Sahiplik, normal koşullarda servet vergisinin ön koşulunu oluşturmaktadır. Fakat Norveç Vergi Kanunu'na göre başka kişilere ait varlıkların kullanımı veya söz konusu varlıklardan gelir elde edilmesi durumunda servet vergisi uygulanmaktadır. Yani bir varlık belirli bir

süreliliğine başka birine verilmişse ya da bu varlık bir işletme ve vakfa devredilmişse, servet vergisi bu varlığı kullanan veya bu varlıktan gelir elde edenlere uygulanmaktadır (Banoun, 2020: 4).

Norveç günümüzde OECD ülkeleri arasında net servet vergisi uygulayan birkaç ülkeden biridir. Norveç'te marjinal servet vergisi oranı 1990'lı yılların ortasında üç aşamalı artan oranlı uygulanmakta ve %1.5 oranına ulaşmaktadır. Fakat bu oran 2000'li yılların başında düz bir oran (%0.85) belirlenene kadar sürekli değişmiş ve görüldüğü üzere mevcut oranda 1990'lü yıllara göre düşüş gerçekleşmiştir. Nispeten düşük uygunluk eşiği, Norveç servet vergisinin ayırt edici özelliğini oluşturmaktadır. Norveç'te vergi mükelleflerinden servet vergisine tabi olanların oranı %18 iken, bu oran 2017 yılında %10'a düşmüş bulunmaktadır (Berg ve Hebous, 2021: 5).

Norveç'te net servet kişi başına 1.5 Milyon NOK'un altında ise bu servet, servet vergisine tabi tutulmamaktadır (Banoun, 2020: 3). Norveç'te emlak vergisi belediyeler tarafından kararlaştırılır ve isteğe bağlıdır. Eğer emlak vergisi uygulanıyorsa tatil evleri ve kişisel evler için minimum binde 1, maksimum ise binde 4 oranında vergi alınabilmektedir. Ayrıca temel bir kesinti yapılabilir (Raknerud vd., 2024). 2014 yılından beri muhafazakar partilerin iktidarda olduğu Norveç'te %1.1 olan servet vergisi oranı %0.85'e düşürülmüş ve işletme sermayelerine uygulanan değerlendirme iskontolarının oranı önce %0'dan %35'e çıkarılmış, 2021 yılında ise %45'e çıkarılmıştır (Banoun, 2020: 3). Norveç'te 2006 yılından önce servet vergisi uygulamasında medeni durumun etkisi söz konusuydu ve evli olan çiftler servet vergisinde avantajlı konumdaydı (Berg ve Hebous, 2021: 6).

Norveç'te 2017 yılı için servet yoğunluğu, tüm net servetin neredeyse yarısı ülkedeki en zengin %10'luk kesiminde yoğunlaşmıştır (Berg ve Hebous, 2021: 6). Norveç'te HSBC (The Hong Kong and Shanghai Banking Corporation) 'da mevcut hesap sahiplerinin %90-%95'inin hesap üzerinden elde ettikleri geliri ve serveti bildirmediği saptanmıştır (Alstadsaeter vd., 2019: 2078).

Tablo 8: Norveç'te Servet Vergisi Uygulaması (2024)

SERVET VERGİLERİ	TANIM	UYGULAMA
Net Servet Vergisi	Bir bireyin veya ailenin net varlıklarına yıllık bazda uygulanan vergilerdir.	✓
Emlak, Veraset ve İntikal Vergisi	Ölen kişinin mülkü üzerinden alınır ve mülkün kendisi tarafından ödenir. Veraset vergileri yalnızca devredilen varlıkların değeri üzerinden alınır ve mirasçılar tarafından ödenir. İntikal vergileri, mülk devredildiğinde alınır.	×
Mülkiyet Devir Vergisi	Gayrimenkulün (gayrimenkul, arazi iyileştirmeleri, makineler) bir kişiden veya işletmeden diğerine devrine ilişkin vergilerdir.	✓

Tablo 8: (Devamı)

SERVET VERGİLERİ	TANIM	UYGULAMA
Kurumsal Varlık Vergisi	Net varlık vergisine benzer şekilde, varlık vergileri bir işletmenin serveti veya varlıkları üzerinden alınır. Kurumsal varlık vergisi uygulayan çoğu ülke bu vergileri yalnızca banka varlıkları üzerinden alır.	X
Sermaye Vergileri	Sermaye vergileri, hisse senedi ihracına uygulanan vergilerdir ve genellikle çok düşük oranlarda veya küçük, sabit bir ücret olarak alınır.	X
Finansal İşlem Vergisi	Finansal işlem vergisi, bir finansal varlığın satışı veya satın alınması üzerinden alınan bir vergidir.	X

Kaynak: <https://taxfoundation.org>

Tablo 8’de, Norveç’te uygulanan ve uygulanmayan servet vergileri gösterilmiştir. Buna göre Norveç’te net servet vergisi ile mülkiyet devir vergisi uygulanmakta; emlak, veraset ve intikal vergisi, kurumsal varlık vergisi, sermaye vergisi, finansal işlem vergisi uygulanmamaktadır.

Tablo 9: Norveç Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Norveç	2,86	2,85	2,71	2,40	2,47	2,30	2,29	2,38	2,48	2,53	2,54	2,48	2,69	2,55
OECD Ort.	5,06	5,09	5,15	5,13	5,38	5,31	5,26	5,39	5,46	5,39	5,42	5,46	5,40	5,29
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Norveç	2,73	2,64	2,54	2,69	2,85	2,98	2,85	3,14	3,28	3,13	3,24	3,42	2,96	
OECD Ort.	5,44	5,40	5,44	5,44	5,56	5,65	5,72	6,47	5,75	5,51	5,55	5,65	5,64	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 10: Norveç Servet Vergilerinin GSYH’ya Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Norveç	1,13	1,12	1,09	0,99	1,03	0,96	0,96	1,00	1,03	1,07	1,08	1,05	1,13	1,05
OECD Ort.	1,55	1,59	1,62	1,62	1,69	1,69	1,65	1,65	1,68	1,67	1,72	1,74	1,73	1,64
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Norveç	1,12	1,10	1,06	1,11	1,13	1,15	1,09	1,21	1,26	1,22	1,29	1,32	1,26	
OECD Ort.	1,64	1,64	1,68	1,71	1,77	1,81	1,83	2,24	1,87	1,81	1,81	1,86	1,90	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 9’da Norveç servet vergilerinin toplam vergi gelirine oranı 1995-2021 dönemi üzerinden gösterilmiştir. Ele alınan dönem, İskandinav ülkeleri için analizde kullanılan dönemi göstermektedir. Ayrıca OECD ortalaması verilerek genel bir karşılaştırma yapılabilmesi amaçlanmıştır. Tabloya göre Norveç servet vergisinin toplam vergi gelirine oranı, OECD ortalamasının altında hatta yarısının biraz üzerinde seyrettiği görülmektedir. Tablo 10’da ise Norveç servet vergilerinin GSYH’ya oranı

aynı şekilde 1995-2021 dönemi üzerinden gösterilmiştir. Bu oran, OECD ortalaması ile kıyaslandığında düşük olsa da tablo 9'daki orana göre ortalamaya daha yakın düzeydedir.

2.3. İsveç

İsveç'te 1910 yılında net servet vergisi yürürlüğe girmiştir ve yıllık olarak mükellefin brüt varlıklarının değeri esas alınarak bu değer üzerinden hesaplanmaktadır. Aynı zamanda net servetin 60'ta 1'i gelire eklenir ve bu eklenen kısım sermaye geliri olarak vergilendirilirdi. Vergilendirilen bu ek kısım ise ödeme gücü kavramı ile ilişkilendirilmiş bulunmaktadır. Zira sermaye üzerinden kazanılan gelir, çalışarak kazanılan gelirden çok daha kolay elde edilmektedir. 1947 yılında net servet vergisi gelir vergisinden ayrılmıştır. Daha sonra İsveç'te 1997 yılında net servet vergisi yasası (1947 yasasının yerine) düzenlenmiştir. Net servet vergisi gerçek kişilere uygulanırken tüzel kişilere (bazı dernek ve vakıflar hariç) uygulanmamaktadır (Silfverberg, 2009: 367-369). 1947 yılında getirilen net servet vergisi artan oranlı tarife üzerinden hesaplanmaktadır. İsveç'te 1991 yılından (kapsamlı vergi reformunun gerçekleştiği yıl) ile 2007 (verginin kaldırıldığı) yılına kadar vergi iki dilim şeklinde uygulanmıştır. Marjinal vergi oranı eşğin üstünde %1,5 ; eşğin altında ise 0 oranında uygulanmış olup eşikte birkaç kez değişikliğe gidilmiştir (Seim, 2014: 3).

İsveçli vergi mükellefleri, vergi dairesine bildirilmiş olan net servete dair finans kurumları ve bankalar gibi üçüncü taraflar aracılığıyla önceden doldurulmuş olan bir vergi beyannamesi almaktadırlar. Ancak bu taraflarca bildirilmemiş olan varlık ve yükümlülükleri mükellefin kendi bildirmelidir. Üçüncü taraflar aracılığıyla bildirilmeyen serveti ise arabalar oluşturmaktadır (Seim, 2014: 5).

İsveç'te 2007 yılında iktidara gelen merkez sağ parti koalisyonunun ilk reformları arasında varlık vergilerinin yürürlükten kaldırılması yer almaktaydı. Varlık vergilerinin yürürlükten kaldırılması ise vergi mercilerinin bireysel servet durumlarına dair bilgi toplamalarına işaret ediyordu. Bu durumun neticesinde İsveç'te servet eşitsizliğini 2007 yılından sonra kimse hesaplayamamıştır. Ancak hükümet; küçük işletme sahipleri için kar dağıtımına yönelik gerçekleşen muafiyetlerin uzatılması, emlak vergisinde artan oranlı vergi tarifesine geçilmesi, sosyal sigortalardaki ikame oranlarının ve gelir vergilerinin azaltılması gibi servet dağılımına etki edebilecek reformlar gerçekleştirmiştir. Tüm bu reformlara rağmen verginin yürürlükten kalkması sonucu servet eşitsizliğinde ciddi bir artış gözlemlenmiştir (Lundberg ve Waldenström, 2018: 518-519). Varlık vergisinin kaldırılması ile miras alan bireylerdeki servet artışı %44 oranında gerçekleşmiştir (Seim, 2014: 4).

Yetişkin nüfustaki net servet için servet eşitsizliği (2007-2012 yılları arasında) hemen hemen beşte bir oranında artış göstermiş bulunmaktadır. Bu artış, bu kısa dönem baz alındığında kayda değer bir artışı ifade etmektedir. Söz konusu artışın büyük bir kısmı banka tasarruflarındaki çarpık

dağılım ve daire fiyatlarının aşırı derecede yükseldiği 2008-2009 döneminde meydana gelmiştir (Lundberg ve Waldenström, 2018: 519). Mats Olsson, parlamento tartışmasında yapmış olduğu konuşma esnasında İsveç'in adaletle dayalı bir ülke olduğunu ve bundan dolayı adil bir İsveç için servet vergilerinin sembol olarak kalması gerektiğine vurgu yapmıştır (Ehres, 2022: 12). Ancak servet vergisi oranı Avrupa ülkeleri için ortalama en yüksek %1 iken İsveç'te bu oran geçmişte yaklaşık olarak %4'lere ulaşmıştır (Scheuer ve Slemrod, 2021: 210).

İsveç Parlamentosu, veraset ve intikal vergisini (1947 yılında gerçekleşen vergi reformu ile) emlak vergisi ve artan oranlı farklı bir servet vergisi (yıllık) ile tamamlamıştır. Emlak vergisi İsveç'te 1953 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak 1 Ocak 2007 tarihine kadar yıllık servet vergisi uygulanmıştır. Üç marjinal vergi dilimli gerçekleştirilen sistem ise 1991 yılında iki dilimli sisteme dönüştürülmüştür (Seim, 2014: 6). İsveç'te mirasla elde edilen servet, tüm servetin yaklaşık olarak yarısına tekabül etmektedir (Bastani ve Waldenström, 2021: 537).

1985-2008 yılları arasında servet sahiplerinin servet değerleri üzerinden %1 oranında ödemek zorunda oldukları İsveç emlak vergisi yürürlükteydi. İsveç'te uygulanan mali servet vergisi ise 2008 yılında yürürlükten kaldırılmıştır (Brannlund ve Szulkin, 2023: 5). Yıllık emlak vergisi oranı işyerleri için mülk değerinin %1'idir. Vergi oranı sınai mülkiyet için %0,5'tir. Özel mülkler için farklı oranların uygulanması mümkündür (Dahlen, 2024). Taşınmazın sahibi tarafından her yıl 1 Ocak itibarıyla emlak ücreti ödenmektedir. Ev ve apartman için bu oran mülkün vergilendirilebilir kısmının %0.75'idir ve maksimum 9.287 SEK olabilir. Yabancı ülkelerde bulunan emlaklar için emlak ücreti ödenmemektedir. İsveç'te veraset ve intikal vergisi uygulanmamaktadır (Arvanus, 2024).

Tablo 11: İsveç'te Servet Vergisi Uygulaması

Servet Vergileri	Tanım	Uygulama
Net Servet Vergisi	Bir bireyin veya ailenin net varlıklarına yıllık bazda uygulanan vergilerdir.	×
Emlak, Veraset ve İntikal Vergisi	Ölen kişinin mülkü üzerinden alınır ve mülkün kendisi tarafından ödenir. Veraset vergileri yalnızca devredilen varlıkların değeri üzerinden alınır ve mirasçılar tarafından ödenir. İntikal vergileri, mülk devredildiğinde alınır.	×
Mülkiyet Devir Vergisi	Gayrimenkulün (gayrimenkul, arazi iyileştirmeleri, makineler) bir kişiden veya işletmeden diğerine devrine ilişkin vergilerdir.	✓
Kurumsal Varlık Vergisi	Net varlık vergisine benzer şekilde, varlık vergileri bir işletmenin serveti veya varlıkları üzerinden alınır. Kurumsal varlık vergisi uygulayan çoğu ülke bu vergileri yalnızca banka varlıkları üzerinden alır.	✓
Sermaye Vergileri	Sermaye vergileri, hisse senedi ihracına uygulanan vergilerdir ve genellikle çok düşük oranlarda veya küçük, sabit bir ücret olarak alınır.	×
Finansal İşlem Vergisi	Finansal işlem vergisi, bir finansal varlığın satışı veya satın alınması üzerinden alınan bir vergidir.	×

Kaynak: <https://taxfoundation.org>

Tablo 11’de, İsveç’te uygulanan ve uygulanmayan servet vergileri gösterilmiştir. Buna göre İsveç’te mülkiyet devir vergisi ve kurumsal varlık vergisi uygulanmakta; net servet vergisi, emlak, veraset ve intikal vergisi, sermaye vergisi, finansal işlem vergisi uygulanmamaktadır.

Tablo 12: İsveç Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
İsveç	2,71	3,63	3,79	3,58	3,53	3,31	3,11	3,19	3,14	3,13	2,89	2,93	2,43	2,30
OECD Ort.	5,06	5,09	5,15	5,13	5,38	5,31	5,26	5,39	5,46	5,39	5,42	5,46	5,40	5,29
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
İsveç	2,34	2,38	2,34	2,38	2,54	2,49	2,41	2,38	2,23	2,17	2,19	2,24	2,23	
OECD Ort.	5,44	5,40	5,44	5,44	5,56	5,65	5,72	6,47	5,75	5,51	5,55	5,65	5,64	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 13: İsveç Servet Vergilerinin GSYH’ya Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
İsveç	1,22	1,70	1,81	1,71	1,70	1,66	1,47	1,44	1,43	1,44	1,37	1,35	1,09	1,01
OECD Ort.	1,55	1,59	1,62	1,62	1,69	1,69	1,65	1,65	1,68	1,67	1,72	1,74	1,73	1,64
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
İsveç	1,02	1,02	0,98	1,0	1,08	1,05	1,03	1,05	0,98	0,95	0,94	0,95	0,95	
OECD Ort.	1,64	1,64	1,68	1,71	1,77	1,81	1,83	2,24	1,87	1,81	1,81	1,86	1,90	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 12’de İsveç servet vergilerinin toplam vergilere oranı 1995-2021 yılları baz alınarak gösterilmiş bulunmaktadır. OECD ortalamasının yer aldığı tabloda karşılaştırma yapabilme imkanı bulunmaktadır. Buna göre İsveç servet vergilerin toplam vergilere oranı genel itibariyle OECD ortalamasının yarısını dahi oluşturmamaktadır. Tablo 13’te ise İsveç servet vergilerinin GSYH’ya oranı verilmiş aynı şekilde OECD ortalamasına da yer verilerek kıyaslama yapılabilmesi sağlanmıştır. Tabloda görüldüğü üzere söz konusu oran OECD ortalamasının neredeyse yarısına tekabül etmektedir. Bazı yıllarda yarısının bir tık üstünde, bazı yıllarda ise yarısının biraz altında seyretmektedir.

2.4. Finlandiya

Finlandiya’da veraset vergisi, murisin ölüm anında Finlandiya’da ikamet etmesi durumunda üzerine taşınır veya taşınmaz kalan mirasçıya uygulanmaktadır. Aynı şekilde intikal vergisinde de bağış yapan kişi bağış esnasında Finlandiya’da ikamet ediyor ise vergi, üzerine taşınır veya taşınmaz mal geçen kişiye uygulanmaktadır. Malvarlığı taşınmaz mallardan veya çoğunluğu taşınmaz mallardan oluşan şirketlerin hisse senetleri her zaman için hem veraset hem de intikal vergisine tabi tutulmaktadır. Bağış tutarı vergilendirilirken üç aylık dönemler üzerinden hesaplama yapılmaktadır.

Eğer bağış alan kişi aynı kişiden üç yıl içinde 5.000 EUR veya daha fazla değerde bağış alırsa bu kişiye intikal vergisi uygulanmaktadır. Diğer bir ifade ile intikal vergisine tabi olmanın alt sınırı (3 yıl baz alındığında) 5.000 EUR diyebiliriz. Veraset ve intikal vergisinin uygulanması için mükellefin yerleşik olup olmaması önem arz etmemektedir. Veraset ve intikal kapsamına giren ve bundan fayda sağlayan herkese veraset ve intikal vergisi uygulanmaktadır. Miras kalan ya da bağış yapılan malın değeri, ölüm ve bağışın gerçekleştiği günün piyasa değeri üzerinden hesaplanmaktadır. Veraset ve intikal vergisi oranı, muris ile miras bırakılan kişi ve bağış yapanla bağış yapılan kişi arasındaki bağ dikkate alınmak suretiyle değişkenlik göstermektedir. Veraset ve intikal vergisi için Ocak 2024 itibari ile vergi ödeme süresinin 2 yıldan 10 yıla çıkarılması kararlaştırılmıştır. Söz konusu değişiklik ilk taksiti 1 Ocak 2024 tarihinde ve sonrasında olan ödemeler için geçerli olacaktır (Hirvonen, 2024).

Tablo 14: Finlandiya Veraset Vergisi Oranları (2024)

Vergi Matrahı (EURO)	Vergi Oranı (%)
20.000-40.000	7
40.000-60.000	10
60.000-200.000	13
200.000-1.000.000	16
1.000.000 ve üzeri için	19

Kaynak: Hirvonen, 2024

Tablo 15: Finlandiya İntikal Vergisi Oranları (2024)

Vergi Matrahı (EURO)	Vergi Oranı (%)
5.000-25.000	8
25.000-55.000	10
55.000-200.000	12
200.000-1.000.000	15
1.000.000 ve üzeri için	17

Kaynak: Hirvonen, 2024

Finlandiya’da emlak vergisi belediyeler tarafından gayrimenkul sahiplerinden tahsil edilmektedir. Emlak vergilerinde muafiyetin en çok uygulandığı varlıklar ise tarım ve ormanlık arazilerden oluşmaktadır. Söz konusu vergiye tabi olanlar vergiyi takvim yılının başında ödemektedir. Vergi, taşınmaz malın vergilendirilebilen değeri esas alınarak hesaplanmaktadır. Emlak vergisi oranı, her belediye tarafından izin verilen oranlar dahilinde belirlenmektedir. Bu oran %0.41 ile %2.0 arasında değişkenlik göstermektedir. Eğer şehir planında yer alan boş bir arsa mevcut ise ve bu arsa inşaat halinde değilse ve konut kullanımı yoksa ayrı bir emlak vergisine tabi tutulabilmektedir. Bu oran ise %2 ile %6 arasında değişmektedir. Arsa ve binalara uygulanmakta olan genel emlak vergisi oranlarının değiştirilmesi kararlaştırılmıştır. Buna göre 2024 yılı itibariyle genel emlak vergisi oranı binalar için %0.93 ile %2.0 arasında olacak, arsalar için alt sınır %0.93’ten

%1.30'a çıkarılacak ve üst sınır %2.0 olacaktır. Bu durumda yeni alt sınırın altında vergi oranı uygulayan belediyeler en az bu alt sınır koşulunu sağlayacak şekilde vergi oranlarını artıracaktır (Hirvonen, 2024). Servet vergisi oranı Avrupa ülkeleri için ortalama en yüksek %1 iken Finlandiya'da servet vergisi oranı geçmişte yaklaşık olarak %4'lere ulaşmıştır (Scheuer ve Slemrod, 2021: 210).

Tablo 16: Finlandiya Servet Vergisi Uygulaması (2024)

Servet Vergileri	Tanım	Uygulama
Net Servet Vergisi	Bir bireyin veya ailenin net varlıklarına yıllık bazda uygulanan vergilerdir.	×
Emlak, Veraset ve İntikal Vergisi	Ölen kişinin mülkü üzerinden alınır ve mülkün kendisi tarafından ödenir. Veraset vergileri yalnızca devredilen varlıkların değeri üzerinden alınır ve mirasçılar tarafından ödenir. İntikal vergileri, mülk devredildiğinde alınır.	✓
Mülkiyet Devir Vergisi	Gayrimenkulün (gayrimenkul, arazi iyileştirmeleri, makineler) bir kişiden veya işletmeden diğerine devrine ilişkin vergilerdir.	✓
Kurumsal Varlık Vergisi	Net varlık vergisine benzer şekilde, varlık vergileri bir işletmenin serveti veya varlıkları üzerinden alınır. Kurumsal varlık vergisi uygulayan çoğu ülke bu vergileri yalnızca banka varlıkları üzerinden alır.	×
Sermaye Vergileri	Sermaye vergileri, hisse senedi ihracına uygulanan vergilerdir ve genellikle çok düşük oranlarda veya küçük, sabit bir ücret olarak alınır.	×
Finansal İşlem Vergisi	Finansal işlem vergisi, bir finansal varlığın satışı veya satın alınması üzerinden alınan bir vergidir.	✓

Kaynak: <https://taxfoundation.org>

Tablo 16'da, Finlandiya'da uygulanan ve uygulanmayan servet vergileri gösterilmiştir. Buna göre Finlandiya'da emlak, veraset ve intikal vergisi, mülkiyet devir vergisi, finansal işlem vergisi uygulanmakta; net servet vergisi, kurumsal varlık vergisi, sermaye vergisi uygulanmamaktadır.

Tablo 17: Finlandiya Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Finlandiya	2,22	2,25	2,33	2,39	2,38	2,43	2,33	2,40	2,35	2,57	2,74	2,53	2,60	2,57
OECD Ort.	5,06	5,09	5,15	5,13	5,38	5,31	5,26	5,39	5,46	5,39	5,42	5,46	5,40	5,29
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Finlandiya	2,57	2,74	2,58	2,77	2,93	3,02	3,28	3,22	3,57	3,38	3,43	3,58	3,50	
OECD Ort.	5,44	5,40	5,44	5,44	5,56	5,65	5,72	6,47	5,75	5,51	5,55	5,65	5,64	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 18: Finlandiya Servet Vergilerinin GSYH'ya Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Finlandiya	0,99	1,03	1,05	1,07	1,05	1,11	1,10	1,04	0,99	1,07	1,15	1,06	1,08	1,05
OECD Ort.	1,55	1,59	1,62	1,62	1,69	1,69	1,65	1,65	1,68	1,67	1,72	1,74	1,73	1,64
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Finlandiya	1,05	1,11	1,08	1,17	1,27	1,31	1,43	1,41	1,53	1,43	1,45	1,50	1,51	
OECD Ort.	1,64	1,64	1,68	1,71	1,77	1,81	1,83	2,24	1,87	1,81	1,81	1,86	1,90	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 17’de Finlandiya servet vergilerinin toplam vergi gelirine oranı gösterilmiştir. İskandinav ülkelerinin hepsi için ortak ve güncel bir veri imkanı sunan son on yıl baz alınmıştır. Tabloda görüldüğü üzere Finlandiya servet vergilerinin toplam servet vergilerine oranı OECD ortalamasının oldukça altında seyretmektedir. Hatta söz konusu oran OECD ortalamasının yarısının biraz üzerindedir. Tablo 18’de ise Finlandiya servet vergilerinin GSYH’ya oranı verilmiş bulunmaktadır. Mevcut oranlar OECD ortalamasından düşük olsa da yakın düzeyde olduğu görülmektedir.

2.5. İzlanda

İzlanda’da vergiler, tek seferlik değerlemeden ziyade yıllık değerlemeye tabi olduğundan mükellefin servetini vergiden kaçınabileceği bir alana kaydırabilmesine imkanı bulunmaktadır. İzlanda’nın sol görüşlü bir koalisyon tarafından yönetildiği 2009 yılında kamu sektörünün açığını kapatabilmek ve para biriminde istikrarı sağlayabilmek için içerisinde geçici servet vergilerini de barındıran vergi artışı paketi ilan edilmiştir. Zamanla tekrarlayan net servet vergisinin sınırlı haline dönüşen geçici servet vergisi en zengin hanelerin yer aldığı küçük bir gruba odaklanmış bulunmaktadır. Kişisel net servet, Aralık 2009 mevzuatına göre her seferinde bir önceki vergi yılının sonundaki servet değeri üzerinden üç yıl süresince yıllık alınacaktır. Ancak tek seferlik vergi özelliğini barındıran geçici servet vergisinin tekrarlayan değerlemeye göre alınması bu vergiyi kısa ömürlü tekrarlayan bir vergi ücreti konumuna getirmiştir. Bununla birlikte tek seferlik olarak tasarlanması ve süresiz vergilere göre maliyetinin düşük olması bu verginin tek seferlik servet vergisi olarak kabul edilmesinde etkindir (O’Donovan, 2021: 583-584).

Tekrarlayan servet vergileri İzlanda’da 2006 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak 2008 ekonomik krizi ile birlikte geçici bir tedbir amaçlı 4 yıllığına finansal varlıklar ile gayrimenkullere uygulanacak bir net servet vergisinin getirilmesini uygun görmüştür. Net servet vergisi, gelir yaratma potansiyelinden ötürü tercih edilmiştir. Bu bağlamda 2010 yılında net servet vergisi getirildi ve oranı %1,25 olarak belirlendi. 2011 yılında ise bu oran %1,25’ten %1,5’e çıkarıldı. İzlanda’da bu verginin sermaye kaçışına neden olmaması için döviz kontrolleri sağlandı ve sermaye kaçışı engellenmiş oldu. Fakat döviz kontrollerinin hafifletilmesi ile birlikte zengin olan vergi mükelleflerinin vergiden

kaçınma ihtimali ve taşınabilir varlıkların vergi yükü karşısında daha hassas olması gibi ihtimallerin söz konusu olduğu kabul edildi. Böylece sermaye akışı ihtimali servet vergilerinin kaldırılmasındaki ana gerekçe oldu. Akabinde söz konusu vergi sermaye getirileri üzerinden alınan sabit oranlı bir vergi ile değiştirildi (Arendse ve Stack, 2018: 8).

İzlanda’da veraset vergisi oranı %10’dur ve sabittir. Mirasın ilk 6.203.409 ISK (İzlanda para birimi)’sı veraset vergisine tabi değildir. Fakat ölüm öncesi ödenmiş ise bu alt sınır dikkate alınmaz ve toplam tutarın %10’u üzerinden vergi borcu hesaplanır. Vergi matrahı, murisin öldüğü an sahip olduğu varlıklardan borçların çıkarılması ile bulunan net değerden oluşmaktadır. Söz konusu varlıkların değeri piyasa değeri esas alınarak belirlenmektedir. Miras olarak emekli maaşı kalmış ise bu maaş veraset vergisine tabi tutulmaz. Aynı şekilde murisin malvarlığı hayattaki eşine veya birlikte yaşadığı kişiye kalmışsa kalan miras üzerinden veraset vergisi uygulanmamaktadır (Ingibergsson, 2024).

Tablo 19: İzlanda Servet Vergisi Uygulaması (2024)

Servet Vergileri	Tanım	Uygulama
Net Servet Vergisi	Bir bireyin veya ailenin net varlıklarına yıllık bazda uygulanan vergilerdir.	×
Emlak, Veraset ve İntikal Vergisi	Ölen kişinin mülkü üzerinden alınır ve mülkün kendisi tarafından ödenir. Veraset vergileri yalnızca devredilen varlıkların değeri üzerinden alınır ve mirasçılar tarafından ödenir. İntikal vergileri, mülk devredildiğinde alınır.	✓
Emlak Transfer Vergisi	Gayrimenkulün (gayrimenkul, arazi iyileştirmeleri, makineler) bir kişiden veya işletmeden diğerine devrine ilişkin vergilerdir.	✓
Kurumsal Varlık Vergisi	Net varlık vergisine benzer şekilde, varlık vergileri bir işletmenin serveti veya varlıkları üzerinden alınır. Kurumsal varlık vergisi uygulayan çoğu ülke bu vergileri yalnızca banka varlıkları üzerinden alır.	✓
Sermaye Vergileri	Sermaye vergileri, hisse senedi ihracına uygulanan vergilerdir ve genellikle çok düşük oranlarda veya küçük, sabit bir ücret olarak alınır.	×
Finansal İşlem Vergisi	Finansal işlem vergisi, bir finansal varlığın satışı veya satın alınması üzerinden alınan bir vergidir.	×

Kaynak: <https://taxfoundation.org>

Tablo 19’da, İzlanda’da uygulanan ve uygulanmayan servet vergileri gösterilmiştir. Buna göre İzlanda’da emlak, veraset ve intikal vergisi, mülkiyet devir vergisi ve kurumsal varlık vergisi uygulanmakta; net servet vergisi, sermaye vergisi, finansal işlem vergisi uygulanmamaktadır.

Tablo 20: İzlanda Servet Vergilerinin Toplam Vergilere Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
İzlanda	9,09	8,28	8,09	6,38	6,00	6,62	6,72	6,22	5,13	4,86	4,36	3,80	4,32	5,06
OECD Ort.	5,06	5,09	5,15	5,13	5,38	5,31	5,26	5,39	5,46	5,39	5,42	5,46	5,40	5,29
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
İzlanda	5,87	6,54	6,21	6,54	6,29	5,96	4,82	33,86	5,03	5,0	5,50	6,25	5,94	
OECD Ort.	5,44	5,40	5,44	5,44	5,56	5,65	5,72	6,47	5,75	5,51	5,55	5,65	5,64	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 21: İzlanda Servet Vergilerinin GSYH'ya Oranı (1995-2021)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
İzlanda	2,79	2,64	2,56	2,15	2,16	2,37	2,29	2,10	1,81	1,77	1,71	1,51	1,66	1,73
OECD Ort.	1,55	1,59	1,62	1,62	1,69	1,69	1,65	1,65	1,68	1,67	1,72	1,74	1,73	1,64
Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
İzlanda	1,84	2,11	2,06	2,22	2,16	2,21	1,70	17,03	1,87	1,82	1,93	2,27	2,09	
OECD Ort.	1,64	1,64	1,68	1,71	1,77	1,81	1,83	2,24	1,87	1,81	1,81	1,86	1,90	

Kaynak: <https://www.oecd.org>

Tablo 20'de İzlanda servet vergilerinin toplam vergi gelirine oranı, OECD ortalaması ile birlikte verilmiştir. Tabloya göre İzlanda servet vergilerinin toplam vergi gelirine oranı OECD ortalamasına çok yakındır. Bazı yıllarda OECD ortalamasının biraz altında, bazı yıllarda ise biraz üstünde yer almaktadır. Görüldüğü üzere İskandinav ülkeleri içinde OECD ortalamasına ulaşabilen tek ülke İzlanda'dır. Tablo 21'de de manzara aynı şekildedir. İzlanda servet vergilerinin GSYH'ya oranı, 2015 yılı hariç OECD ortalamasının üstünde seyretmektedir. Yine bu oran için de İskandinav ülkeleri arasında ortalamaya ulaşan tek ülke İzlanda'dır. Ayrıca tabloda 2016 yılına ait oranlar dikkat çekmektedir. 2016 yılında iki oran için de İzlanda OECD ortalamasının çok üstünde yer almaktadır. Ancak 2016 yılında İzlanda'nın servet vergilerinde meydana gelen bu ciddi artış gini katsayısında bir değişikliğe neden olmamış gelir dağılımı ölçümünde kullanılan gini katsayısının aynı olduğu saptanmıştır (www.oecd.org).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SERVET VERGİLERİNİN GELİR DAĞILIMI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Bu bölümde; servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkisini araştıran çalışmalara yer verilmiştir. Servet vergileri özelinde gelir dağılımı çalışması kısıtlı olduğu için içerisinde servet vergilerinin de bulunduğu dolaysız vergiler ve maliye politikasının gelir dağılımı üzerindeki etkisini araştıran çalışmalara da yer verilmiştir. Bununla birlikte İskandinav ülkelerinde uygulanan servet vergilerinin, gelir dağılımı üzerinde yarattığı etki Bootstrap Panel Nedensellik Analizi yardımıyla incelenmiştir. Her ülke için analiz sonucu ayrı ayrı açıklanmış bulunmaktadır.

3.1. Ampirik Literatür

Gelir dağılımı eşitsizliğini azaltabilmek için vergilerin kullanılabileceği fikri Adolph Wagner tarafından ortaya atılmıştır (Aksoy, 2011: 174). Ancak vergilerin gelir dağılımı eşitsizlikleri üzerinde yarattığı etkinin dikkat çekmesi ve araştırılması 1929 Dünya Ekonomik Buhranı sonrasında olmuştur (Eser ve Genç, 2020: 229). Gelir dağılımını iyileştirmek için kullanılabilecek en iyi araçlardan biri servet vergileridir. Servet vergilerinin artan oranlı alınması ve asgari servet indiriminin uygulanması bu vergilerin gelir dağılımında daha etkili olmasını sağlamaktadır (Aktan ve Vural, 2002). Fakat servet vergilerinin gelir dağılımı üzerinde yarattığı etkiyi karşılaştırmalı olarak ele alan çalışma sayısı sınırlı düzeydedir (Akalın, 2021: 251). Aşağıda servet vergilerinin gelir dağılımı üzerinde yarattığı etkiyi inceleyen çalışmalar kronolojik olarak sıralanmıştır. Ancak bununla birlikte kısaca vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisini ele alan çalışmalara da yer verilmiştir.

Bargain ve Callan (2007), vergi politikalarının gelir eşitsizliği üzerinde etkili olup olmadığını araştırmak için 12 Avrupa ülkesine ait 1994-2001 dönemi verilerini kullanmışlardır. Çalışmanın sonucuna göre vergi politikaları gelir eşitsizliği üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır.

Prasad (2008) tarafından yapılan çalışmada 6 Latin Amerika ülkesi (Şili, Arjantin, Meksika, Brezilya, Peru, Kolombiya) ve OECD ülkeleri olmak üzere iki ülke grubu ele alınmış ve vergiler ile transfer harcamalarının gelir dağılımı üzerindeki etkisini incelemek için panel veri analizi yapılmıştır. Analiz sonucuna göre her iki ülke grubu için dolaylı vergilerin gelir dağılımını bozduğu, dolaysız vergilerin ise gelir dağılımını iyileştirdiği tespit edilmiştir.

Fuest vd. (2010), yapmış oldukları çalışmada 24 AB ülkesini örneklem olarak almış ve ayırıştırma yaklaşımını kullanmışlardır. Çalışmanın amacı gelir dağılımı üzerinde vergilerin ve sosyal yardımların etkisini ortaya koymaktır. Sonuca göre vergiler ile sosyal yardımların gelir dağılımı üzerinde düzeltici etkisi olduğu saptanmıştır.

Sameti ve Rafie (2010), İran ve seçilmiş Doğu Asya ülkelerinde (1990-2006 dönemi için) vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisini panel regresyon yöntemi ile analiz etmişlerdir. Çalışmada mal ve hizmet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkisinin anlamsız olduğu, kâr ve sermaye üzerinden alınan vergilerin ise gelir dağılımını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Duncan ve Peter (2012), çalışmalarında 100'ün üzerinde ülkeye ait olan 1981-2005 dönemi verilerini kullanmış ve panel veri analizi yapmışlardır. Artan oranlılık ile gelir dağılımı arasındaki ilişki incelenmiş ve artan oranlılığın hem gerçek hem de görünen eşitsizliği azalttığı ancak gerçek eşitsizlik üzerindeki etkisinin daha az olduğu sonucu elde edilmiştir.

Joumard vd. (2012), çalışmalarında vergi ve transfer harcamalarının gelir dağılımı üzerindeki etkisini araştırmışlar ve ülke örneklemleri olarak OECD ülkelerini ele almışlardır. Sonuca göre transfer harcamalarının gelir dağılımı üzerinde düzeltici, vergilerin ise gelir dağılımı üzerinde bozucu etkisi vardır.

Martinez ve Vazquez vd. (2012), 150 gelişmiş ve gelişmekte olan ülke için 1970-2009 dönemi verileri ile Fark GMM yöntemini kullanarak vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Elde edilen sonuca göre dolaysız vergiler gelir eşitsizliğini azaltırken dolaylı vergiler gelir eşitsizliğini artırmaktadır.

Martinez-Vazquez ve Vulovic (2014), çalışmalarında ülke örneklemleri olarak Latin Amerika ülkelerini ele almış ve vergi yapısının ekonomi (gelir dağılımı, ekonomik büyüme, ekonomik istikrar) üzerinde yarattığı etkiyi incelemişlerdir. Bu çalışmada diğer ülkelerdeki çalışmalar ile örtüşmeyen bir sonuç elde edilmiştir. Buna göre dolaysız vergilerin ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediği, gelir dağılımı ve ekonomik dalgalanmalar üzerinde ise önemli bir etkisi olmadığı saptanmıştır.

Çevik ve Correa-Caro (2015), 33 gelişmekte olan ülkenin 1980-2013 dönemi verilerinden yararlanarak maliye politikalarının gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini panel veri analizi ile incelemişlerdir. Sonuca göre kamu harcamaları gelir eşitsizliği üzerinde olumsuz, vergilerin ise gelir eşitsizliği üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucu elde edilmiştir.

Adam vd. (2015), 1980-2002 dönemi verilerini 75 ülke için ele alarak panel veri analizi yapmışlardır. Servet ve gelir vergisi aracılığı ile vergi politikalarının gelir dağılımı üzerindeki etkisini

incelemişlerdir. Sonuca göre vergi politikalarının gelir dağılımı üzerinde bozucu etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Bilgiç (2015), Türkiye'nin 1990-2013 dönemine ait verilerini kullanarak en küçük kareler yöntemi ile analiz yapmıştır. Analiz ile Türkiye'de uygulanan vergilendirme politikalarının gelir dağılımına etkisi incelenmiştir. Sonuca göre dolaylı vergilerin gelir dağılımına etkisi istatistiksel olarak anlamsız, dolaysız vergilerin ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Dolaysız vergilerde gerçekleşen %1'lik bir artışın gini katsayısını %0,8 oranında azalttığı sonucu elde edilmiştir.

Nantob (2016), yaptığı çalışmada 2000-2012 dönemine ait verileri kullanarak gelişmekte olan 46 ülke için sistem GMM tahmincisi kullanarak gelir ve servet vergilerini içeren dolaysız vergiler ile tüketim vergilerini içeren dolaylı vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisini araştırmış bulunmaktadır. Elde edilen bulguya göre hem dolaylı hem de dolaysız vergiler ile gelir dağılımı arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Obaretin vd. (2017), Nijerya'nın 1981-2014 dönemine ait verileri ile yaptıkları çalışmada vergi geliri ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonucuna göre vergi gelirleri ile gelir dağılımı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Balseven ve Tuğcu (2017), çalışmalarında 47 ülke (30 gelişmiş, 17 gelişmekte olan ülke) için 1990-2014 dönemini ele alarak panel veri tahmini yapmışlardır. Çalışmanın amacı maliye politikasının gelir dağılımı üzerinde etkili olup olmadığını saptamaktır. Çalışmanın sonucuna göre vergi gelirinde meydana gelen artış gelir dağılımı üzerinde düzeltici etkiye sahiptir.

Bükey ve Çetin (2017), 1980-2014 dönemine ait verilerden yararlanarak Türkiye için EKK yöntemiyle vergi yükünün gelir dağılımına etkisini araştırmışlardır. Sonuca göre vergi yükü ile gelir dağılımı arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu bulunmuştur.

Biswas vd. (2017), vergi ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, ABD'nin 1980-2009 dönemine ait verilerini kullanarak panel GMM analizi yapmışlardır. Analizden elde edilen bulguya göre vergilemenin gelir dağılımı üzerinde düzeltici etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Drucker vd. (2017), 25 OECD ülkesinin 1975-2011 dönemine ait verilerini kullanarak sabit etkiler tahmincisi yöntemi ile vergilerin gelir dağılımına etkisini araştırmışlardır. Gelir vergisi, sermaye kazançları ve ücretler üzerinden alınan vergiler olmak üzere ikiye ayrıldığında ücretler üzerinden alınan vergiler gelir dağılımı üzerinde olumlu, sermaye kazançları üzerinden alınan vergilerin ise olumsuz etki yarattığı tespit edilmiştir. Servet vergileri de tekrarlayan ve tekrarlanmayan olmak üzere ikili ayrıma tabi tutulduğunda tekrarlayan servet vergilerinin gelir dağılımını olumsuz, tekrarlanmayan servet vergilerinin ise olumlu etkilediği görülmüştür.

Ciminelli vd. (2017) çalışmasında panel VAR yöntemi ile 1978-2012 dönemi için 16 OECD ülkesini ele almış dolaylı ve dolaysız vergilerin gelir dağılımını ne yönde etkilediğini incelemiştir. Sonuç olarak dolaylı vergilerin dolaysız vergilere nispeten gelir dağılımında daha fazla düzeltici etkisi olduğunu tespit etmiştir.

Demirgil (2018) çalışmasında Türkiye’de dolaylı ve dolaysız vergilerin gelir dağılımı üzerinde etkili olup olmadığını araştırmak için 1980-2014 dönemini kapsayan verileri ele almış ve ARDL yöntemini kullanmıştır. Analiz sonucuna göre elde edilen bulgu; dolaylı vergilerin gelir dağılımı üzerinde bozucu, dolaysız vergilerin ise düzeltici etkisi olduğu yönündedir.

Taghizadeh Hesary vd. (2018), yaptıkları çalışmada Japonya’ya ait 2002-2017 yıllarını ele alarak Johansen eşbütünleşme analizi yapmışlardır. Vergi politikalarının gelir dağılımını nasıl etkilediğini araştırmışlar ve vergi politikalarının gelir dağılımı eşitsizliği üzerinde azaltıcı etkisi olduğunu saptamışlardır.

Martorano (2018), çalışmasında 1990-2015 dönemi için 18 Latin Amerika ülkesine ait verileri kullanarak panel veri analizi yapmıştır. Analiz ile vergilerin gelir dağılımında etkili olup olmadığına dair bir sonuç elde edilmesi amaçlanmıştır. Sonuca göre dolaysız vergilerin gelir dağılımında eşitsizliği azaltıcı etkisi olduğu saptanmıştır.

Köstekçi ve Sandalcı (2019), yapmış oldukları çalışmada 2000-2017 yıllarına ait 26 OECD ülkesinin verilerini kullanarak vergi yapısı ile gelir eşitsizliği arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmak için eşbütünleşme analizi yapmışlardır. Elde edilen bulguya göre gelir eşitsizliğinde ortaya çıkan bir değişimin sebebi dolaylı ve dolaysız vergilerde gerçekleşen bir değişimden kaynaklanabilmektedir.

Bulut vd. (2019), maliye politikası araçları ile gelir eşitsizliği arasındaki ilişkiyi incelemek için 38 ülkeye (30 gelişmiş, 8 gelişmekte olan) ait 2000-2015 yıllarının verilerini kullanmışlardır. Çalışmaya göre maliye politikasının gelir eşitsizliği ile olan ilişkisi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde benzer sonuçlar göstermektedir. Buna göre vergilerin gelir eşitsizliği üzerindeki yarattığı etki olumsuz yöndedir.

Kanca ve Bayrak (2019), 1990-2017 dönemi için 36 OECD ülkesini (Türkiye dahil) ele alarak dolaylı ve dolaysız vergilerin gelir dağılımı eşitsizliği üzerinde etkisi olup olmadığını araştırmışlar ve bunun için panel eş bütünleşme testlerini kullanmışlardır. Analiz sonucunda elde edilen bulgu, hem dolaylı hem de dolaysız vergilerin gelir dağılımı eşitsizliğini olumsuz etkilediği yönündedir.

Günel (2019) çalışmasında Türkiye’de dolaylı ve dolaysız vergilerin gelir dağılımına etkisini incelemiştir. 1987-2016 dönemine ait veriler ile Johansen eş bütünleşme analizi yapmıştır. Analiz

sonucunda dolaylı vergilerin gelir dağılımı eşitsizliğini artırdığı, dolaysız vergilerin ise gelir dağılımı eşitsizliğini azalttığı saptanmıştır.

Zaman vd. (2019), Beta regresyon yöntemi ile gelişmişlik düzeyleri farklı 63 ülkeyi ele alarak vergilerin gelir dağılımı eşitsizliğine etkisini incelemiştir. Vergi gelirlerinde artış meydana geldiğinde gelir dağılımı eşitsizliğinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hayrulloğlu ve Tuzun (2020) tarafından yapılan çalışmada Türkiye dahil OECD ülkelerine ait (2002-2019 dönemi) veriler kullanılarak panel ARDL yöntemi ile vergilerin gelir dağılımı üzerinde etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma sonucuna göre toplam vergilerdeki artış gelir dağılımı üzerinde iyileştirici etkiye sahiptir.

Akkaya ve Oğhan (2020) yapmış oldukları çalışmada veraset ve intikal vergisinin gelir ve servet eşitsizliği üzerinde yarattığı etkiyi ele almışlardır. Çalışmada seçili OECD ülkelerine değinilmiş ve aynı zamanda veraset ve intikal vergisinin eşitsizlik üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu kanısına varılmıştır.

Eser ve Genç (2020), gelir ve servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkilerini araştırmak için 1990-2017 dönemi OECD ülkelerine ait verileri kullanarak panel analiz yapmışlardır. Analiz sonucunda elde edilen bulguya göre gelir ve servet vergilerinin ikisi de gelir dağılımını düzeltmektedir. Ancak servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki düzeltici etkisi gelir vergilerinin düzeltici etkisinden daha fazladır.

Akalın (2021) çalışmasında Türkiye için 1987-2016 dönemine ait verileri kullanarak panel analiz yapmıştır. Çalışma ile gelir ve servet vergilerinin gelir dağılımına etkisini incelemiş sonuç olarak iki verginin de gelir dağılımında düzeltici etkisi olduğunu saptamıştır.

Ataer (2021), 25 OECD ülkesinin 1987-2017 dönemini kapsayan verilerinden yararlanarak maliye politikalarının gelir dağılımı üzerinde yarattığı etkiyi araştırmak için panel veri analizi yapmıştır. Analizin sonucuna göre hem dolaylı hem de dolaysız vergiler kısa vadede gelir dağılımını olumlu yönde etkilemektedir. Ancak uzun vadede dolaysız vergiler gelir dağılımını olumlu etkilerken dolaylı vergiler gelir dağılımını olumsuz etkilemektedir.

Tabar (2023) yapmış olduğu çalışmada dolaylı ve dolaysız vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisini incelemek için 30 OECD ülkesinin (Türkiye dahil) 2008-2018 dönemine ait verilerini kullanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre dolaysız vergiler gelir dağılımı üzerinde olumlu, dolaylı vergiler ise olumsuz etki yaratmaktadır.

Yalçın vd. (2024), çalışmalarında 2003-2019 yıllarına ait verileri kullanarak içinde İskandinav ülkelerini de barındıran 38 ülkeyi ele alarak panel veri analizi yapmışlardır. Çalışmanın amacı, vergilerin gelir dağılımı üzerinde etkisi olup olmadığını saptamaktır. Analize göre tüketim vergileri örneklem grubunda ele alınan ülkelerde gelir dağılımını bozucu etkiye sahipken gelir ve servet üzerinden alınan vergilerin gelir dağılımı üzerinde düzeltici etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.2. Veri Seti ve Araştırma Yöntemi

Bu tez çalışmasında, gelir eşitsizliği ile servet vergileri arasındaki ilişki ve bu ilişkinin yönü, Bootstrap Panel Granger nedensellik testi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada kullanılan veri seti ve araştırma yönteminin teorik çözümlemesi aşağıda detaylı olarak sunulmaktadır.

3.2.1. Veri Seti

Bu çalışmada, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç ve İsveç (İskandinav ülkeleri) olmak üzere beş ülkenin gelir eşitsizliği ile servet vergileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu ülkeler, Kuzey Avrupa'nın gelişmiş sosyal ve ekonomik sistemleriyle bilinen, kişi başına gelir düzeyi yüksek olan beş ülkesidir. Bu özellikleri, benzer sosyo-ekonomik ve politik yapıların etkisini analiz etmek için homojen bir örneklem sağlar, bu da karşılaştırmalı analizler için uygun bir zemin oluşturmaktadır. Analiz dönemi olarak 1995-2021 yılları seçilmiştir. Bu dönemin tercih edilmesinin temel nedeni, ilgili ülkeler için uyumlu ve güvenilir veri setinin sağlanabilmesidir. Aynı zamanda 1995-2021 dönemi, ele alınan ülkeler için en geniş veri aralığını vermektedir. Çalışmada, gelir eşitsizliğini ölçmek için Gini katsayısı, servet vergileri için ise çeşitli endeksler (OECD'nin servet vergisi sınıflandırması) kullanılmıştır. Kullanılan veriler, bu ülkeler arasındaki ekonomik dinamikleri daha iyi anlamak ve analiz edebilmek amacıyla elde edilmiş ve Bootstrap Panel Granger nedensellik testi ile analiz edilmiştir. Gini katsayısı bağımlı değişken olarak kullanılmış ve veriler Standardized World Income Inequality Database veri tabanından temin edilmiştir. Bağımsız değişken olarak toplam servet vergilerinin ve OECD sınıflandırmasında yer alan alt başlıkların toplam vergi gelirin oranı kullanılmış ve veriler OECD veri tabanından temin edilmiştir.

Tablo 22: Veri Seti

Değişkenler	Değişkenin Adı	Değişkenin Kısaltması	Değişkenin Kaynağı
Bağımlı Değişken	Gini Katsayısı	GC	Standardized World Income Inequality Database
Bağımsız Değişken	Toplam servet vergilerinin toplam vergi gelirin oranı	WT	OECD Data
	Taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin toplam vergi gelirin oranı	İPT	
	Net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin toplam vergi gelirin oranı	NWT	

Tablo 22: (Devamı)

Değişkenler	Değişkenin Adı	Değişkenin Kısaltması	Değişkenin Kaynağı
Bağımsız Değişken	Emlak, veraset ve intikal vergilerinin toplam vergi gelirine oranı	EPT	
	Mali ve sermaye işlemleri üzerinden alınan vergilerin toplam vergi gelirine oranı	FCT	

3.2.2. Araştırma Yöntemi ve Model

Panel veri analizlerinde nedenselliğin yönünü belirleme amacıyla kullanılan üç farklı ana ekonometrik tahmin yöntemi bulunmaktadır. Birinci yöntem, genelleştirilmiş beklentiler yöntemi (GMM) ile çalışan ve sabit etkileri ortadan kaldıran bir modeldir. Diğer taraftan, bu yöntem heterojenliği ve yatay kesit bağımlılığını dikkate almamakta ve bu nedenle uygulamada sınırlı bir kullanım alanı bulmaktadır. İkinci yöntem, Hurlin (2008) tarafından geliştirilen ve heterojenliği dikkate almasına rağmen yatay kesit bağımlılığını göz ardı eden bir modeldir. Bu yöntemin avantajı heterojenliği açıklayabilmesidir; ancak, modelde önemli sapmalara ve boyut bozulmalarına neden olabilmektedir (Şen ve Kaya, 2018).

Kónya (2006) tarafından geliştirilen üçüncü yöntem ise, hem heterojenliği hem de yatay kesit bağımlılığını dikkate almasıyla diğer iki yöntemin eksikliklerini giderir. Kónya'nın yöntemi, hem heterojenliği hem de yatay kesit bağımlılığını dikkate alarak diğer yöntemlere kıyasla belirli üstünlükler sunan bir panel veri analizi tekniğidir. Kónya'nın yöntemi, ülkeler arasındaki yatay kesit bağımlılığını göz önünde bulunduran regresyon (SUR) tahminine dayanması, her ülkeye özgü olarak hesaplanan Bootstrap kritik değerlerinin Wald istatistiğine dayanması ve panelin tüm üyeleri için ortak hipotez gerektirmemesi gibi üç temel avantaja sahiptir. Ayrıca, bu yöntem, birim kök testlerinin etkilerinin düşük olabileceği durumlarda, seriler arasında birim kök ve eşbütünleşmenin sağlanması şartına gerek duymamaktadır. Dolayısıyla, Kónya'nın (2006) yöntemi, serilerin durağan ve eşbütünleşik olmalarına ihtiyaç duymadan uygulanabilir bir yapıya sahiptir (Şen ve Kaya, 2018). Kónya (2006) tarafından geliştirilen Bootstrap Panel Nedensellik testinde, eğim katsayılarının heterojen olduğu varsayılarak analizde bulunan her birime ait Granger Nedenselliğin varlığı test edilmektedir (Kónya, 2006: 990). Panel Bootstrap Nedensellik testinde birim kök ve eş bütünleşme gerekmediği için analizde değişkenlerin düzey değerleri kullanılabilir. Bununla birlikte Panel Bootstrap Nedensellik testi daha fazla panel bilgiyi sunmakta ve ülkeler arasındaki eş anlı korelasyonu dikkate almaktadır (Mutascu, 2015: 2).

Yukarıda açıklanan tüm yöntemler dikkate alındığında, bu tez çalışmasında Kónya (2006) tarafından geliştirilen, yatay kesit bağımlılığı ve heterojenliği göz önünde bulunduran Bootstrap Panel Granger Nedensellik Yöntemi kullanılmıştır.

SUR sistemine dayanan Konya Panel Nedensellik testi için kurulan modeller aşağıdaki denklemlerde (1-10) gösterilmiştir.

Model I

$$GC_{N,t} = a_{1,N} + \sum_{i=1}^{ml1} \beta_{1,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml1} \gamma_{1,N,j} WT_{N,t-j} + \varepsilon_{1,N,t} \quad (1)$$

$$WT_{N,t} = a_{2,N} + \sum_{i=1}^{ml2} \beta_{2,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml2} \gamma_{2,N,j} WT_{N,t-j} + \varepsilon_{2,N,t} \quad (2)$$

Model II

$$GC_{N,t} = a_{1,N} + \sum_{i=1}^{ml1} \beta_{1,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml1} \gamma_{1,N,j} \dot{IPT}_{N,t-j} + \varepsilon_{1,N,t} \quad (3)$$

$$\dot{IPT}_{N,t} = a_{2,N} + \sum_{i=1}^{ml2} \beta_{2,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml2} \gamma_{2,N,j} \dot{IPT}_{N,t-j} + \varepsilon_{2,N,t} \quad (4)$$

Model III

$$GC_{N,t} = a_{1,N} + \sum_{i=1}^{ml1} \beta_{1,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml1} \gamma_{1,N,j} NWT_{N,t-j} + \varepsilon_{1,N,t} \quad (5)$$

$$NWT_{N,t} = a_{2,N} + \sum_{i=1}^{ml2} \beta_{2,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml2} \gamma_{2,N,j} NWT_{N,t-j} + \varepsilon_{2,N,t} \quad (6)$$

Model IV

$$GC_{N,t} = a_{1,N} + \sum_{i=1}^{ml1} \beta_{1,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml1} \gamma_{1,N,j} EPT_{N,t-j} + \varepsilon_{1,N,t} \quad (7)$$

$$EPT_{N,t} = a_{2,N} + \sum_{i=1}^{ml2} \beta_{2,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml2} \gamma_{2,N,j} EPT_{N,t-j} + \varepsilon_{2,N,t} \quad (8)$$

Model V

$$GC_{N,t} = a_{1,N} + \sum_{i=1}^{ml1} \beta_{1,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml1} \gamma_{1,N,j} FCT_{N,t-j} + \varepsilon_{1,N,t} \quad (9)$$

$$FCT_{N,t} = a_{2,N} + \sum_{i=1}^{ml2} \beta_{2,N,j} GC_{N,t-j} + \sum_{i=1}^{ml2} \gamma_{2,N,j} FCT_{N,t-j} + \varepsilon_{2,N,t} \quad (10)$$

Modellerde bulunan N yatay kesit sayısını, t araştırılan dönemi, ml değişkenlere ait gecikme uzunluklarını göstermektedir. Her modelde çift yönlü etki, değişkenlerin birbiri ile bağlantısı gösterilmiştir.

3.3. Yatay Kesit Bağımlılığı ve Homojenlik Testi Sonuçları

Tablo 23, beş farklı model (Model I - Model V) için, panel veri analizlerinde önemli olan iki kritik varsayımın geçerliliğini değerlendiren yatay kesit bağımlılığı ve homojenlik test sonuçlarını sunmaktadır. Tüm modellerde yatay kesit bağımlılığının varlığı ve homojenlik varsayımının sağlanamaması, analizlerde dikkate alınması gereken önemli bulgulardır (Tatoğlu, 2018).

Tablo 23: Yatay Kesit Bağımlılığı ve Homojenlik Testi Sonuçları

Test İstatistiği	Model I	Model II	Model III	Model IV	Model V
LM	79.629***	130.941***	146.161***	192.401***	177.801***
CD_{LM}	15.570***	27.043***	30.447***	40.786***	37.522***
CD	7.761***	9.721***	11.209***	13.590***	13.015***
LM_{adj}	6.312***	11.787***	8.823***	7.933***	1.535**
$\tilde{\Delta}$	10.121***	7.761***	5.590***	12.016***	5.120***
$\tilde{\Delta}_{adj}$	10.735***	8.232***	5.930***	12.745***	5.430***

Not: (***), %1 anlamlılık düzeyini göstermektedir.

3.3.1. Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları

Tabloda yer alan testler, panel veri setinde yatay kesitler arasında bağımlılık olup olmadığını belirlemek için kullanılan testlerdir (Tatoğlu, 2018);

- 1. LM (Lagrange Multiplier) Testi:** Breusch ve Pagan (1980) tarafından geliştirilen LM testi istatistikleri tüm modellerde (Model I - Model V) için yüksek olup %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır (***). Bu sonuçlar, modellerde güçlü bir yatay kesit bağımlılığına işaret etmektedir.
- 2. CD_{LM} Testi:** Pesaran (2004), N'nin büyük, T'nin ise küçük olduğu durumlar için yatay kesit bağımlılığını dikkate alan yeni bir test (CD istatistiği) geliştirmiştir. Gelişmiş bir LM testi olan bu testin sonuçları da tüm modeller için yüksek ve %1 düzeyinde anlamlıdır. Bu durum, yatay kesit birimlerinin hata terimleri arasında korelasyon bulunduğunu göstermektedir.
- 3. CD (Cross-Sectional Dependence) Testi:** CD test istatistikleri de tüm modellerde istatistiksel olarak anlamlı olup %1 anlamlılık düzeyinde anlamlılık göstermektedir. Bu sonuç, panel veri setinde ciddi bir yatay kesit bağımlılığı olduğunu doğrulamaktadır.
- 4. LM_{adj} Testi:** Bu ayarlanmış LM testi, yatay kesit bağımlılığını kontrol etmek için daha güçlü bir yaklaşım sunar. Bu test, modelin hata terimleri arasındaki bağımlılığın gücünü bir kez daha doğrulamaktadır. Bu testin sonuçları da tüm modeller için %1 düzeyinde anlamlıdır.

Dolayısıyla tüm modellerde yatay kesit bağımlılığının varlığı analizlerde dikkate alınması gereken önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

3.3.2. Homojenlik Test Sonuçları

Homojenlik testleri, panel veri modelindeki yatay kesitlerin aynı katsayılara sahip olup olmadığını, yani model parametrelerinin tüm yatay kesitler boyunca aynı olup olmadığını test etmektedir.

- **$\tilde{A}$ Testi** : Tüm modeller için bu test anlamlı sonuçlar (***) vermiştir, yani modellerde homojenlik varsayımının ihlal edildiği ileri sürülebilmektedir.
- **$\tilde{A}_{adj}$ Testi**: Bu test de tüm modellerde %1 düzeyinde anlamlılık göstermektedir.
- Bu sonuçlar, modellerdeki değişkenlerin etkilerinin yatay kesitler arasında farklılaştığını yani homojen olmadığını (homojenlik varsayımının ihlal edildiği) belirtmektedir. Bu, model parametrelerinin ülkeler arasında farklılık gösterdiğini ifade eder.

3.4. Panel Granger Nedensellik Test Sonuçları

Konya (2006) tarafından geliştirilen Bootstrap Panel Granger nedensellik yöntemi, aşağıdaki beş eşitlik üzerinden (Model 1, Model 2, Model 3, Model 4 ve Model 5) gösterilmekte ve elde edilen ekonometrik bulgular açıklanmaktadır.

Tablo 24: Gelir Eşitsizliği ile Toplam Servet Vergileri Arasındaki Panel Nedensellik (Model I)

H_0 = Servet Vergileri (Ser) gelir eşitsizliği (Gini) ne neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	-0.177	0.529	7.245	4.330	3.125
Finlandiya	-0.052	0.118	2.232	1.168	0.821
İzlanda	0.491	0.474	1.777	1.219	0.926
Norveç	0.820	7.443*	7.243	4.749	3.922
İsveç	-0.447	9.811***	6.658	3.953	2.923
H_0 = Gelir Eşitsizliği (Gini) servet vergilerine (Ser) neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	0.085	6.183	29.348	21.204	16.963
Finlandiya	0.008	0.033	2.317	1.367	0.955
İzlanda	-0.010	0.626	3.167	2.067	1.506
Norveç	0.062	1.957	8.401	5.303	4.326
İsveç	-0.129	12.912**	17.717	12.081	10.284

Not: (***), (**), (*) sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Veri seti 1995-2021 dönemini kapsamaktadır.

Tablo 24’te Model I olarak kurgulanan gelir eşitsizliği ile toplam servet vergileri arasındaki ikili Granger nedensellik ilişkisi sonuçları gösterilmektedir. Bu ikili ilişki sonuçları aşağıda detaylı bir biçimde ele alınmaktadır.

A. Servet Vergilerinin Gelir Eşitsizliğine Etkisi (H₀: Servet Vergileri Gelir Eşitsizliğine Neden Olmaz)

Danimarka, Finlandiya ve İzlanda için Wald istatistiği değerlerinin (0.529; 0.118; 0.474), %1, %5 ve %10 seviyelerindeki bootstrap kritik değerlerinden düşük olduğu görülmektedir. Bu durumda bu ülkeler için H₀ hipotezini reddedilmemekte, yani servet vergilerinin gelir eşitsizliği üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı söylenebilmektedir.

Norveç için Wald istatistiği (7.443), %10 ve %5 anlamlılık seviyelerinde bootstrap kritik değerlerinden büyük olduğundan, H₀ hipotezi %10 anlamlılık düzeyinde reddedilmektedir. Bu durumda, Norveç’te servet vergilerinin gelir eşitsizliğini artırdığı sonucuna varılabilmektedir.

İsveç için Wald istatistiği değerinin (9.811), %1, %5, ve %10 düzeylerinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle, İsveç’te servet vergilerinin gelir eşitsizliğine neden olduğu söylenebilmektedir.

B. Gelir Eşitsizliğinin Servet Vergilerine Etkisi (H₀: Gelir Eşitsizliği Servet Vergilerine Neden Olmaz)

Danimarka, Finlandiya, İzlanda ve Norveç ülkeleri için Wald istatistiği değerlerinin (6.183; 0.033; 0.626; 1.957) %1, %5 ve %10 seviyelerindeki bootstrap kritik değerlerinden düşük olduğu görülmektedir. Bu durumda H₀ hipotezi reddedilmemekte, dolayısıyla gelir eşitsizliğinin servet vergileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna varılmaktadır.

İsveç için elde edilen katsayı -0.129 ve Wald istatistiği 12.912’dir. Wald istatistiği, %1 düzeyindeki bootstrap kritik değerden (17.717) düşük olmasına rağmen, %5 ve %10 seviyelerindeki kritik değerlerin (sırasıyla 12.081 ve 10.284) üzerinde kalmaktadır. Bu ekonometrik bulgu, İsveç’te gelir eşitsizliğinin servet vergileri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Tablo 2 için analiz sonuçları şu şekilde özetlenebilmektedir;

1. İsveç için hem servet vergilerinin gelir eşitsizliğine hem de gelir eşitsizliğinin servet vergilerine neden olduğunu gösteren sonuçlar elde edilmiştir. Bu, iki değişken arasında güçlü bir karşılıklı nedenselliği işaret etmektedir. İsveç ayrıca, gelir eşitsizliğinin servet vergileri üzerinde de anlamlı bir etkisinin bulunduğu tek ülke olarak öne çıkmaktadır.

2. Norveç için servet vergilerinin gelir eşitsizliğine etkisi anlamlı bulunmuştur, ancak gelir eşitsizliğinin servet vergilerine etkisi anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.
3. Danimarka, Finlandiya, İzlanda: Bu ülkelerde hem servet vergilerinin gelir eşitsizliği hem de gelir eşitsizliğinin servet vergileri üzerindeki etkisi anlamlı bulunamamıştır. Bu, bu ülkelerde iki değişken arasında güçlü bir nedensellik ilişkisinin olmadığını ortaya koymaktadır.

Analiz kapsamında incelenen bu İskandinav ülkeleri Esping-Andersen'in (1990) refah devletleri tipolojisinde, sosyal demokrat refah rejimi kategorisinde yer almakta olup, bu ülke rejimlerinde devletin piyasaya müdahalesi ve gelir dağılımındaki eşitsizliklerin azaltılması öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, İsveç ve Norveç gibi ülkelerde servet vergilerinin gelir eşitsizliği üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunması, bu ülkelerin sosyal demokrat politikalar ve güçlü vergi sistemleri ile uyumlu olduğu ileri sürülebilmektedir. İsveç'te ayrıca, gelir eşitsizliğinin servet vergilerine olan etkisinin anlamlı olması, gelir dağılımındaki değişimlerin vergi politikalarında doğrudan yansıma bulduğu bir yapı ile ilişkilendirilebilir.

Tablo 25: Gelir Eşitsizliği ile Taşınmaz Mallar Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergiler Arasındaki Panel Nedensellik (Model II)

H_0 = Taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergiler, gelir eşitsizliği (Gini) ne neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	-0.112	0.190	3.956	2.049	1.446
Finlandiya	-0.104	0.256	3.466	2.120	1.488
İzlanda	-0.814	0.254	8.099	5.374	3.937
Norveç	1.114	6.045***	5.230	3.279	2.710
İsveç	-0.259	1.495	5.043	2.781	1.984
H_0 = Gelir Eşitsizliği (Gini), taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergilere neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	0.043	1.908	22.722	15.648	13.216
Finlandiya	0.007	0.096	4.715	2.501	1.980
İzlanda	-0.029	7.279*	14.277	9.350	7.221
Norveç	0.036	6.194*	10.957	7.382	5.935
İsveç	-0.062	6.985*	6.875	5.011	3.970

Not: (***), (**), (*) sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Veri seti 1995-2021 dönemini kapsamaktadır.

Tablo 25, gelir eşitsizliği ile "taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergiler" olarak tanımlanan değişken arasındaki panel Model II nedensellik ilişki sonuçlarını göstermektedir. Bu ikili ilişki sonuçları aşağıda detaylı bir biçimde incelenmektedir.

A. Taşınmaz Mallar Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergilerin Gelir Eşitsizliği Üzerindeki Etkisi (H_0 = Taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergiler gelir eşitsizliğine neden olmaz)

Danimarka, Finlandiya, İzlanda ve İsveç için değişkeninin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi anlamlı bulunmamıştır. Katsayılar negatif yönde olmasına rağmen, Wald istatistikleri (0.190; 0.256; 0.254; 1.495) Bootstrap kritik değerlerin altında kalarak bu ülkelerde anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Bu durum, bu ülkelerdeki ekonomik politikaların ve yapısal faktörlerin, WT değişkeninin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisini sınırlamış olabileceğine işaret etmektedir.

Norveç için WT değişkeninin gelir eşitsizliği üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir (Katsayı: 1.114, Wald İstatistiği: 6.045; $p < 0.01$). %1, %5 ve %10 seviyelerinde anlamlı bulunan bu etki, Norveç'teki WT değişkeninin gelir dağılımında önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

B. Gelir Eşitsizliğinin Taşınmaz Mallar Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergiler Üzerindeki Etkisi (H_0 : Gelir Eşitsizliği (Gini) Taşınmaz Mallar Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergilere neden olmaz)

Danimarka ve Finlandiya için Wald istatistiği değerlerinin (1.908; 0.096), %1, %5 ve %10 seviyelerindeki bootstrap kritik değerlerinden düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgu gelir eşitsizliğinin taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergiler değişkeni üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

İzlanda, Norveç ve İsveç ülkelerinde, gelir eşitsizliği ile taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergiler değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. İzlanda'da (Katsayı : -0.029, Wald İstatistiği: 7.279, $p < 0.05$), Norveç'te (Katsayı :0.036, Wald İstatistiği: 6.194, $p < 0.05$) ve İsveç'te (Katsayı: -0.062, Wald İstatistiği: 6.985, $p < 0.05$) gelir eşitsizliğinin taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergiler değişkeni üzerinde önemli bir etkisi olduğu ileri sürülebilmektedir.

Tablo 25 için analiz sonuçları şu şekilde özetlenebilmektedir;

1. Taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisi sadece “Norveç” için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş, diğer ülkelerde belirgin bir etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Gelir eşitsizliğinin taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergiler üzerindeki etkisi de Norveç için anlamlıdır. Dolayısıyla bu sonuç, Norveç'te iki yönlü bir etkileşim(çift yönlü bir nedensellik ilişkisi) olduğunu ve taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin gelir eşitsizliğini etkilediği gibi,

gelir eşitsizliğinin de taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin üzerinde etkili olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

2. Gelir eşitsizliğinin taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergiler üzerindeki etkisi ise İzlanda, Norveç ve İsveç'te istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu etkinin, Danimarka ve Finlandiya için ise belirleyici ve anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 26: Gelir Eşitsizliği ile Net Servet Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergiler Arasındaki Panel Nedensellik (Model III)

H_0 = Net Servet Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergiler gelir eşitsizliği (Gini) ne neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	-0.847	0.848	3.705	2.166	1.617
Finlandiya	-0.780	0.861	5.763	3.044	2.227
İzlanda	1.689	1.943	6.143	4.570	3.608
Norveç	1.230	2.203*	5.918	3.259	2.096
İsveç	-0.888	8.008**	10.487	7.871	6.557
H_0 = Gelir eşitsizliği (Gini) net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilere neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	0.001	0.201	4.590	2.439	1.643
Finlandiya	-0.041	6.842	15.502	10.846	8.757
İzlanda	0.004	0.169	7.204	4.104	2.939
Norveç	0.034	2.421	10.140	6.196	4.612
İsveç	-0.023	1.034	16.094	9.828	8.182

Not: (***), (**), (*) sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Veri seti 1995-2021 dönemini kapsamaktadır.

Tablo 26'da gelir eşitsizliği (Gini) ile net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergiler arasındaki nedensellik ilişkisini analiz eden bir panel nedensellik testi sonuçları gösterilmektedir. Bu ikili ilişki sonuçları aşağıda detaylı bir biçimde ele alınmaktadır.

A. Net Servet Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergilerin Gelir Eşitsizliği (Gini) Üzerindeki Etkisi (H_0 : net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergiler gelir eşitsizliğine neden olmaz.)

Analiz sonucu elde edilen bulgular, Danimarka, Finlandiya ve İzlanda için net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergiler değişkeninin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ortaya koymaktadır. Danimarka için katsayı değeri -0.847 ve Wald istatistiği 0.848 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin sırasıyla (3.705, 2.166 ve 1.617) altında kalmaktadır. Finlandiya için katsayı değeri -0.780 ve Wald istatistiği

0.861 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin oldukça altındadır (sırasıyla 5.763, 3.044 ve 2.227). İzlanda için katsayı değeri 1.689 ve Wald istatistiği 1.943 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin (sırasıyla 6.143, 4.570 ve 3.608) altında kalmaktadır. Bu sonuç, sözü edilen ülkelerde net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin gelir eşitsizliğine neden olmadığı hipotezinin reddedilmediği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, bu ülkelerde net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergiler ile gelir eşitsizliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir nedensellik ilişkisi tespit edilememiştir.

Bulgular incelendiğinde, Norveç için katsayı değerinin 1.230 ve Wald istatistiğinin 2.203 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu değer, %10 düzeyindeki bootstrap kritik değerinin (2.096) üzerinde olup, %10 anlamlılık düzeyinde hipotezin reddedildiğini sonucunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, Norveç'te net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin gelir eşitsizliğine neden olduğu şeklinde yorumlanabilmekte ve anlamlı bir nedensellik ilişkisinin varlığını göstermektedir.

İsveç için katsayı değeri negatif yönlü (-0.888) ve Wald istatistiği 8.008 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %5 düzeyindeki bootstrap kritik değerinin (7.871) üzerinde olduğundan, %5 anlamlılık düzeyinde hipotezin reddedildiği sonucuna varılmaktadır. Bu durum, İsveç'te net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin gelir eşitsizliğine neden olduğunu ve bu iki değişken arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisinin varlığını ortaya koymaktadır.

B. Gelir Eşitsizliğinin (Gini) Net Servet Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergiler Üzerindeki Etkisi: (H₀: Gelir Eşitsizliği Net Servet Üzerinden Alınan Tekrarlayan Vergilere neden olmaz.)

Tablo incelendiğinde ekonometrik bulgular, analiz kapsamına dahil edilen tüm ülkeler için Wald istatistiklerinin bootstrap kritik değerlerinin altında kaldığını göstermekte olup, gelir eşitsizliğinin bu ülkelerde net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilere anlamlı bir etkisi bulunmadığını ortaya koymaktadır. Danimarka için katsayı değeri 0.001 ve Wald istatistiği 0.201 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin altında kalmaktadır. Finlandiya için katsayı değeri -0.041 ve Wald istatistiği 6.842 olarak hesaplanmıştır. Bu istatistik %1, %5 ve %10 düzeylerindeki kritik değerlerin altında kalmaktadır (sırasıyla 15.502, 10.846 ve 8.757). İzlanda için katsayı değeri 0.004 ve Wald istatistiği 0.169 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin altında kalmaktadır. Norveç için Wald istatistiği 2.421 olup, %10 kritik değeri olan 4.612'nin altında kalmaktadır. Son olarak Wald istatistiği 1.034, kritik değerlerin altında kaldığı için İsveç'te de gelir eşitsizliğinin net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilere neden olduğu anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 26 için analiz sonuçları şu şekilde özetlenebilmektedir;

1. Yapılan panel nedensellik testi sonuçları, Norveç ve İsveç hariç diğer ülkelerde net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergiler ve gelir eşitsizliği arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Norveç için %10 anlamlılık düzeyinde ve İsveç için hem %5 hem de %10 anlamlılık düzeyinde, net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin gelir eşitsizliğine neden olduğu sonucuna varılmıştır.
2. Ancak, diğer ülkelerde her iki hipotez de reddedilememiştir. Bu durum, sözü edilen bu ülkelerdeki ekonomik ve sosyal dinamiklerin homojen bir nedensellik ilişkisi göstermediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 27: Gelir Eşitsizliği ile Emlak, Veraset ve İntikal Vergileri Arasındaki Panel Nedensellik (Model IV)

H_0 = Emlak, veraset ve intikal vergileri gelir eşitsizliği (Gini) ne neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	0.050	0.009	6.972	3.378	2.182
Finlandiya	0.014	0.001	5.109	3.262	2.326
İzlanda	-18.905	3.310	26.239	17.923	11.580
Norveç	-2.847	5.222	11.194	8.418	7.114
İsveç	-4.926	57.480***	28.306	20.492	17.389
H_0 = Gelir Eşitsizliği (Gini) Emlak, veraset ve intikal vergilerine neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	0.025	7.878**	10.684	5.301	3.790
Finlandiya	0.012	0.141	10.931	5.072	3.345
İzlanda	-0.015	42.029**	51.587	31.789	24.701
Norveç	0.005	0.166	7.723	5.001	3.892
İsveç	0.008	2.041	8.687	5.605	4.187

Not: (***), (**), (*) sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Veri seti 1995-2021 dönemini kapsamaktadır.

Tablo 27’de Model IV olarak kurgulanan gelir eşitsizliği ile emlak, veraset ve intikal vergiler arasındaki ikili Granger nedensellik ilişkisi sonuçları gösterilmektedir. Bu ikili ilişki sonuçları aşağıda detaylı bir biçimde ele alınmıştır.

A. Emlak, Veraset ve İntikal Vergilerinin Gelir Eşitsizliği (Gini) Üzerindeki Etkisi (H₀: Emlak, Veraset ve İntikal Vergileri, Gelir Eşitsizliğine Neden Olmaz.)

Analiz sonucu elde edilen bulgular, Danimarka, Finlandiya, İzlanda ve Norveç için emlak, veraset ve intikal vergileri değişkeninin gelir eşitsizliği üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığını ortaya koymaktadır. Danimarka için katsayı değeri 0.050 ve Wald istatistiği 0.009 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin (sırasıyla 6.972, 3.378, 2.182) oldukça altındadır. Finlandiya için katsayı değeri 0.014 ve Wald istatistiği 0.001 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, tüm anlamlılık düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin (sırasıyla 5.109, 3.262, 2.326) altında kalmaktadır. İzlanda için katsayı değeri -18.905 ve Wald istatistiği 3.310 olarak hesaplanmıştır. Bu istatistik, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin altında kalmaktadır. Norveç için katsayı değeri -2.847 ve Wald istatistiği 5.222 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin altında kalmaktadır. Dolayısıyla bu sonuçlar sözü edilen ülkeler için emlak, veraset ve intikal vergilerinin gelir eşitsizliğine neden olmadığı hipotezinin reddedilemeyeceğini ve istatistiksel olarak anlamlı bir nedensellik ilişkisinin bulunmadığını ortaya koymaktadır.

B. Gelir Eşitsizliğinin (Gini) Emlak, Veraset ve İntikal Vergileri Üzerindeki Etkisi: (H₀: Gelir Eşitsizliği Emlak, Veraset ve İntikal Vergilerine Neden Olmaz.)

Tablo incelendiğinde elde edilen bulguların, Finlandiya, Norveç ve İsveç için anlamlı bir nedensellik ilişkisi ortaya koymadığını söylenebilmektedir. Finlandiya için katsayı değeri 0.012 ve Wald istatistiği 0.141 olarak hesaplanmıştır. Norveç için katsayı değeri 0.005 ve Wald istatistiği 0.166 olarak hesaplanmıştır. Son olarak İsveç için katsayı değeri 0.008 ve Wald istatistiği 2.041 olarak hesaplanmıştır. Bu istatistikler, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin altında kalmaktadır. Dolayısıyla, bu ülkelerde gelir eşitsizliğinin emlak, veraset ve intikal vergilerine neden olmadığı hipotezinin reddedilemediği ve istatistiksel olarak anlamlı bir nedensellik ilişkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Danimarka için katsayı değeri 0.025 ve Wald istatistiği 7.878 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %5 ve %10 düzeyindeki bootstrap kritik değerinin (üzerinde olup, bu düzeylerde anlamlıdır. Bu sonuç, Danimarka’da gelir eşitsizliğinin emlak, veraset ve intikal vergilerine neden olduğu hipotezinin kabul edilmesine yol açmakta ve bu iki değişken arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisinin bulunduğunu göstermektedir.

Benzer şekilde, İzlanda için katsayı değeri -0.015 ve Wald istatistiği 42.029 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, %5 ve % 10 düzeyindeki bootstrap kritik değerinin üzerinde olup, bu anlamlılık düzeylerinde anlamlı olarak yorumlanabilmektedir. Elde edilen bu sonuç, İzlanda’da gelir

eşitsizliğinin emlak, veraset ve intikal vergilerine neden olduğu hipotezinin kabul edildiği anlamını taşımakta dolayısıyla anlamlı bir nedensellik ilişkisinin varlığını göstermektedir.

Tablo 27 için analiz sonuçları şu şekilde özetlenebilmektedir;

1. İsveç'te emlak, veraset ve intikal vergilerinin gelir eşitsizliğine, Danimarka ve İzlanda'da ise gelir eşitsizliğinin emlak, veraset ve intikal vergilerine neden olduğu tespit edilmiştir. Bu ülkelerde, yalnızca gelir eşitsizliğinin emlak, veraset ve intikal vergilerine neden olduğu ya da emlak, veraset ve intikal vergilerinin gelir eşitsizliğine neden olduğu yönünde tek taraflı bir nedensellik ilişkisi olduğu ortaya çıkarılmıştır.
2. Diğer ülkelerde ise (Finlandiya ve Norveç) emlak, veraset ve intikal vergileri ve gelir eşitsizliği arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisi bulunamamıştır.
3. Bu sonuçlar, ülkeler arasında ekonomik yapı ve politika farklılıklarının bu iki değişken arasındaki nedensellik ilişkilerini etkileyebileceğini göstermektedir.

Tablo 28: Gelir Eşitsizliği ile Mali ve Sermaye İşlemleri Üzerinden Alınan Vergiler Arasındaki Panel Nedensellik (Model V)

H_0 = Mali ve sermaye işlemleri üzerinden alınan vergiler, gelir eşitsizliği (Gini)'ne neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	0.029	0.017	4.227	2.378	1.710
Finlandiya	0.049	0.011	7.561	4.331	3.064
İzlanda	0.360	0.080	2.421	0.931	0.568
Norveç	2.291	5.621	14.200	10.389	8.507
İsveç	0.158	0.083	1.827	1.001	0.721
H_0 = Gelir Eşitsizliği (Gini), Mali ve sermaye işlemleri üzerinden alınan vergilere neden olmaz					
Ülkeler	Katsayı	Wald İstatistiği	Bootstrap Kritik Değerleri		
			% 1	% 5	% 10
Danimarka	-0.058	9.675	16.298	12.878	11.361
Finlandiya	0.007	0.076	6.286	3.561	2.413
İzlanda	-0.003	0.190	4.997	2.230	1.384
Norveç	0.009	0.233	12.575	9.061	7.025
İsveç	0.003	0.212	3.839	2.572	1.897

Not: (***), (**), (*) sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Veri seti 1995-2021 dönemini kapsamaktadır.

Tablo 28 Gelir Eşitsizliği ile Mali ve Sermaye İşlemleri Üzerinden Alınan Vergiler Arasındaki ikili Granger nedensellik ilişkisi sonuçlarını göstermektedir.

A. Mali ve Sermaye İşlemleri Üzerinden Alınan Vergilerin Gelir Eşitsizliği (Gini) Üzerindeki Etkisi (H₀: Mali ve Sermaye İşlemleri Üzerinden Alınan Vergiler, gelir eşitsizliğine neden olmaz.)

Ekonometrik bulgular, analiz kapsamına dahil edilen tüm ülkeler için Danimarka (Katsayı: 0.029, Wald İstatistiği: 0.017), Finlandiya (Katsayı: 0.049, Wald İstatistiği: 0.011), İzlanda (Katsayı: 0.360, Wald İstatistiği: 0.080), Norveç (Katsayı: 2.291, Wald İstatistiği: 5.621), ve İsveç (Katsayı: 0.158, Wald İstatistiği: 0.083) için Wald istatistiklerinin bootstrap kritik değerlerinin altında kaldığını göstermekte olup, bu ülkelerde anlamlı bir nedensellik ilişkisi tespit edilememiştir. Dolayısıyla bu durum, mali ve sermaye işlemleri üzerinden alınan vergiler gelir eşitsizliğine neden olmadığı hipotezinin reddedilemeyeceğini ve bu iki değişken arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisinin bulunmadığını göstermektedir.

B. Gelir Eşitsizliğinin (Gini) Mali ve Sermaye İşlemleri Üzerinden Alınan Vergilerin Toplam Vergi Gelirine Oranı Üzerindeki Etkisi: (H₀: Gelir Eşitsizliği Mali ve Sermaye İşlemleri Üzerinden Alınan Vergilere neden olmaz.)

Tablo incelendiğinde ekonometrik bulgular, analiz kapsamına dahil edilen tüm ülkeler için Wald istatistiklerinin bootstrap kritik değerlerinin altında kaldığını göstermekte olup, gelir eşitsizliğinin bu ülkelerde mali ve sermaye işlemleri üzerinden alınan vergilere anlamlı bir etkisi bulunmadığını ortaya koymaktadır. Sırasıyla ülkeler incelendiğinde ise, Danimarka için katsayı değeri -0.058 ve Wald istatistiği 9.675 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin (sırasıyla 16.298, 12.878, 11.361) altında kalmaktadır. Finlandiya için katsayı değeri 0.007 ve Wald istatistiği 0.076 olarak hesaplanmıştır. Bu istatistik, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin (sırasıyla 6.286, 3.561, 2.413) altında kalmaktadır. İzlanda için katsayı değeri -0.003 ve Wald istatistiği 0.190 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin (sırasıyla 4.997, 2.230, 1.384) altında kalmaktadır. Norveç için katsayı değeri 0.009 ve Wald istatistiği 0.233 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin (sırasıyla 12.575, 9.061, 7.025) altında kalmaktadır. İsveç için katsayı değeri 0.003 ve Wald istatistiği 0.212 olarak hesaplanmıştır. Wald istatistiği, %1, %5 ve %10 düzeylerindeki bootstrap kritik değerlerinin (sırasıyla 3.839, 2.572, 1.897) altında kalmaktadır.

Tablo 28 için analiz sonuçları şu şekilde özetlenebilmektedir;

1. İncelenen tüm ülkelerde (Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, İsveç), hem "mali ve sermaye işlemleri üzerinden alınan vergiler gelir eşitsizliğine neden olmaz" hem de "Gelir eşitsizliği mali ve sermaye işlemleri üzerinden alınan vergilere neden olmaz" hipotezleri reddedilememiştir.
2. Dolayısıyla analiz bulguları, incelenen ülkelerde gelir eşitsizliği ile mali ve sermaye işlemleri üzerinden alınan vergiler arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisinin bulunmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 29: Analiz Sonuçları

Ülkeler	Model I	Model II	Model III	Model IV	Model V
DANİMARKA	X	X	X	X	X
FİNLANDİYA	X	X	X	X	X
İZLANDA	X	X	X	X	X
NORVEÇ	—	—	—	X	X
İSVEÇ	+	X	+	+	X

Tablo 29’da İskandinav ülkelerine ait analiz sonucuna yer verilmiştir. Buna göre tabloda çarpı (X) işareti ile sonucun anlamsız, eksi (-) işareti ile olumsuz, artı (+) işareti ile olumlu etkilediği ifade edilmektedir. Buna göre Norveç’te beş modelin üçü anlamlı ve olumsuz etkiye sahipken İsveç’te beş modelden üçü anlamlı ve olumlu bir etki söz konusudur. Danimarka, Finlandiya ve İzlanda’da ise tüm modeller için anlamsız bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Servet vergileri, başta gelir ve servet eşitsizliği üzerinde yarattığı etki olmak üzere birçok nedenden ötürü günümüzde revaçta olan ve tartışılan bir konudur. Servet vergileri ile gelir düzeyi yüksek bireylerin kullanılabilir gelirinin azaltılması ve elde edilen vergi geliri ile yoksul kesime sosyal transferlerin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Bu durumda toplam servetin büyük bir çoğunluğunu elinde bulunduran yüksek gelir sahiplerinden düşük gelir sahiplerine gelir transferi gerçekleşmiş olur. Yoksul kesimin ekonomik durumunun iyileştirilmesi ile iki kesim arasındaki uçurumun azaltılması hedeflenmektedir. Servet vergileri, hem servet sahibi olan bireyleri kapsayıp servet sahibi olmayanları kapsamaması açısından hem de genel olarak artan oranlı olarak uygulanması bakımından yapı olarak gelir ve servet dağılımında adaleti sağlamak için kullanılabilecek en uygun vergilerin başında gelmektedir.

Servet ve gelir dağılımı birbiri ile bağlantılı kavramlardır. Çünkü, servet üzerinden gelir elde edilmesi söz konusudur. Dolayısıyla servetin büyümesi ve yüksek gelirli üst gruplar arasında yoğunlaşması gelir dağılımını da olumsuz etkilemektedir. Günümüzde dünya genelinde servet hızla büyümeye devam etmektedir. Özellikle küreselleşme ile ortaya çıkan sermaye akışı bu büyümenin oluşmasında etkindir. Küresel servet artışının sürekli artış eğiliminde olması servet vergilerini günümüzde ilgi odağı haline getirmiştir. Küresel servet, yukarıda da belirttiğimiz gibi özellikle Türkiye’de devasa bir büyüme içerisinde. Diğer ülkelere oranla oldukça fazla servet artışının gerçekleşmesi Türkiye için bu konunun ne kadar elzem olduğunu göstermektedir.

Gelir dağılımında eşitsizlik, bir ülke ekonomisinde vatandaşların devlete olan güveninin zedelenmesine neden olmakta ve bunun dışında ekonomi üzerinde birçok olumsuz etkisi bulunmaktadır. Tüm bunlar dikkate alındığında gelir dağılımı ve eşitsizlik üzerinde etkisi olan servet vergileri, araştırılması gereken elzem konulardır. Bu nedenle bu çalışmada servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan literatür taramasında servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkisi bazı çalışmalarda olumlu iken bazı çalışmalarda olumsuz sonuç vermiştir. Ancak genel olarak ele alındığında servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki düzeltici etkisi olduğu sonucu hakimdir.

Çalışmada beş İskandinav ülkesi örneklem olarak seçilmiş ve bu ülkelerin 1995-2021 dönemine ait verilerden yararlanmak suretiyle Konya Panel Nedensellik Analizi yapılmıştır. Analiz ile servet vergilerinin bu ülkelerde gelir dağılımı üzerinde etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmada; çift yönlü etki incelenmiş olup servet vergilerinin gelir dağılımına, gelir dağılımının

servet vergilerine neden olup olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca analiz ile ülkelerin katsayı yönü belirtilmiştir.

Çalışmada ele alınan İskandinav ülkeleri; Danimarka, Norveç, İsveç, Finlandiya ve İzlanda'dan oluşmaktadır. Bu ülke grubu gelir dağılımında iyi bir konumda olmaları, ekonomik göstergeler bağlamında birçok ülkeye rol model olmasından ötürü tercih edilmiş bulunmaktadır. Analize göre, Danimarka'da, gelir eşitsizliği (Gini), emlak, veraset ve intikal vergilerine (model IV) neden olmaktadır sonucu elde edilmiştir. Diğer tüm modeller için hem ele alınan servet vergilerinin gelir eşitsizliğine hem de gelir eşitsizliğinin söz konusu servet vergilerine neden olmadığı saptanmıştır. Finlandiya'da ise tüm modeller için hem servet vergilerinin gelir eşitsizliğine hem de gelir eşitsizliğinin servet vergilerine neden olmadığı saptanmış kısaca anlamsız bir sonuç elde edilmiştir.

İzlanda'da, gelir eşitsizliğinin taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergilere (model II) ve emlak, veraset ve intikal vergilerine (model IV) neden olduğu; diğer tüm modeller için hem servet vergilerinin gelir eşitsizliği hem de gelir eşitsizliğinin servet vergilerine neden olmadığı (anlamsız olduğu) sonucu elde edilmiştir. Norveç'te toplam servet vergilerinin, taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin ve net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin gelir eşitsizliğine neden olduğu saptanmıştır. Bu vergilerde meydana gelen artış gini katsayısında artışa neden olmakta (pozitif etki) ancak gelir eşitsizliğini artırdığı için gelir dağılımını olumsuz yönde etkilemektedir. Norveç'te gelir eşitsizliğinin taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergilere neden olduğu, diğer servet vergilerine neden olmadığı sonucu elde edilmiştir.

İsveç'te, toplam servet vergilerinin, net servet üzerinden alınan tekrarlayan vergilerin, emlak, veraset ve intikal vergilerinin gelir eşitsizliğine neden olduğu saptanmıştır. İsveç'te bu vergilerde meydana gelen artış gini katsayısını azaltmakta (negatif etki) ancak gelir eşitsizliğini azalttığı için gelir dağılımını olumlu yönde etkilemektedir. İsveç'te gelir eşitsizliği toplam servet vergilerine ve taşınmaz mallar üzerinden alınan tekrarlayan vergilere neden olduğu, diğer servet vergilerine neden olmadığı sonucu elde edilmiştir.

Net servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkisini Norveç'in analiz sonucundan yararlanarak değerlendirmek mümkündür. İskandinav ülkeleri arasında net servet vergisi uygulayan tek ülke Norveç'tir. Norveç için genel olarak elde edilen sonucun anlamlı ve negatif (servet vergisinde artış olduğunda gelir dağılımında eşitsizliğin artması) olduğu dikkate alındığında net servet vergilerinin gelir dağılımı üzerinde düzeltici etkisinin bulunmadığı yorumu yapılabilir. Analiz sonucundaki farklılıkların; İskandinav ülkelerinde sosyal refah seviyesi, vergi bilinci, kurumsal yapı ve ekonomik yapı ile bağlantılı olduğu ve bu öncüllerin ülkelerde farklı olmasından ötürü kaynaklandığı düşünülmektedir.

İzlanda'da 2016 yılında servet vergisi gelirinde çok ciddi bir artış meydana gelmiştir. Fakat İzlanda için gelir dağılımını ölçmek için kullandığımız gini katsayısına bakıldığında herhangi bir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir (www.oecd.org). İsveç'te ise varlık verginin yürürlükten kalkması sonucu servet eşitsizliğinde ciddi bir artış gözlemlenmiştir (Lundberg ve Waldenström,2018:518-519). Miras alan bireylerdeki servet artışı %44 oranında gerçekleşmiştir (Seim,2014:4). Bu iki ülkede servet vergisinin etkisi yaptığımız analiz sonuçları ile örtüşmektedir.

Servet eşitsizliğinin günümüzdeki durumu, Credit Suisse'nin yayınlamış olduğu küresel servet raporunda verilmiş bulunmaktadır. Rapora göre servet eşitsizliği küresel bazda incelendiğinde sürekli bir artış eğilimindedir. Özellikle Türkiye, incelenen tüm ülke grubu içerisinde açık ara farkla servet büyümesi oranının en yüksek olduğu ülkedir. Türkiye OECD veri tabanında da üye ülkeler arasında gini katsayısı yüksek olan (yani gelir dağılımının kötü olmasını ifade eder) ülkelerin içerisinde yer almaktadır. Kısaca Türkiye gelir ve servet dağılımında oldukça kötü bir konumda bulunmakta ve bu konu üzerinde bir çözümün bulunması önem arz etmektedir.

Analiz sonucunda da görüldüğü üzere servet vergilerinin gelir dağılımı üzerindeki etkisi bazı ülkelerde olumlu iken bazı ülkelerde olumsuzdur. Ancak literatür taramasında elde edilen sonuçlar itibarıyla genel kanı, servet vergilerinin gelir dağılımı üzerinde düzeltici etkisi olduğu yönündedir. Yaptığımız analiz sonucunda da İsveç'te servet vergilerinin gelir dağılımı üzerinde olumlu etkisi bulunmaktadır. Tüm bunlar ışığında Türkiye'de gelir ve servet dağılımını düzeltmek için servet vergilerine odaklanılmalıdır. Türkiye için İsveç rol model olarak alınmalı, İsveç'te uygulanan servet vergileri ile servet vergilerini destekleyen sosyal refah politikaları dikkate alınmalıdır. Aynı zamanda fiili servet vergisi hasılatı ile potansiyel servet vergisi hasılatı arasındaki farkın en aza indirilmesi, bunun için de denetimlerin artırılması gerekmektedir. Servet vergilerinin yanında düzeltici etkisi bulunan ülkelerin kurumsal yapısı, vergi ahlakı, hukukun üstünlüğü gibi özelliklerinin de araştırılması ve servet vergilerinin yanında bunların da desteklenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdel-Kader, K., & De Mooij, R. A. (2020). Tax policy and inclusive growth.(Erişim tarihi:12.05.2024)
- Abdioğlu, Z., Yamak, N., & Yamak, R. (2019). Türkiye’de gelir eşitsizliği ve ekonomik gelişme arasındaki uzun dönem ilişki. **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 6(3), 721-735. (Erişim tarihi:17.06.2024)
- Abukan, D., & Zıvalı, B. S. (2022). Küreselleşme Sürecinde Artan Servet Eşitsizliği ve Servet Vergisi Tartışmaları. **Uluslararası Sosyal Siyasal ve Mali Araştırmalar Dergisi**, 2(2), 25-41. (Erişim tarihi:12.15.2023)
- Acar, İ. (2015). Türkiye’de gelir dağılımı. **Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, 4(8), 42-59. (Erişim tarihi: 14.02.2024)
- Adam, A., Kammas, P., & Lapatinas, A. (2015). Income inequality and the tax structure: Evidence from developed and developing countries. *Journal of Comparative Economics*, 43(1), 138-154. (Erişim tarihi:21.05.2024)
- Advani, A., & Tarrant, H. (2021). Behavioural responses to a wealth tax. *Fiscal Studies*, 42(3-4), 509- 537. (Erişim tarihi:11.03.2024)
- Akalın, G. (2021). Gelir ve Servet Vergileri Türkiye’de Gelir Dağılımını Etkilemekte midir?. **Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 9(1), 249-255. (Erişim tarihi:10.04.2022).
- Akdağ, . . H. Gelir dağılımı teorileri çerçevesinde gelir eşitsizliği analizi.
- Akdoğan, A. (2011). **Kamu Maliyesi**, 14. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Akın, F. (2015). Gelir dağılımı ve gelir dağılımı müdahale gereği. **İş ve Hayat**, 1(1), 9-24.
- Akkaya, ř., & Oğhan, V. (2020). Küreselleşme sürecinde servet dağılımı açısından veraset ve intikal vergisi. **Maliye Çalışmaları Dergisi**, (63), 1-17. (Erişim tarihi:12.12.2023)
- Aksoy, ř. (2011). **Kamu Maliyesi**. Filiz Kitabevi. İstanbul.
- Aktan, C. C., & Vural, İ. Y. Makro-ekonomik politikalar, gelir dağılımı ve yoksulluk. (Erişim tarihi:07.06.2023)
- Ali, I., & Son, H. H. (2007). Measuring inclusive growth. *Asian development review*, 24(01), 11-31.(Erişim tarihi:03.03.2024)

- Alstadsæter, A., Johannesen, N., & Zucman, G. (2019). Tax evasion and inequality. *American Economic Review*, 109(6), 2073-2103. (Erişim tarihi: 07.06.2024)
- Arendse, J., & Stack, L. (2018). Investigating a new wealth tax in South Africa: Lessons from international experience. *Journal of Economic and Financial Sciences*, 11(1), 1-12. (Erişim tarihi:03.08.2024)
- Armağan, R., & Dikmen, S. (2015). İskandinav ülkeleri vergi sistemleri ve gelirlerinin karşılaştırılmal bir analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2). (Erişim tarihi:08.08.2024)
- Armağan, Ramazan; Dikmen, Süleyman; şanlı, İclal Dağlıoğlu. 2000 yılı sonrası Norveç vergi sistemi ve vergi gelirlerinin analizi. *Prof. Dr. Metin TAS'a Armağan*, 145. (Erişim tarihi:21.07.2024)
- Arnold, J. M.; Brys, B.; Heady, C.; Johansson, A.; Schwellnus, C. and Vartia, L. (2011). Tax Policy for Economic Recovery and Growth. *The Economic Journal*, 121, 59-80. (Erişim tarihi:09.19.2023)
- Arvanus, S. (2024). Welath Tax. <https://taxsummaries.pwc.com> (Erişim tarihi:15.08.2024)
- Aslan, B. K. (2023). Gelir Dağılımı Kavramı ve Gelir Dağılımına İlişkin Literatür Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Bilimlerde Akademik Araştırma ve Değerlendirmeler-V*, 71. (Erişim tarihi:05.01.2024)
- Ataer, M. Y. (2021). Vergi ve kamu harcama politikalarının gelir dağılımına etkisi. **T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı Doktora Tezi**, 1-220.
- Atkinson, A. B. (2015). *Inequality: What can be done?*. Harvard University Press.
- Ay, H. M., & Talaşlı, E. (2008). Ülkelerin ekonomik gelişmişlik seviyeleri ve vergi yapıları arasındaki ilişki. (Erişim tarihi:14.06.2024)
- Balseven, H., & Tugcu, C. T. (2017). Analyzing the effects of fiscal policy on income distribution: A comparison between developed and developing countries. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7(2), 377.
- Bargain, O., Callan, T. (2007). Analysing the effects of tax-benefit reforms on income distribution: a decomposition approach. *J Econ Inequal* 8, 1–21. doi: 10.1007/s10888-008-9101-4.
- Bastani, S., & Waldenström, D. (2021). Perceptions of inherited wealth and the support for inheritance taxation. *Economica*, 88(350), 532-569.
- Berg, K., & Hebous, S. (2021). Does a wealth tax improve equality of opportunity?. (Erişim tarihi:08.06.2024)
- Berman, Y., Ben-Jacob, E., & Shapira, Y. (2016). The dynamics of wealth inequality and the effect of income distribution. *PloS one*, 11(4), e0154196. (Erişim tarihi:11.05.2024)

- Bilgiç A. (2015). Türkiye’de uygulanan vergilendirme politikalarının gelir dağılımı üzerindeki etkileri: 1990-2013 dönemi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir. (Erişim tarihi:13.04.2022)
- Birinci, N. (2022). Kişisel net servet vergisi ve uygulanabilirliği: OECD Ülkeleri Kapsamında Bir Değerlendirme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 713-736. (Erişim tarihi:14.01.2024)
- Biswas, S., Chakraborty, I., ve Hai, R. (2017). Income inequality, tax policy, and economic growth. *The Economic Journal*, 127(601), 688-727. (Erişim tarihi:23.07.2024)
- Bjerre, T., & Hansen, S. J. (2024). Welath Tax. <https://taxsummaries.pwc.com> (Erişim tarihi:01.09.2024)
- Björk, E., & Fröderberg, E. (2024). Property Taxes, Property Prices and Wealth Inequality. (Erişim tarihi:01.09.2024)
- Bocutoğlu, E. (2016). Piketty’nin ikiz günahı: gelir ve servet dağılımı meselesini tekrar iktisadi analizin merkezine yerleştirmek ve küresel servet vergisi önermek. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(12), 30-53. (Erişim tarihi:02.11.2023).
- Brännlund, A., & Szulkin, J. (2023). How does a growing wealth gap affect voting?—Evidence from Sweden. *Electoral Studies*, 85, 102647.(Erişim tarihi:08.08.2024)
- Bulut, E., Yayla, N., Yaraşır, S. ve Çeviş, İ. (2019). Maliye politikalarının gelir dağılımı üzerindeki etkisi: Panel veri analizi. ICOAEF VI International Conference on Applied Economics and Finance and Extended With Social Sciences.
- Bükey, A. M., & Çetin, B. I. (2017). Türkiye’de gelir dağılımına etki eden faktörlerin en küçük kareler yöntemi ile analizi. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 103-117.
- Carlson, R. H. (2005). A brief history of property tax. *Fair and Equitable*, 3(2), 3-9. (Erişim tarii:19.12.2023)
- Chatalova, Natalia ve Evans, Chris (2013), “Too Rich to Rein in? The Under-utilised Wealth Tax Base”, *eJournal of Tax Research*, Volume 11, Number 3, ss: 434-452. (Erişim tarihi:28.02.2024)
- Ciminelli, G., Ernst, E., Merola, R., & Giuliadori, M. (2019). The composition effects of tax-based consolidation on income inequality. *European Journal of Political Economy*, 57, 107-124. (Erişim tarihi:05.11.2023)
- Cowell, F. (2003). Theil, inequality and the structure of income distribution. *LSE STICERD Research Paper*, (67). (Erişim tarihi:17.05.2022)
- Credit Suisse, (2024). Global Wealth Report. (Erişim tarihi:02.06.2024)

- Cremer, H., & Pestieau, P. (2003). Wealth transfer taxation: a survey. *Available at SSRN 462441*. (Erişim tarihi:04.10.2023)
- Çalışkan, ř. (2010). Türkiye’de gelir eşitsizliği ve yoksulluk. **In *Journal of Social Policy Conferences*** (No. 59, pp. 89-132). Istanbul University. (Erişim tarihi:03.10.2023)
- Çelikkaya, A. (2020). En son servet vergisi reformlarının analizi. ***Maliye Dergisi***, Ocak-Haziran, 178, 240-262. (Erişim tarihi:05.05.2022)
- Çevik, S. ve Correa-Caro, C. (2015), “Growing (Un)Equal: Fiscal Policy and Income Inequality in China and BRIC+”. IMF Working Paper, 15/68. (Erişim tarihi: 18.04.2023)
- Çiçek, H. G., & Çiçek, S. (2012). Norveç yerel vergi sistemi. ***Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi***, 8(16), 201-221. (Erişim tarihi:07.07.2024)
- Danmarks National Bank (2017), Housing Taxation Agreement Stabilises House Prices, https://www.nationalbanken.dk/en/publications/Documents/2017/09/Analysis_Housing%20Taxation%20Agreement%20Stabilises%20House%20Prices_sep2017.pdf
- Davies, J. B., & Shorrocks, A. F. (2000). The distribution of wealth. *Handbook of income distribution*, 1, 605-675. (Erişim tarihi: 09.07.2023)
- Demertzis, M., Sapir, A., & Wolff, G. B. (2019). *Promoting sustainable and inclusive growth and convergence in the European Union* (No. 2019/7). Bruegel Policy Contribution. (Erişim tarihi: 13.01.2023)
- Demirgil, B. (2018). Vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisi: Ampirik bir çalışma. ***Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi***, 19(2), 118-131. (Erişim tarihi:18.03.2022)
- Doğan, C., & Murat, T. E. K. Türkiye’de gelir dağılımının toplanma oranı yöntemiyle analizi. ***Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi***, 93-119. (Erişim tarihi:27.05.2024)
- Domhoff, G. W. (2011). Wealth, income, and power. (Erişim tarihi:16.06.2023)
- Drometer, M., Frank, M., Pérez, M. H., Rhode, C., Schworm, S., & Stitteneder, T. (2018). Wealth and inheritance taxation: An overview and country comparison. ***ifo DICE Report***, 16(2), 45-54. (Erişim tarihi:10.05.2024)
- Drucker, L., Krill, Z. ve Geva, A. (2017), “The Impact of Tax Composition on Income Inequality and Economic Growth”, https://mof.gov.il/en/PublicationsAndReviews/EconomicData/DocLib/Article_082017_Eng.pdf
- Duncan, D. ve Peter, K.S. (2012), “Unequal Inequalities: Do Progressive Taxes Reduce Income Inequality?”, IZA Discussion Paper, 6910, IZA Institute of Labor Economics.
- Durmuş, M. (2021), “Covid-19 Salgını ve Servet Vergisi İhtiyacı”, *Politik Ekonomik Kuram*, 5(1), 95-131. (Erişim tarihi:19.05.2022)

- Efe, G. N. (2021). Gelişmekte olan ülkelerde vergi yapısının ekonomik büyüme üzerindeki etkisi: Dinamik panel veri analizi. *Akademik Hassasiyetler*, 8(17), 259-284. (Erişim tarihi:24.07.2024)
- Ehres, I. (2022). Svensk förmögenhetsskatt vara eller icke-vara: Varför slopades förmögenhetsskatten i Sverige år 2007?. (Erişim tarihi:18.08.2024)
- Erdem, Metin, Şenyüz, Doğan ve Tatlıoğlu, İsmail (2012), **Kamu Maliyesi**, Ekin Yayın, Bursa.
- Erol, Ö. Ü. A. (2023). **Kazanımları & Sorunları**.
- Ersan, Ö. Z., Kutbay, H., & BUZKIRAN, D. (2014). Türk servet vergisi sistemine modern bir yaklaşım. *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, (4), 86-99. (Erişim tarihi:07.04.2022)
- Eser, L. Y., & Genç, M. C. (2020). Gelir ve servet üzerinden alınan vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisi: OECD ülkeleri örneği. *Maliye Dergisi*, 178, 224-239. (Erişim tarihi:15.04.2022)
- Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Princeton University Press.
- Fuest, C., Niehues, J., & Peichl, A. (2010). The Redistributive Effects of Tax Benefit Systems in the Enlarged EU. *Public Finance Review*, 38(4), 473-500.
- Garbinti, B., Goupille-Lebret, J., & Piketty, T. (2021). Accounting for wealth-inequality dynamics: Methods, estimates, and simulations for France. *Journal of the European Economic Association*, 19(1), 620-663. (Erişim tarihi:16.03.2024)
- Genç, Y., & Yaşar, R. (2009). Vergilemede adalet ve etkinlik ilişkisi. *Vergi Dünyası*, 338, 34-40.(Erişim tarihi:02.08.2024)
- Gordon, R., & Rudnick, R. S. (1996). Taxation of Wealth. *Tax Law Design and Drafting*. (Erişim tarihi:05.09.2023)
- Gökçay, Ş. E., & Rençber, A. (2021). Servet Vergilerinin Vergilendirme İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi. *MALİYE ARAŞTIRMALARI*-4, 146.(Erişim tarihi:11.05.2022)
- Günel, T. (2019). “Türkiye’de Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Gelir Dağılımına Etkisi: Ekonometrik Bir Uygulama”. *Journal of Yaşar University*. 14(55), 277-287. (Erişim tarihi:24.04.2022)
- Gürkan, C., & Karahanoğulları, Y. (2013). Vergi devletine kuramsal yaklaşımlar. *Maliye Dergisi*, 165, 1-26.
- Hayrulloğlu, B & Tuzun O. (2020). “The Effect of Taxes on Income Distribution: An Analysis for Turkey and Other Selected OECD Countries”. *Proceedings of the Third Economics, Business and Organization Research (EBOR) Conference*. 20-22 November 2020, Rome, Italy. (Erişim tarihi:02.07.2024)
- Hirvonen, H. (2024). Wealth Tax. <https://taxsummaries.pwc.com> (Erişim tarihi:01.09.2024)

- Hoegh-Jensen, C. (2024). Wealth Tax. <https://taxsummaries.pwc.com> (Erişim tarihi:01.09.2024)
- Iara, A. (2016). Wealth distribution and taxation in EU Members. *Beyond the Austerity Dispute: New Priorities for Fiscal Policy*, 147. (Erişim tarihi: 15.07.2024)
- Ingibergsson, J. I. (2024). Wealth Tax. <https://taxsummaries.pwc.com> (Erişim tarihi:01.09.2024)
- İçmen, M. (2024). Bir acil durum vergisi önerisi olarak tek seferlik net servet vergisi uygulaması. **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (60), 193-203.(Erişim tarihi:09.06.2024)
- Jakobsen, K., Jakobsen, K., Kleven, H., & Zucman, G. (2020). Wealth taxation and wealth accumulation: Theory and evidence from Denmark. *The Quarterly Journal of Economics*, 135(1), 329-388. (Erişim tarihi:13.11.2022)
- Jenkins, S. P. (1990). The distribution of wealth: measurement and models. *Journal of Economic Surveys*, 4(4), 329-360. (Erişim tarihi:14.04.2024)
- Jestl, S. (2021). Inheritance tax regimes: a comparison. *Public Sector Economics*, 45(3), 363-385. (Erişim tarihi:03.10.2023)
- Journard, I., Pisu, M., ve Bloch, D. (2012). Tackling income inequality: the role of taxes and transfers. *OECD Journal of Economic Studies*, 2012 (1), 37-70.(Erişim tarihi:28.05.2023)
- Kanca, O. C. ve Bayrak, M. (2019). Vergilerin gelir dağılımı üzerindeki belirleyiciliği: Panel veri analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(4), 1495-1514. (Erişim tarihi: 21.05.2022)
- Kapeller, J., Leitch, S., & Wildauer, R. (2021). *A European wealth tax for a fair and green recovery* (No. 129). ICAE Working Paper Series. (Erişim tarihi:12.07.2024)
- Kapeller, J., Leitch, S., & Wildauer, R. (2023). Can a European wealth tax close the green investment gap?. *Ecological Economics*, 209, 107849.(Erişim tarihi:17.07.2024)
- Karluk, S. R., 2005. Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Türkiye Ekonomisi'nde Yapısal Dönüşüm, Beta Basım A.Ş., 10.Baskı, İstanbul, 619s. (Erişim tarihi:03.08.2024)
- Keskin, N. (2018). Servet üzerinden alınan vergilerin genel bütçe vergi gelirleri içindeki payısal gelişimi (2006-2016). **Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi**, 2(4), 32-42. (Erişim tarihi:18.12.2023)
- Kessler, D., & Pestieau, P. (1991). The taxation of wealth in the EEC: facts and trends. *Canadian Public Policy/Analyse de Politiques*, 309-321. (Erişim tarihi:11.04.2024)
- Kızılot, Şükrü (1983), **Gelir Vergisinde Vergi Güvenlik Önlemleri**, Ankara: Vergi Yayınları
- Kirmanoglu, Hülya (2017), **Kamu Ekonomisi Analizi**, 6. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.

- Klemm, A., Hebous, S., Michielse, G., & Nersesyan, N. (2021). COVID-19 recovery contributions. *IMF Special Series on COVID-19*. (Erişim tarihi:08.02.2024)
- Kónya, L. (2006). Exports and growth: Granger causality analysis on OECD countries with a panel data approach. *Economic modelling*, 23(6), 978-992.
- Köstekçi, A. ve Sandalcı, U. (2019), “Vergi Yapısı ve Gelir Dağılımı ilişkisi: OECD Ülkeleri Üzerine Ampirik Bir Analiz (2000-2017)”, B. Aytekin(der.) Piyasalar ve iktisadi Sorunların Kesişimi: Ampirik Yaklaşım Örnekleri içinde, Iksad Publications, Ankara, 305-340.
- Krenek, A., & Schratzenstaller, M. (2018). *A European net wealth tax* (No. 561). WIFO Working Papers. (Erişim tarihi:06.08.2023)
- Limberg, J., & Seelkopf, L. (2022). The historical origins of wealth taxation. *Journal of European Public Policy*, 29(5), 670-688. (Erişim tarihi:19.05.2024)
- Lundberg, J., & Waldenström, D. (2018). Wealth inequality in Sweden: What can we learn from capitalized income tax data?. *Review of Income and Wealth*, 64(3), 517-541. (Erişim tarihi:19.07.2024)
- Martinez-Vazquez, J. ve Vulovic, V. (2014), Tax Structure in Latin American: Its Impact on the Real Economy, *Revista de Economía Mundial*, 37, 41-73.
- Martinez-Vazquez, J., Moreno-Dodson, B., & Vulovic, V. (2012). The impact of tax and expenditure policies on income distribution: Evidence from a large panel of countries. ***Andrew Young School of Policy Studies Research Paper Series***, (12-30).
- Martorano, B. (2018). Taxation and inequality in developing countries: Lessons from the recent experience of Latin America. *Journal of International Development*, 30(2), 256-273.
- Mutascu, M. (2015), A Bootstrap Panel Granger Causality Analysis of Government Revenues and Expenditures in the PIIGS Countries, halshs-01111809, version 1, <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01111809/> (Erişim Tarihi:15.09.2024).
- Nantob, N. Y. (2016). Taxation and income inequality in developing countries: an empirical investigation. *Economics Bulletin*, 36 (3), 1508-1522.
- Nissanke, M., & Thorbecke, E. (2006). Channels and policy debate in the globalization–inequality–poverty nexus. *World development*, 34(8), 1338-1360.
- Nişancı, M., Aydemir, A. F., Tosun, B., & Emsen, Ö. S. (2017, October). Kuznets Eğrisi ile ekonomik ve siyasal liberalizasyon uygulamaları arasındaki ilişkiler. In *International Conference on Eurasian Economies* (pp. 5-7).
- Obaretin, O., Akhor, S. & Oseghale, O. (2017). ”Taxation an Effective Tool for Income ReDistribution in Nigeria”. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 8(4), 187-19

- O'Donovan, N. (2021). One-off wealth taxes: theory and evidence. *Fiscal Studies*, 42(3-4), 565-597. (Erişim tarihi:05.03.2024)
- OECD (2024), OECD Revenue Statistics Database, <https://www.oecd.org/en/data/datasets/global-revenue-statistics-database.html>.
- _____ (2024), Taxation and Inequality: OECD Report to the G20 Finance Ministers and Central Bank Governors, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/8dbf9a62-en>.
- Ömür, Ö. M., & Gerçek, A. (2017). Türkiye ve Avrupa Birliği Üyesi ölkelerde servet vergilerinin karşılaştırılması. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 197-216.(Erişim tarihi:22.10.2023)
- Öniş, Z., & Özçelik, E. (2019). Küreselleşme, Servet Eşişsizliği ve Demokrasi Üçgeni Üzerine. *Çalışma ve Toplum*, 1(60), 259-278.
- Özgün, M., & Andıç, N. Ö. (2024). Servet Vergilerinin Özel Tasarrufa Etkilerinin ARDL Yöntemi ile Analizi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 123-139. (Erişim tarihi:07.08.2024)
- Özütler, H. (2018). Kapsayıcı büyümenin kuramsal çerçevesi üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi Dergisi*, 23(4), 1455-1477. (Erişim tarihi:01.09.2023)
- Özyüksel, M. (1985). İmparatorluk ve cumhuriyet dönemlerinde gelir, gider, servet vergileri. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi Dergisi*, 6(1), 51-68.(Erişim tarihi:23.03.2024)
- Pfeffer, F. T., & Schoeni, R. F. (2016). How wealth inequality shapes our future. *RSF: The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 2(6), 2-22. (Erişim tarihi:25.08.2024)
- Piketty, T. (2014). **Yirmi birinci yüzyılda kapital**. Türkiye İş Bankası Yayınları İstanbul.
- Pınar, A. (2010). **Maliye politikası: Teori ve uygulama**. Naturel Yayıncılık.
- Prasad, N. (2008) “Policies for Redistribution: The Use of Taxes and Social Transfers”, International Institute for Labour Studies, Discussion Paper, No:194.
- Raknerud, K. V. & Ask, P. C. & Berggreen, M. S. (2024). Wealth Tax. <https://taxsummaries.pwc.com> (Erişim tarihi:02.09.2024)
- Ranieri, R., & Almeida Ramos, R. (2013). *Inclusive growth: Building up a concept* (No. 104). Working paper. (Erişim tarihi:14.04.2023)
- Roine, J., & Waldenström, D. (2015). Long-run trends in the distribution of income and wealth. *Handbook of income distribution*, 2, 469-592. (Erişim tarihi:18.04.2022)

- Saez, Emmanuel and Gabriel Zuc-man.2020. "The Rise of Income andWealth Inequality in America: Evidencefrom Distributional Macroeconomic Ac-counts,"*Journal of Economic Perspectives*,34, no. 4: 3–26. (Erişim tarihi:26.10.2023)
- Sameti, M. ve Rafie, L. (2010), "Interaction of Income Distribution, Taxes and Economic Growth (The Case of Iran and Some Selected East Asian Countries)", *Iranian Economic Review*, 14(25), 67-81.
- Savaşan, F. (2020). **Piyasa başarısızlığından devletin başarısızlığına kamu ekonomisi**. Ekin Basım Yayın Dağıtım Limited şti.
- Scheuer, F., & Slemrod, J. (2021). Taxing our wealth. *Journal of Economic Perspectives*, 35(1), 207-230. (Erişim tarihi:01.03.2024)
- Schmidt, K.-H. (2003), "Schumpeter and the Crisis of the Tax State", J. Backhaus (der.), Joseph Alois Schumpeter: Entrepreneurship, Style and Vision içinde, Boston: Kluwer Academic Publishers, 337-351.
- Seim, D. (2014). Behavioral responses to an annual wealth tax: Evidence from sweden. *Department of Economics, University of Toronto*. (Erişim tarihi:21.03.2024)
- Silfverberg, C. (2009). The Swedish Net Wealth Tax—Main Features and Problems. *Stockholm Institute for Scandinavian Law*, 367-374.(Erişim tarihi:09:03.2024)
- Staunton, C. (2015). The distribution of wealth in Ireland. *TASC, December*, 3-28. (Erişim tarih:02.05.2024)
- Susam, N. (2015). **Kamu maliyesi: temel kavram ve esaslar**. Beta.
- _____ (2016). **Kamu maliyesi: temel kavram ve esaslar**. Beta.
- Susam, N., & Oktayer, N. (2007). Türkiye ekonomisinde genel bütçe vergi gelirleri içinde dolaysız ve dolaylı vergiler (1995-2005). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 105-123.(Erişim tarihi:20.04.2024)
- şen, H., & Sağbaş, İ. (2020). **Vergi teorisi ve politikası**. Barış Arıkan yayınları.
- şen, H., (2018). Hüseyin şen & Ayşe Kaya (2018), "Kamu kesimi büyüklüğü, dış şoklar ve ekonomik büyüme ilişkisi: Seçilmiş OECD ülkeleri üzerine ekonometrik bir çalışma". *Bankacılar*, vol.105, 27-46.
- Tabar, Ç. (2023). Vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkisi: oecd ülkeleri üzerine panel veri analizi. *International Journal of Public Finance*, 8(1), 67-84.(Erişim tarihi:11.02.2024)
- Taghizadeh-Hesary, F., Yoshino, N., ve Shimizu, S., (2018). The impact of monetary and tax policy on income inequality in japan. *ADBİ Working Paper*, 837, 1-20.
- Tatoğlu, Ferda Y. 2018, **Panel Veri Ekonometrisi / Stata Uygulamalı**. Beta Yayıncılık.

- Tax Foundation (2024), “Tax Rates and Rankings”, <https://taxfoundation.org>. (Erişim tarihi: 12.11.2024).
- Teşkilatı, D. P. (2001). *Gelir dağılımının iyileştirilmesi ve yoksullukla mücadele özel ihtisas komisyonu raporu*. Devlet Planlama Teşkilatı.
- Thoresen, T. O., Ring, M. A., Nygård, O. E., & Epland, J. (2022). A wealth tax at work. *CESifo Economic Studies*, 68(4), 321-361. (Erişim tarihi:03.04.2024)
- Thornton, J., (2001), “The Kuznets inverted-U hypothesis: panel data evidence from 96 countries”, *Applied Economics Letters*, 8. (Erişim tarihi:05.06.2024)
- Tippet, B., Wildauer, R., & Onaran, Ö. (2021). The case for a progressive annual wealth tax in the UK. (Erişim tarihi:04.08.2024)
- Tokatlıoğlu, M., & Selen, U. (2019). **Maliye Politikası**. Ekin Yayınevi Bursa.
- Tuncer, S. (1984). **Vergi uygulamaları**. Okan Yayıncılık.
- _____ (2003). **Vergi hukuku ve uygulaması**. Yaklaşım Yayınları.
- _____ (2012). Servet Vergileri. **Maliye Araştırma Merkezi Konferansları**, (7). (Erişim tarihi:23.11.2023)
- Virolainen, M. (2024). Wealth Tax. <https://taxsummaries.pwc.com> (Erişim tarihi:02.09.2024)
- Wildman, J. (2021). COVID-19 and income inequality in OECD countries. **The European Journal of Health Economics**, 22, 455-462. (Erişim tarihi:23.06.2022)
- Wroński, M. (2021). Can the wealth tax be a remedy for public finance and reduce wealth inequalities in Poland?. **IBS Policy Paper**, 3, 2021. (Erişim tarihi:09.07.2023)
- Yalçın, E., Güneş, S., & Hotunluoğlu, H. (2024). Gelir Dağılımı ve Vergi Gelirleri Arasındaki İlişki: Panel Veri Analizi. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 17(1), 35-50.(Erişim tarihi:04.05.2024)
- Yar, F. (2015). Türkiye’de gelir dağılımı & yoksulluk. *Global Analiz*, 2, 1-30.(Erişim tarihi:03.12.2023)
- Yaraşlı, G. O. (2005). *Türkiye’de vergi reformu*. TC Maliye Bakanlığı. (Erişim tarihi:08.07.2024)
- Yaşar, E., & Yaşar, M. (2017). Küresel servet eşitsizliği ve çokuluslu bir sınıflama. **İşletme Araştırmaları Dergisi**, 9(4), 259-282. (Erişim tarihi:17.06.2024)
- Yazgan, T. (1975). Türk Sosyal Güvenlik Sisteminin Yeniden Gelir Dağılımına Etkisi. **Maliye Araştırma Merkezi Konferansları**, (23). (Erişim tarihi:16.03.2024)
- Yıldırım, M. (2020). Verginin mali amacı açısından Türkiye’de 1990-2018 yılları arası dönemde vergi gayretinin incelenmesi. **Vergi Raporu**, (246), 196-214.(Erişim tarihi:27.02.2024)

Zaman, T., Dünder, E. ve Serpil, A. (2019), “Gini Katsayısını Etkileyen Faktörlerin Beta Regresyon Yöntemi Yardımı ile Belirlenmesi”, **Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, 12(1), 235-240.

ÖZGEÇMİŞ

2009 yılında Mithat Paşa İlkokulu'nu; 2013 yılında Kız Teknik ve Meslek Lisesi'ni; 2019 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü'nü üçüncülük derecesi ile bitirdi. 2019 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı. Gümüşhane Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır.

ÇINAR, bekar olup, İngilizce bilmektedir.

